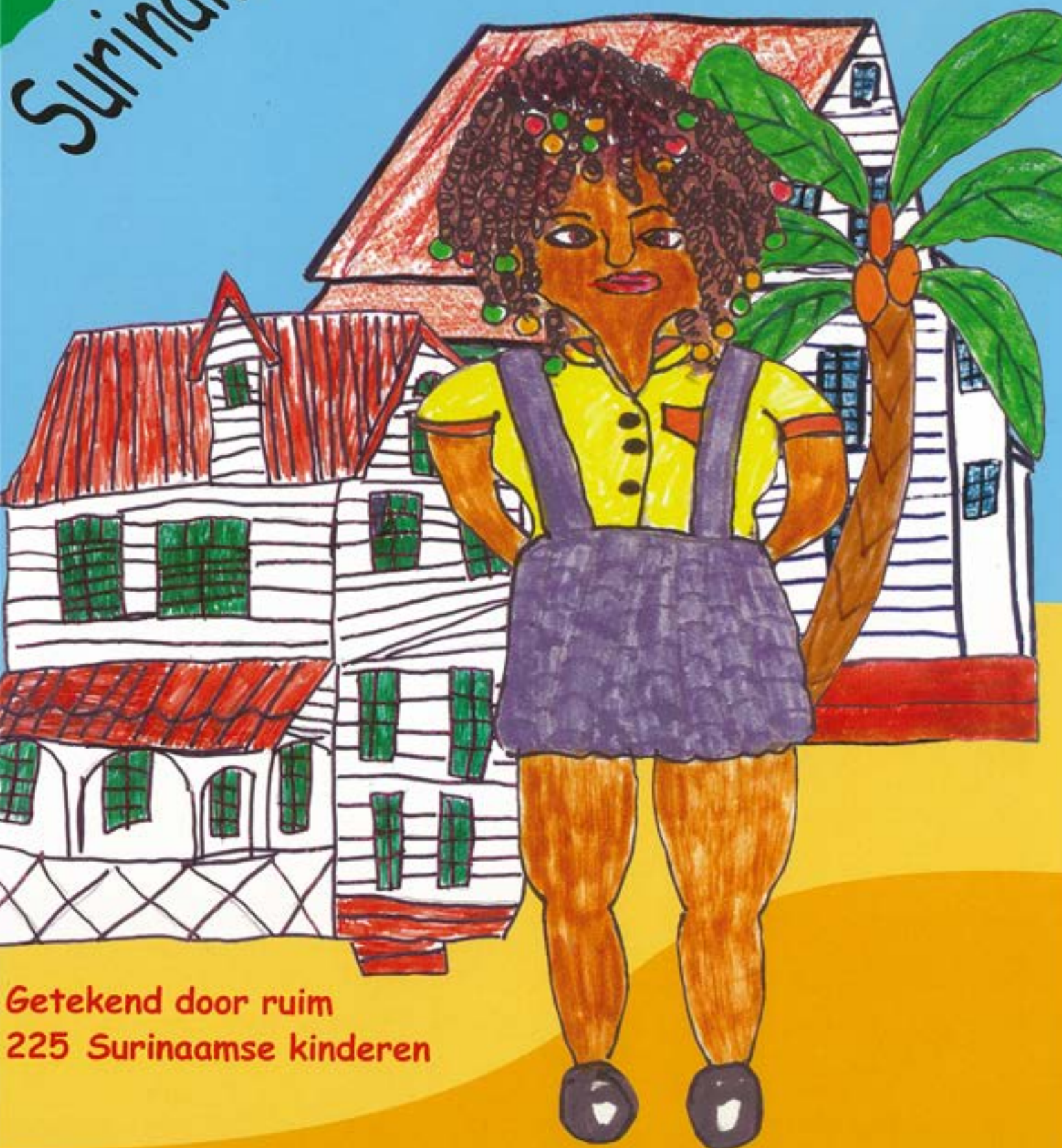

Marie Wijk

Suriname... gezien door kinderoogen

Getekend door ruim
225 Surinaamse kinderen

Suriname gezien door kinderoogen

Marie Wijk

www.wijkenwijk.nl

Wijk & Wijk Uitgevers, Rozendaal

Colofon

Uitgever	Wijk & Wijk Uitgevers, Rozendaal Nederland
Idee en samenstelling	Marie Wijk
Research	Johan Wijk
Teksten	Marie Wijk
Redactie	Johan Wijk
Vormgeving	Marie Wijk/Johan Wijk
Omslagontwerp	Johan Wijk
Foto schrijfster	Johan Wijk

ISBN	978-90-77043-11-0
NUGI	672, 213
Sleutelwoorden	Suriname, cultuur, kindertekeningen

Copyright © 2008 Marie Wijk

ISBN 978-90-77043-11-0

Wijk & Wijk Uitgevers
Kapellenberglaan 39
6891 AB Rozendaal
Nederland
tel./fax: 026 3647110
www.wijkenwijk.nl
info@wijkenwijk.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, hetzij elektronisch, mechanisch, door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de samensteller/schrijver.

No part of this book may be reproduced, stored in an automatic database and/or published, either electronically or mechanically, by print, photoprint, microfilm or any other means, without prior written permission from the composer/author.

Mi switi Sranan*

Hoera! Het boek *Suriname... gezien door kinderoogen* is af. Honderden Surinaamse kinderen tekenden mee, zowel uit de stad, als uit de districten en het binnenland. Ik ben trots op deze kinderen die zo enthousiast getekend hebben over verschillende aspecten van hun eigen leven in Suriname: hun gezin, hun school, hun huis, hun feesten, hun cultuur, hun godsdienst, over het regenwoud en de dieren en planten die daarin voorkomen, enz., enz..

Jullie zijn allemaal kleine ambassadeurs geworden van Suriname. Met dit boek kan aan de hele wereld, maar vooral aan de kinderen in Suriname en in Nederland getoond worden hoe rijk wij hier zijn aan culturen en hoe vredig wij met elkaar samenleven. Ik houd van Suriname en ik zie aan de tekeningen dat jullie dat ook doen. Ik ben trots op jullie!

Dank zeg ik in de eerste plaats aan de initiatiefneemster van dit project, Marie Wijk, en aan alle andere medewerkers, donoren en organisaties, die hun bijdrage hebben geleverd bij de totstandkoming van dit prachtige boek. Het grote doel van dit boek wordt zeker bereikt: een beter begrip voor elkaar door meer te weten over de achtergronden van elkaar.

L. Venetiaan-Vanenburg

* 'Mijn heerlijk Suriname' in het *Sranantongo*

Noord Amerika

Atlantische Oceaan

Golf van Mexico

Zuid Amerika

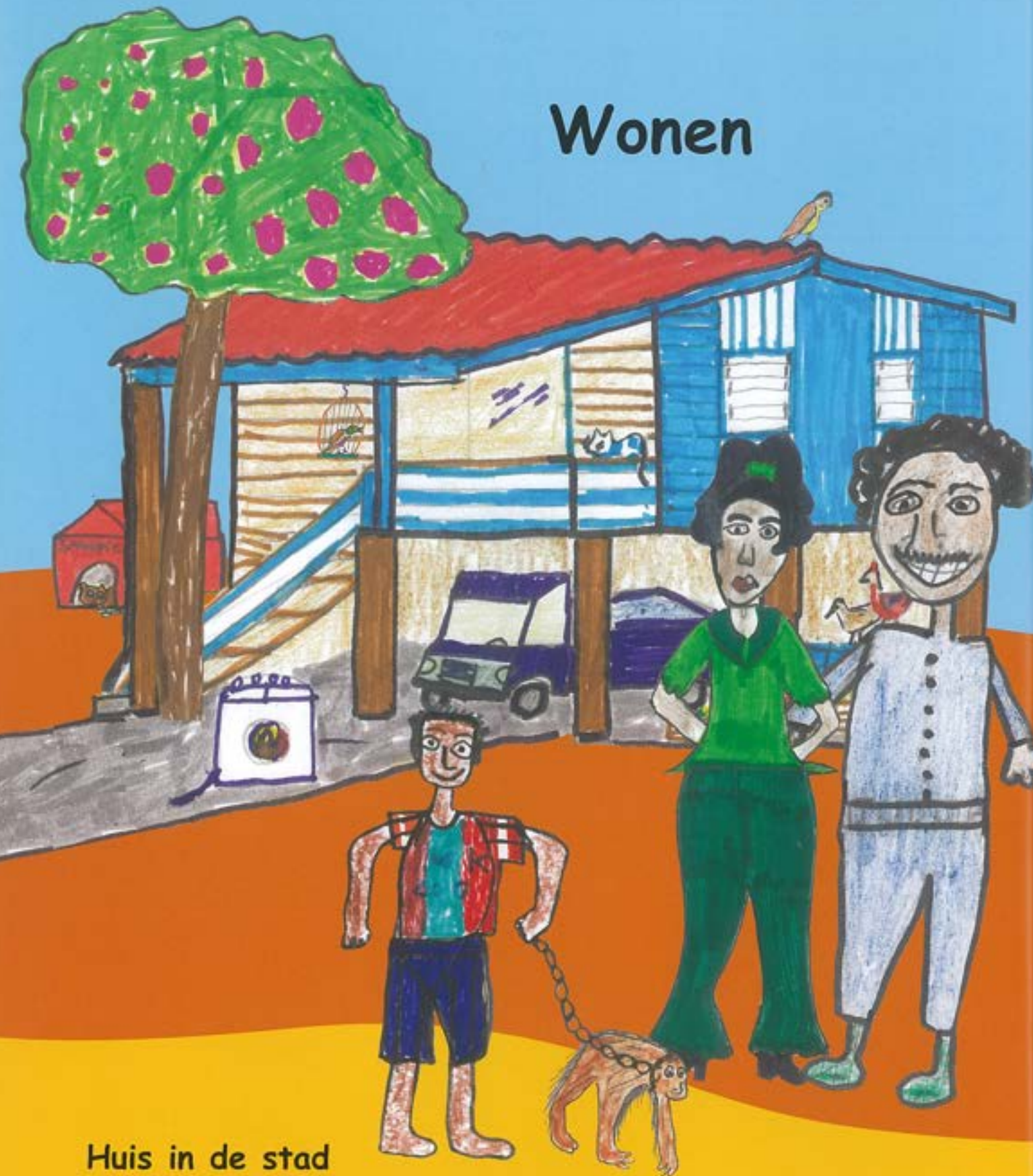
Stille Oceaan

Inhoud

Wonen	6	Nationale feest- en gedenkdagen	50
Huis in de stad	6	Afi wordt vrij*	50
Hangmatten	7	Ketikoti	52
Dorp	8	Koto en anyisa	52
De rivier	9	Immigrantendagen	53
Kousenband (recept)*	10	Onafhankelijkheidsdag	54
Huisdieren	11	Het Surinaamse Volkslied*	55
		Dag van de Marrons en Inheemsendag	56
Gezin	12	Algemene en godsdienstige feesten	57
Baby's	12	Idul Adha	57
Wiegeliedjes*	13	Oudjaar	58
De wespenproef*	14	Chinees nieuwjaar	59
Initiatie	15	Holikaverbranding	60
Huwelijk	16	Holi	61
Hindoestaanse bruiloft	17	Pasen	62
Het Vlindermeer*	18	Het feestje van de Paashaas*	62
Begravenis	20	Divali	64
Reïncarnatie	21	Ramadan	65
Crematie	21	Bodo of Idul Fitr	65
Eerbied voor de doden	22	Kerst	66
		Kerstgedichtje*	67
School	23	Regenwoud	68
Vlaggenparade	23	Bos	68
Schoolboot	24	Rivieren	70
Kinderboekenfestival	25	Kamperen aan de kreek	71
		Sibi Busi*	72
Vrije tijd	26	Regentijd	73
Djoel*	27	Bosbouw	74
Vliegeren	28	Landbouw en visserij	75
Voetbal	29	Kostgrondjes	75
Zangvogels	30	Kalebas*	76
Bigidansi	31	Cassave	77
Wajang	33	Rijst	78
Djaran Kepang	34	Kokosnoten	79
		Jagen en vissen	80
Volken	35	Visserij	81
Inheemsen	35	Bodemschatten	82
Europeanen	36	Bauxiet	82
Slaven	37	Goud	83
Marrons	38	Olie	84
Per walvis naar Suriname*	39	Binnenlands vervoer	85
Anansi	39	Wegen en bruggen	85
Hindoestanen	40	Waterwegen	86
Javanen	40	Vliegtuigen	87
Kantjil	40	Toerisme	88
Hoe Kantjil Tijger te slim af was*	41	Paramaribo	88
Omu Sneisi*	42	Galibi festival	90
Chinezen	42	Zeeschildpadden	91
		Verklarende woordenlijst	95
Godsdienst	43		
Vele geloven	43		
Geesten en voorouderverering	44		
Bidden	45		
Ohm	46		
Levensfasen	47		
Doop	48		
Besnijdenis	49		

* verhaal, liedje, spelletje of recept

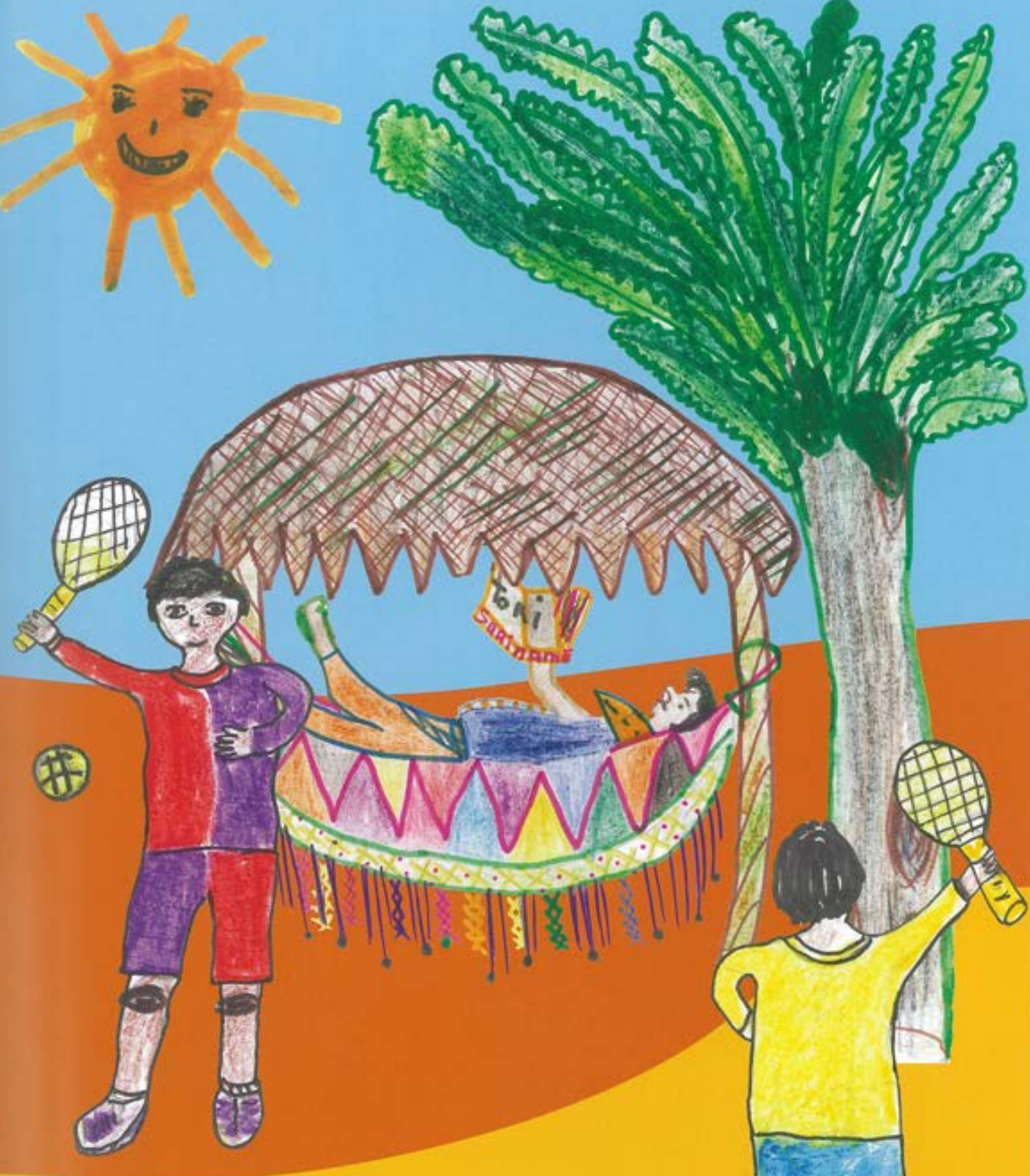
Wonen

Huis in de stad

Ruim de helft van alle Surinamers woont in de steden Paramaribo, Nickerie of Albina. Veel huizen hebben een balkon om te kunnen genieten van het mooie weer. De wind brengt als het te warm is wat verkoeling.

Sommige huizen staan op palen of *neuten*. Hierdoor kan de wind onder het huis doorwaaien. Je kunt er in de schaduw zitten en je kunt er je auto parkeren.

Hangmatten

Hangmatten zijn erg populair. Veel Surinamers hebben een hangmat opgehangen op het balkon of in de tuin. De meeste Marrons en Inheemsen in het binnenland slapen ook 's nachts in een hangmat.

Dorp

In het binnenland is overal ruimte om veilig buiten te spelen. Er is geen autoverkeer, want je kunt de dorpen alleen bereiken per boot of per vliegtuig. Wel moet je oppassen voor gevaarlijke dieren, zoals slangen, krokodillen of *tijgers*. Veel mannen werken in Paramaribo. Ze zijn vaak maanden weg.

De rivier

Alle dorpen in het binnenland liggen aan een rivier. Er zijn meestal pompen en kranen voor drinkwater. De vaat en de kleren worden in de rivier gewassen. Omdat er bijna altijd wel anderen bezig zijn, is dat reuze gezellig. De rivier is ook het bad, de douche en het zwembad.

Door de vele verschillende bevolkingsgroepen is de Surinaamse keuken heel gevarieerd

Kousenband (recept)

Punt en was 500 gram kousenband of fijne sperziebonen en snijd de bonen in stukken.

Schil en was 2 aardappels en snijd ze in dunne partjes.

Pel en snipper een halve ui en fruit hem in een wok of braadpan met 2 eetlepels olie.

Voeg 2 teentjes knoflook en 2 eetlepels massala (Hindoestaanse kerrie) toe.

Voeg de aardappel, kousenband, een eetlepel tomatenpuree en een kopje water toe.

Doe een deksel op de wok en laat het zacht doorkoken tot de aardappels gaar zijn.

Zout naar smaak.

Lekker met roti, op een broodje of met rijst.

Huisdieren

Veel kinderen hebben een huisdier. Vaak is dat een dier uit het oerwoud, zoals een papegaai of een aapje. Er zijn ook veel honden.

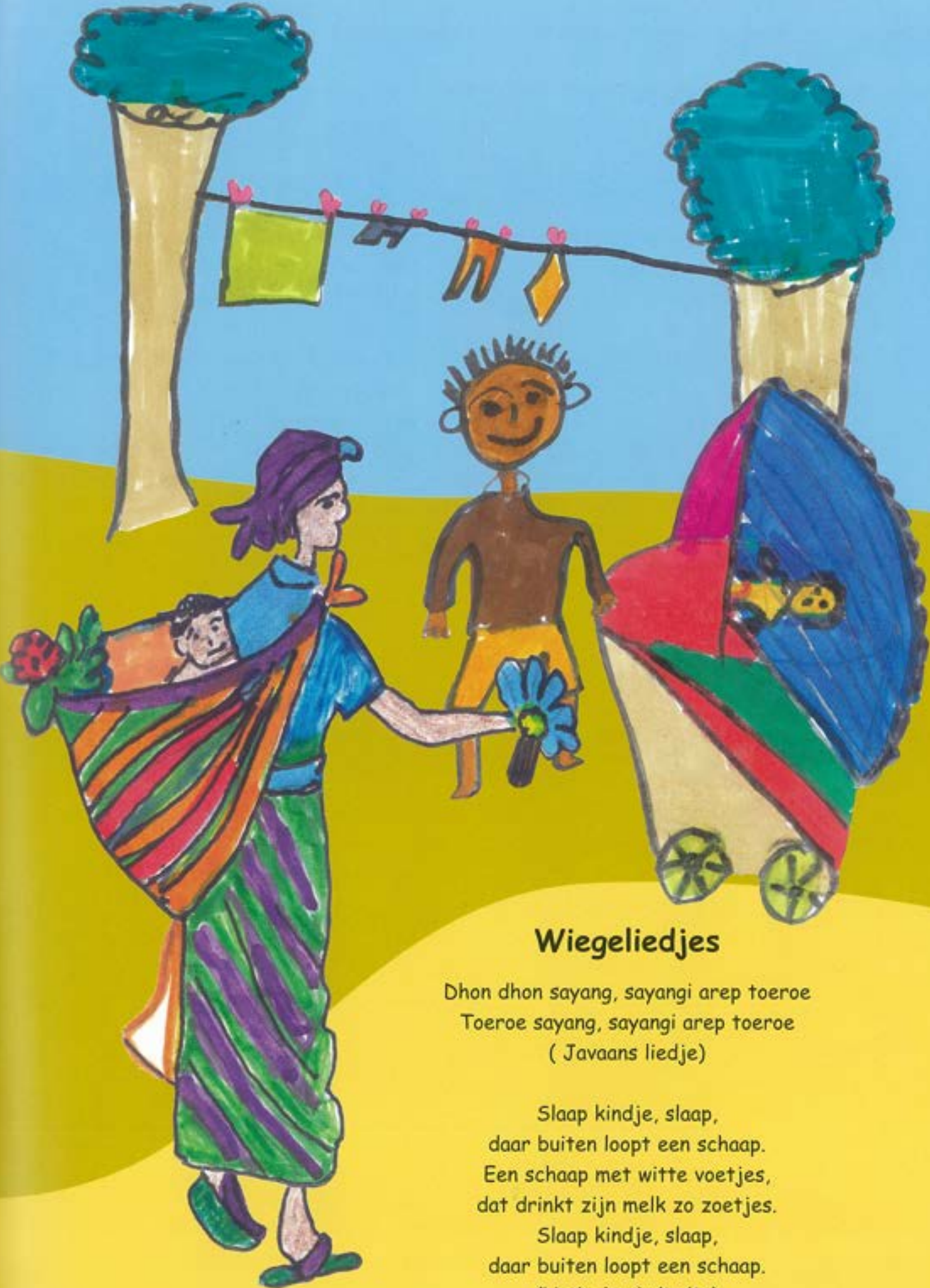
Gezin

Baby's

Bij Marrons blijft de baby de eerste week na de geboorte in huis. Zo kan het langzaam wennen aan de nieuwe wereld. Na acht dagen is de Puu a doo. Een vriend of familielid draagt de baby dan voor het eerst naar buiten. Deze persoon moet een goed voorbeeld zijn voor het kind en wordt een soort peetvader of -moeder. Er wordt geofferd aan de voorouders, de baby krijgt cadeautjes en er is een groot feest.

Inheemsen geloven dat een vader al het ongeluk dat hem in de eerste week na de geboorte overkomt, doorgeeft aan zijn baby. Daarom blijft hij die week thuis en doet zo weinig mogelijk.

Wiegeliedjes

Dhon dhon sayang, sayangi arep toeroe
Toeroe sayang, sayangi arep toeroe
(Javaans liedje)

Slaap kindje, slaap,
daar buiten loopt een schaap.
Een schaap met witte voetjes,
dat drinkt zijn melk zo zoetjes.
Slaap kindje, slaap,
daar buiten loopt een schaap.
(Nederlands liedje)

De wespenproef

Alfons woont, samen met zijn ouders, broers en zusjes in een Inheemsendorp zo'n 90 km van Paramaribo. Aan de rand van het bos stroomt een kreek met schoon, donker water. Elke morgen en elke middag haalt Alfons er water voor moeder. Dat gebruikt ze in de keuken. 's Morgens neemt hij er een fris bad. Daarna maakt hij zich klaar om met de schoolbus naar school te gaan. Alfons is 11 jaar en zit in de vijfde klas. Na school moet hij moeder helpen op hun kostgrondje. Ze verbouwen cassave, andere aardvruchten en ananas.

In zijn vrije tijd speelt hij samen met zijn vriendjes in de kreek of dicht bij de bosrand. Ze mogen niet dieper het bos in zonder volwassenen. Dat kan gevaarlijk zijn. Af en toe mag hij met zijn vader mee het bos in om te jagen en te vissen. Hij vindt dat reuze spannend. Daarom droomt Alfons van de tijd dat hij man wordt. Wat zal hij trots zijn als hij buit van de jacht mee terug kan brengen naar het dorp. Ook hoeft hij moeder dan nooit meer te helpen bij het 'vrouwenwerk' op het kostgrondje.

Maar... voordat hij als man geaccepteerd wordt, moet hij eerst nog de wespenproef afleggen. Pas als je hebt laten zien dat je de pijn van een heleboel wespensteken kunt verdragen, zonder dat te laten merken, bewijs je dat je echt volwassen bent. Samen met zijn vriendjes heeft hij het er de laatste tijd vaak over en dan doet hij heel stoer. Maar eigenlijk is hij toch een beetje bang. Soms droomt hij van de wespen, dan wordt hij badend in het zweet wakker. Stel je voor dat hij zich niet groot kan houden! Wat zal iedereen hem uitlachen als hij laat merken dat hij pijn heeft! Op een dag komen twee mannen van het dorp bij Alfons vader. Ze zeggen dat hij zich moet melden bij de kapitein. Alfons rent naar zijn vriend Johan, die 12 jaar is. "Moet jouw vader zich ook melden?" vraagt hij. "Dan vertelt de kapitein natuurlijk wanneer de wespenproef zal zijn". Samen gaan ze naar de kreek om er over te praten. Johan vertelt dat hij soms ook bang is. "En wat gaan de oudere mannen nog doen?"

Dezelfde avond deelt de kapitein vijf vaders mee dat hun jongens klaar zijn voor de proef. De volgende dag al worden ze afgezonderd in een aparte hut. In de afgelopen maanden hebben ze van hun vaders al veel geleerd. Nu worden ze nog zeven dagen door de oudere mannen onderwezen in de laatste dingen, die een man moet weten. Zo leren ze alles over het bos, over jagen en vissen, het vrij kappen van kostgrondjes en het bouwen van hutten. Ze moeten een matje vlechten voor de proef en ze leren manden vlechten van maripapalbladeren. Op de laatste dag gaan ze met de mannen naar het bos om te vissen en te jagen. In hun zelf gevlochten manden mogen ze de gevangen vis en het geschoten wild terug brengen naar het dorp voor het feestmaal op de laatste dag. Eindelijk is de grote dag aangebroken. De vrouwen hebben veel *kasiri* gemaakt en lekker gekookt en de grote open hut in het midden van het dorp in orde gemaakt. Enkele mannen zijn al heel vroeg naar het bos gegaan om de wespen voor de proef te verzamelen. Dan mogen de jongens komen. Als eerste moet Alfons op een bankje gaan zitten. Hij is doodsbang. De *piaman* komt naar hem toe en drukt het zelf gevlochten matje, met de wespen ertussen, tegen zijn wangen. Dan tegen zijn armen en zijn benen en op het laatst zijn buik. Dan wordt er *kasiri* over hem heen gesprengd. Het doet verschrikkelijk pijn, maar hij geeft geen kik. Eindelijk is het voorbij en loopt de *piaman* naar de volgende jongen. Als alle jongens de wespenproef met goed gevolg hebben afgelegd, begint het feest. Samen met de dorpelingen dansen ze op de muziek van trommels. Pas diep in de nacht is het feest voorbij. Als Alfons eindelijk in de hangmat ligt, doet zijn lichaam nog steeds erg pijn. Maar hij denkt alleen: "Nooit meer met moeder naar ons kostgrondje, geen vrouwenwerk meer. Ik ben een man en volgend weekend ga ik alleen vissen!"

Jacob Duijm

Initiatie

Bij Inheemsen ondergingen zowel meisjes als jongens verschillende proeven als overgang naar de volwassenheid. Tegenwoordig gebeurt het weinig meer.

Een Marronjongen ondergaat rond zijn veertiende jaar de *da-* of *gi-kamisa*. Dat betekent: het geven van de *kamisa*. Zijn ooms laten hem deze traditionele lendendoek aantrekken en leiden de jongen door het dorp. Iedereen feliciteert hem en geeft cadeautjes. Daarna is hij volwassen.

Voor een Marronmeisje zijn er twee vergelijkbare feesten, ook genoemd naar traditionele kledingstukken. Rond haar twaalfde jaar is dat het 'geven van de *koyo* of *kwee*'. Later volgt het 'geven van de *pangi* of *koosu*'. Daarmee wordt het meisje volwassen verklaard.

Huwelijk

Bijna alle bevolkingsgroepen vinden het huwelijk heel belangrijk. Ze maken er een mooi feest van.

Christenen trouwen meestal in de kerk. De bruid draagt een mooie jurk. Traditioneel is de jurk wit, met een lange sleep. Voor de pastoor of dominee en voor God belooft het bruidspaar elkaar trouw te blijven. Als teken voor hun huwelijksband schuiven de bruid en bruidegom elkaar een trouwring aan de vinger. Die blijven ze tijdens hun hele huwelijk dragen. Op de receptie of het feest na de plechtigheid kunnen de gasten het bruidspaar geluk wensen.

Een traditionele bruiloft van Javaanse en Hindoestaanse moslims duurt een paar dagen. De officiële trouwplechtigheid in de moskee is meestal op de laatste dag.

Je kunt ook alleen voor de wet trouwen.

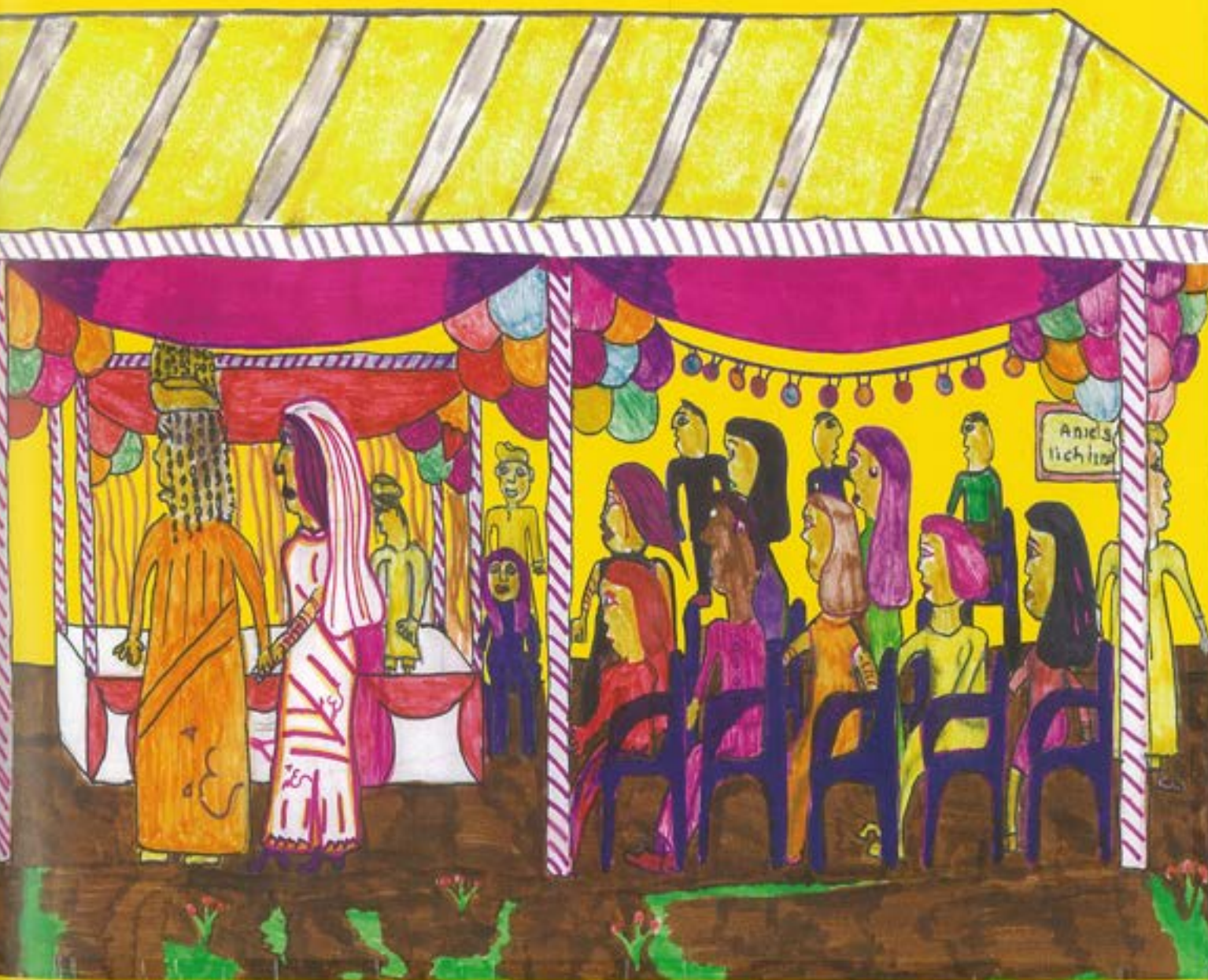

Hindoestaanse bruiloft

Een traditionele Hindoestaanse bruiloft bij hindoes is heel uitbundig en kan wel vijf dagen duren. Er zijn veel rituelen.

Op de dag van de feitelijke huwelijksplechtigheid draagt de bruid een rode sari. De bruidegom is in het geel en draagt een kroon. Zo is hij letterlijk de koning van het feest.

Tijdens de ceremonie steekt de bruidegom het offervuur aan. Bruid en bruidegom lopen zeven keer rond het vuur. Aan het eind vraagt de bruidegom de bruid om links naast hem te gaan zitten. Daarmee wordt ze zijn vrouw. De bruidegom brengt een vuur-offer. De *pandits* van beide families besprenkelen elkaar en vragen de goden om geluk.

Het Vlindermeer

Heel lang geleden woonde een arme boer met zijn dochter in een huisje aan een groot meer ergens in China. Luan, de dochter van de boer, was een schoonheid. Ze had een prachtig ovaal gezicht en mooie roze wangen. Haar lange glanzende haren hingen in een vlecht op haar rug. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werkte Luan, samen met haar vader, op het kleine stukje land dat ze bezaten.

Alle jongemannen in het dorp waren verliefd op Luan. Zo ook Kim, de jonge houthakker, die hoger op de berg woonde. Als hij naar het dorp ging om hout te verkopen, maakte hij altijd een omweg langs het huisje aan het meer om maar een blik van Luan op te vangen. Omdat Luan een beetje verliefd was op Kim, zorgde ze ervoor dat Kim haar kon zien als hij langs kwam. Al snel nadat Kim eindelijk de moed had gehad om een praatje met Luan te maken ontstond er een diepe liefde. Ze wilden zo snel mogelijk trouwen. De huwelijksdag werd vastgesteld, maar helaas... het liep anders.

Wang, een wrede grootgrondbezitter, had ook van het beeldschone meisje gehoord. Kort nadat Kim en Luan besloten hadden te trouwen, kwam Wang naar het dorp om zelf eens te kijken. Luan kwam juist uit het huisje toen hij aan kwam rijden. Zo gauw hij haar zag besloot hij dit beeldschone meisje tot zijn vijfde vrouw te maken.

Wang stapte van z'n paard en boog voor Luan. Het meisje was verbaasd dat zo'n hooggeplaatste heer een buiging voor haar maakte. Nog verbaasder was ze toen hij haar vader vroeg of hij met Luan mocht trouwen. De vader vertelde dat ze al met een houthakker zou trouwen, maar dat hij zijn toestemming zou geven als Luan het zelf wilde. Wang werd vreselijk boos maar hij probeerde dit verborgen te houden. Met zijn liefste stem zei hij tegen Luan: "Als je erin toestemt mijn vrouw te worden, geef ik je een kist vol juwelen. En elke dag krijg je de mooiste kleren en het lekkerste eten." Luan luisterde nauwelijks en zei: "Mijn hart behoort toe aan Kim. Met al uw goud en geld

kunt u mijn hart niet kopen." Maar Wang wilde de afwijzing niet accepteren. Hij gaf Luan een klap in haar gezicht. Hij gaf zijn lijfwachten opdracht de vader, die Luan te hulp kwam, af te ranselen. Luan zelf liet hij op één van de paarden vastbinden en samen vertrokken ze.

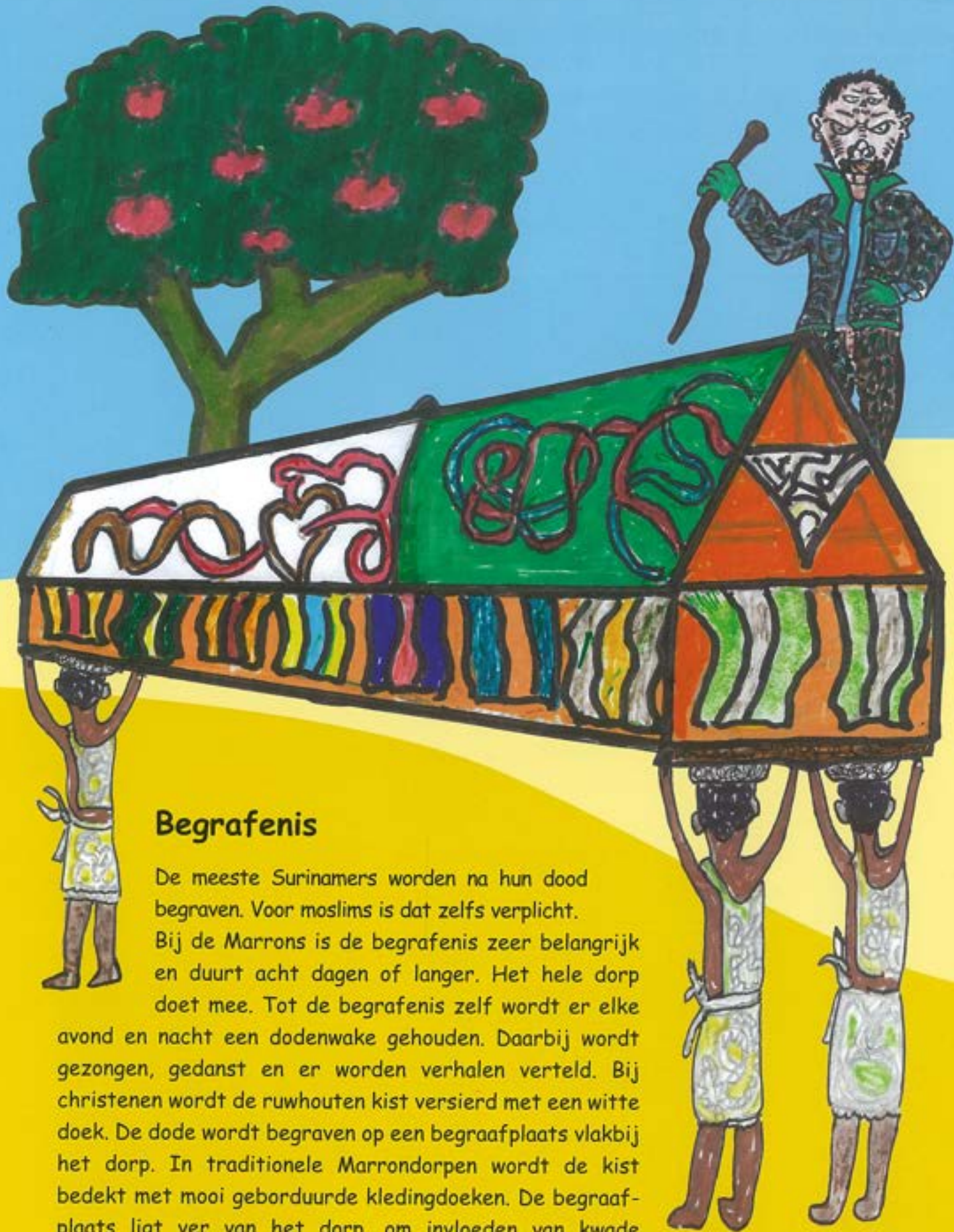
Toen Kim die dag in het dorp kwam was er geen lachende Luan, die op hem stond te wachten. In plaats daarvan vond hij haar zwaar gewonde vader. Die vertelde hem dat Wang Luan had meegenomen.

Kim verzorgde eerst de zwaar gewonde man. Het was al bijna donker toen hij Luan achterna kon gaan. De hele nacht liep hij door. Toen hij bij het paleis aankwam, klom hij over de hoge muur. Hij vond zijn geliefde vastgebonden in een stal. Snel sneed hij de touwen door en hielp Luan over de muur. Ze vluchtten, maar al snel hoorden ze Wang en zijn lijfwachten achter zich aankomen. Uitgeput bereikten ze het meer, met de wachten op hun hielen. Kim en Luan zagen maar één uitweg. Ze sloegen hun armen stevig om elkaar heen en sprongen samen in het diepe meer. Zo zouden ze nooit gescheiden worden.

Toen de dorpingen het vreselijke nieuws hoorden, werden ze razend. Ze verzamelden alles wat maar als wapen kon dienen en bestormden het paleis. Wang en zijn knechten renden voor hun leven en van hen is nooit meer wat vernomen.

Daarna gingen de dorpingen terug naar het meer om Kim en Luan te herdenken. Plotseling gebeurde er een wonder. Twee prachtige, grote vlinders kwamen uit het water en draaiden verliefd om elkaar heen. Even later volgden nog honderden andere vlinders. En elk voorjaar op de sterfdag van Kim en Luan herhaalt dit verschijnsel zich. Altijd dansen de vlinders een tijdje boven het water, dan vliegen ze weg. Ook nu nog komen de dorpsbewoners dan naar het meer om naar dit wonder te kijken. Allemaal denken ze dan aan Kim en Luan.

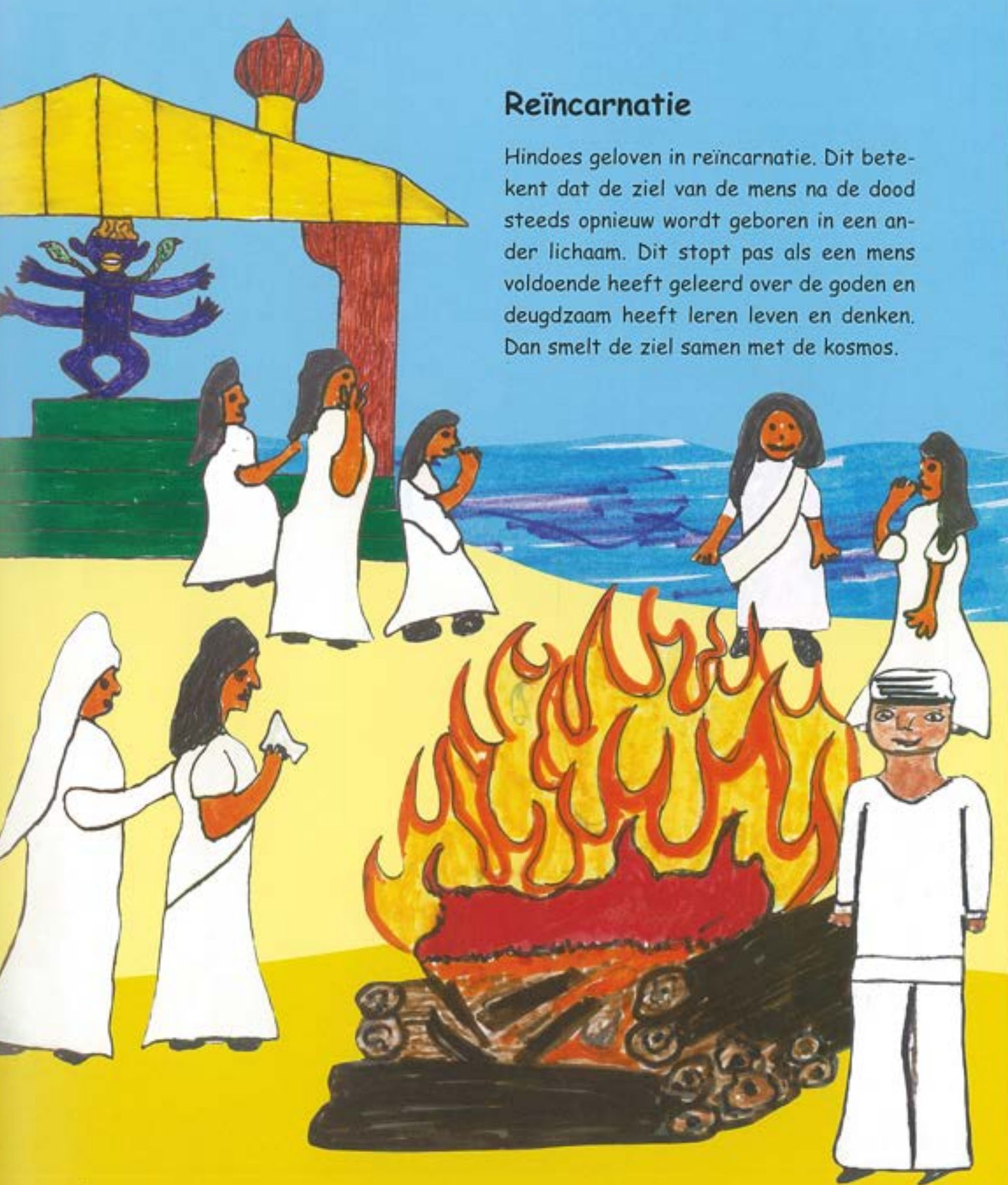
Begrafenis

De meeste Surinamers worden na hun dood begraven. Voor moslims is dat zelfs verplicht. Bij de Marrons is de begrafenis zeer belangrijk en duurt acht dagen of langer. Het hele dorp doet mee. Tot de begrafenis zelf wordt er elke avond en nacht een dodenwake gehouden. Daarbij wordt gezongen, gedanst en er worden verhalen verteld. Bij christenen wordt de ruwhouten kist versierd met een witte doek. De dode wordt begraven op een begraafplaats vlakbij het dorp. In traditionele Marrondorpen wordt de kist bedekt met mooi geborduurde kledingdoeken. De begraafplaats ligt ver van het dorp, om invloeden van kwade geesten te voorkomen. Na de begrafenis gaan de gezamenlijke activiteiten nog enkele dagen door.

Na zes weken tot zes maanden worden de geesten, die de dood veroorzaakt hebben, weggejaagd. Met deze ceremonie, Puu Adjo of Limba Uwii, wordt de rouwperiode afgesloten.

Reïncarnatie

Hindoes geloven in reïncarnatie. Dit betekent dat de ziel van de mens na de dood steeds opnieuw wordt geboren in een ander lichaam. Dit stopt pas als een mens voldoende heeft geleerd over de goden en deugdzaam heeft leren leven en denken. Dan smelt de ziel samen met de kosmos.

Crematie

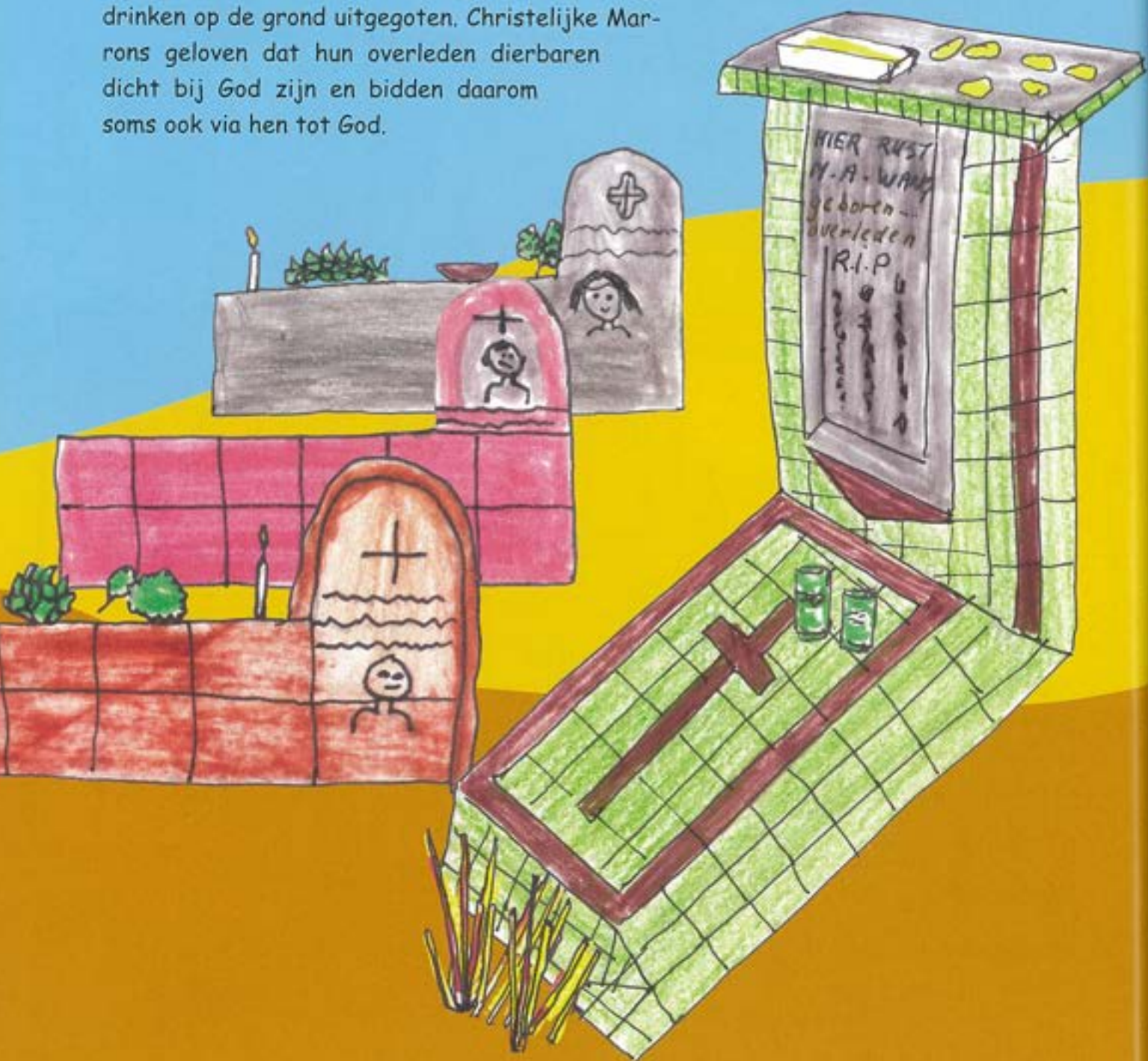
Volgens hindoes is het lichaam opgebouwd uit de vijf basiselementen: aarde, water, lucht, ether en vuur. Als het lichaam na de dood weer uiteen valt in deze elementen kan de kringloop opnieuw starten. Bij een begrafenis speelt vuur geen rol. Daarom cremeren hindoes hun doden. De as wordt uitgestrooid in stromend water.

Eerbied voor de doden

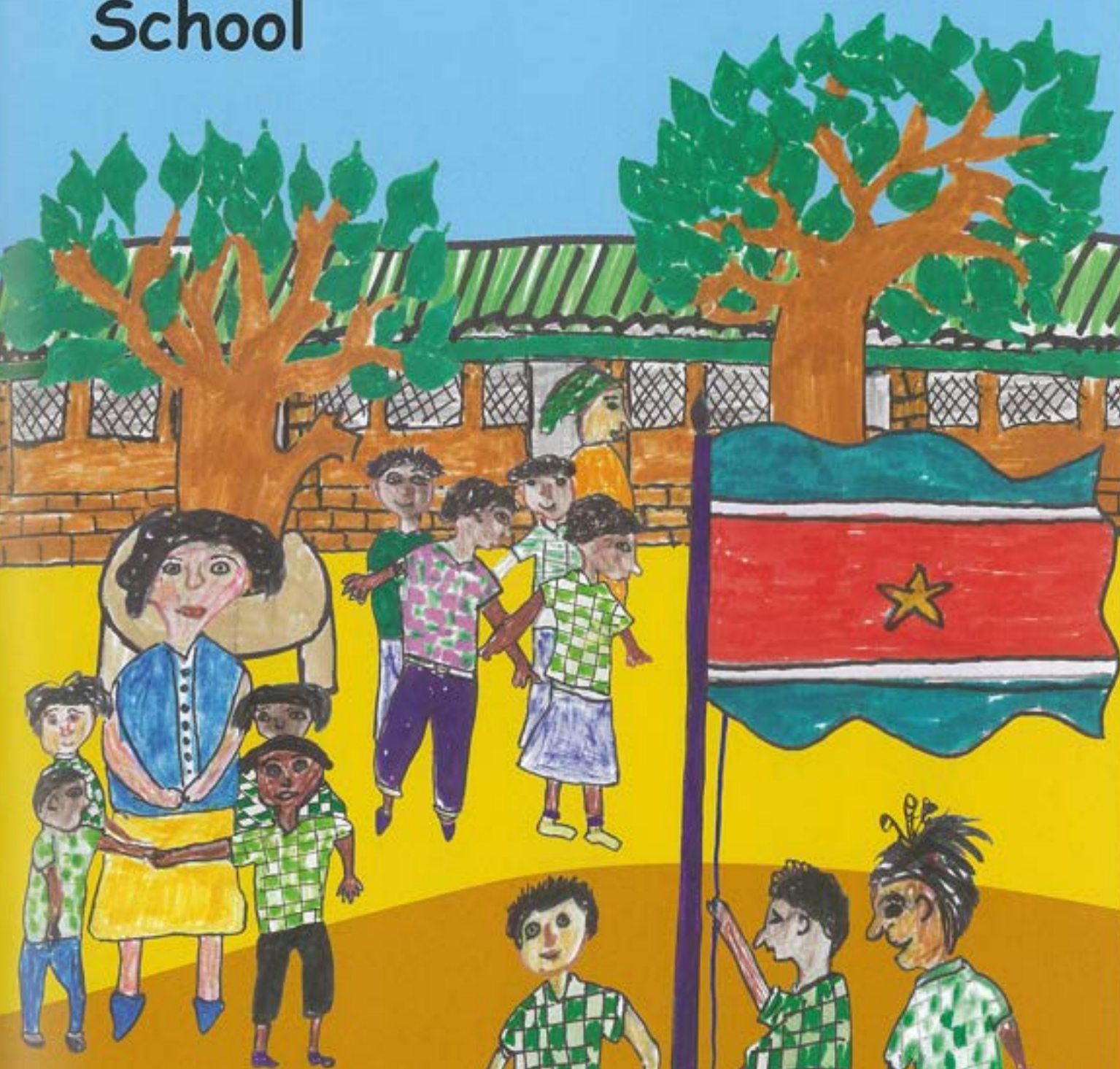
Bijna alle godsdiensten kennen speciale dagen waarop de graven van familieleden worden bezocht. Voor rooms katholieken is dat op Allerzielen, voor moslims tijdens Idul Fitr. Chinezen brengen soms eten, drinken of wierook naar de familiegraven.

Sommige Javanen en Chinezen hebben een huisaltaar voor hun voorouders. Bij Javanen is het altaar vaak alleen een tafeltje. Daar bidden ze en één keer per week zetten ze er eten neer voor de voorouders.

Traditionele Marrons bidden tot hun god Gaan Gadu of vragen de geesten van overleden familieleden en vrienden om gunsten. Daarbij wordt drinken op de grond uitgegoten. Christelijke Marrons geloven dat hun overleden dierbaren dicht bij God zijn en bidden daarom soms ook via hen tot God.

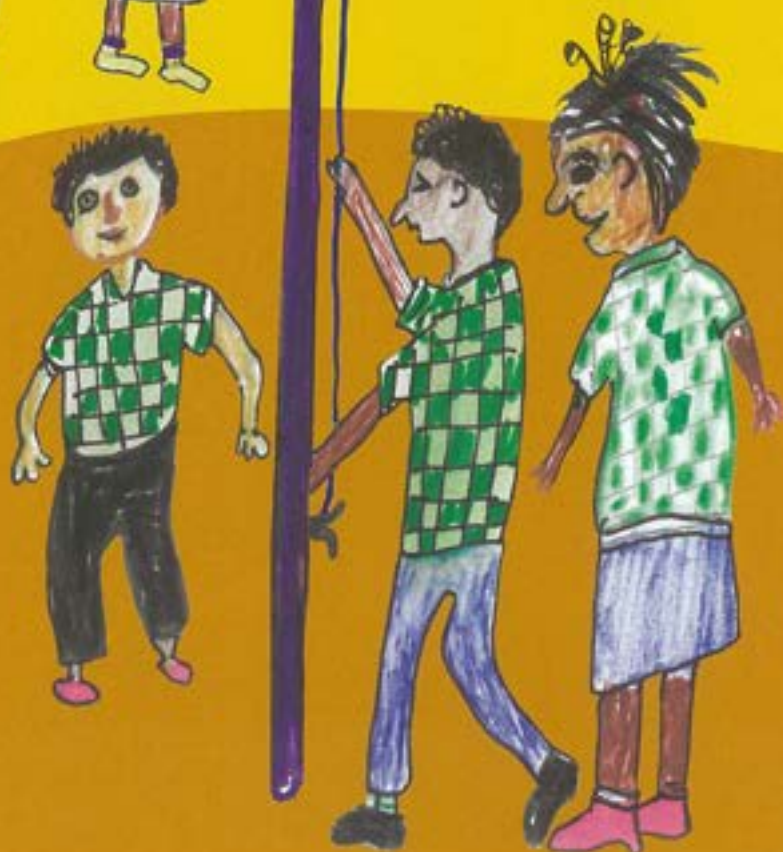
School

Vlaggenparade

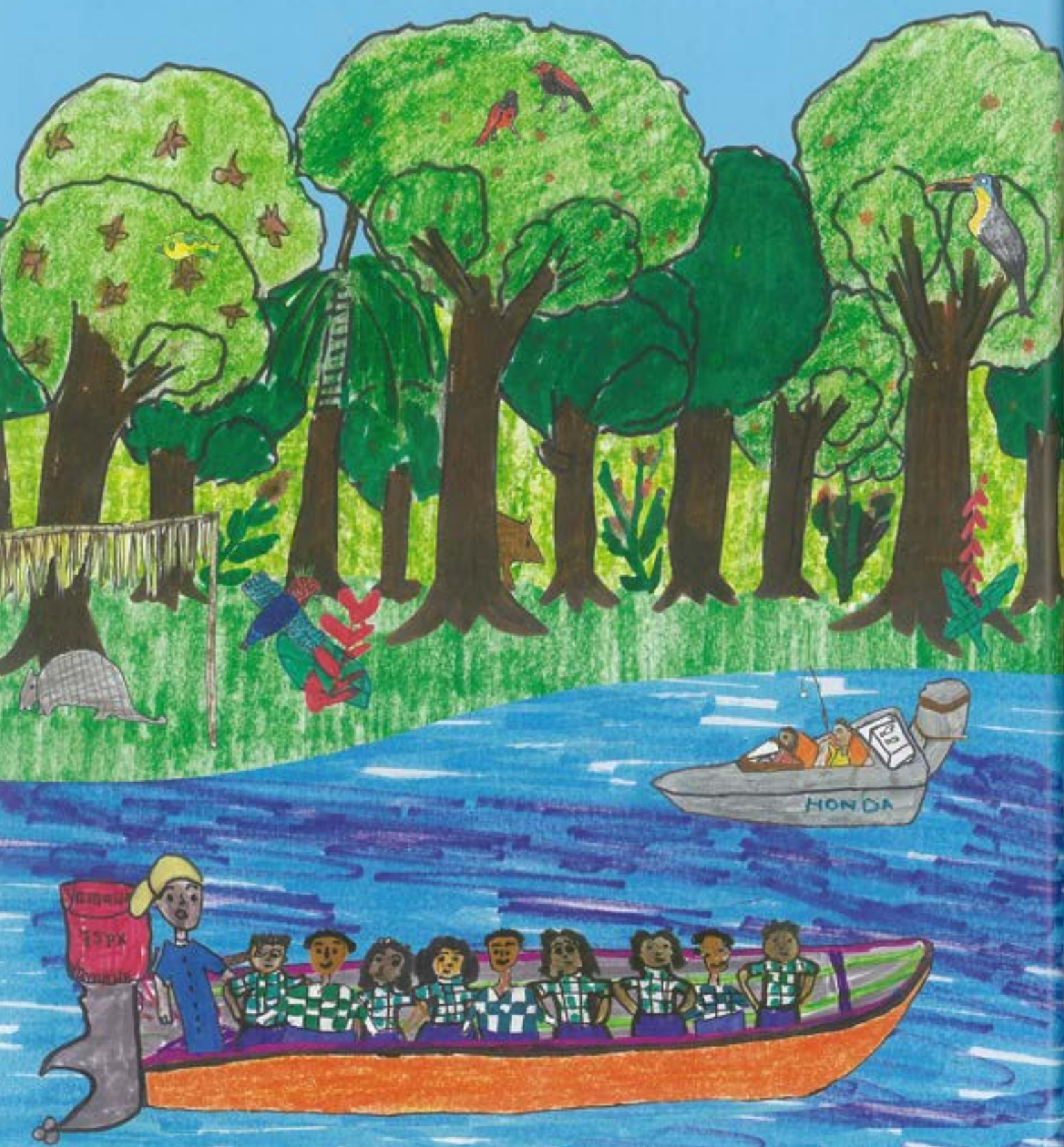
Op veel scholen start de dag met het hijsen van de vlag en het zingen van het volkslied.

Bijna alle kinderen dragen een schooluniform. Zo kun je niet aan de kleren zien of je arm of rijk bent.

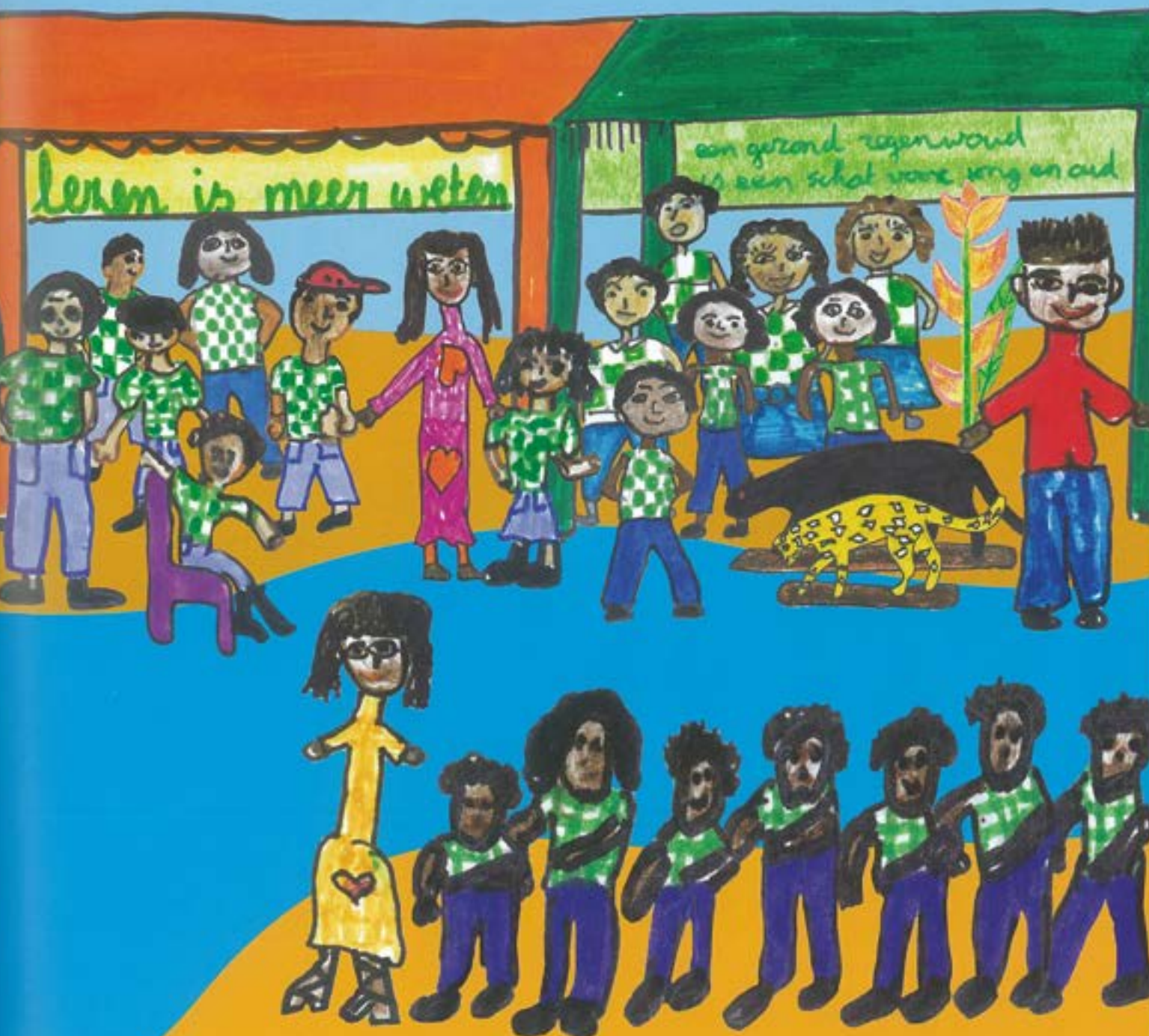
Schoolboot

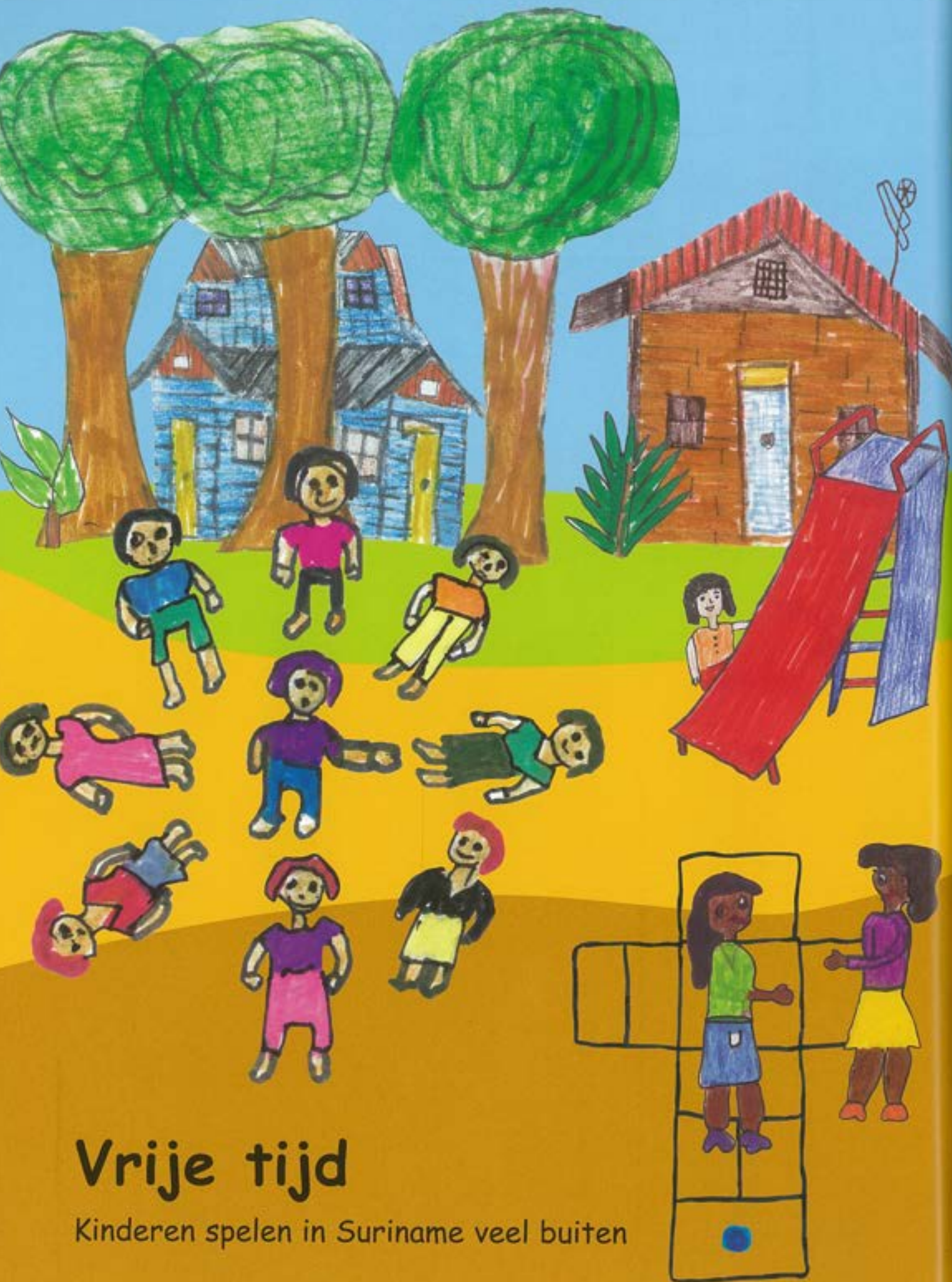
In het binnenland wonen de kinderen soms ver van de school. Er zijn bijna geen wegen. De kinderen gaan vaak naar school met de schoolboot.

Kinderboekenfestival

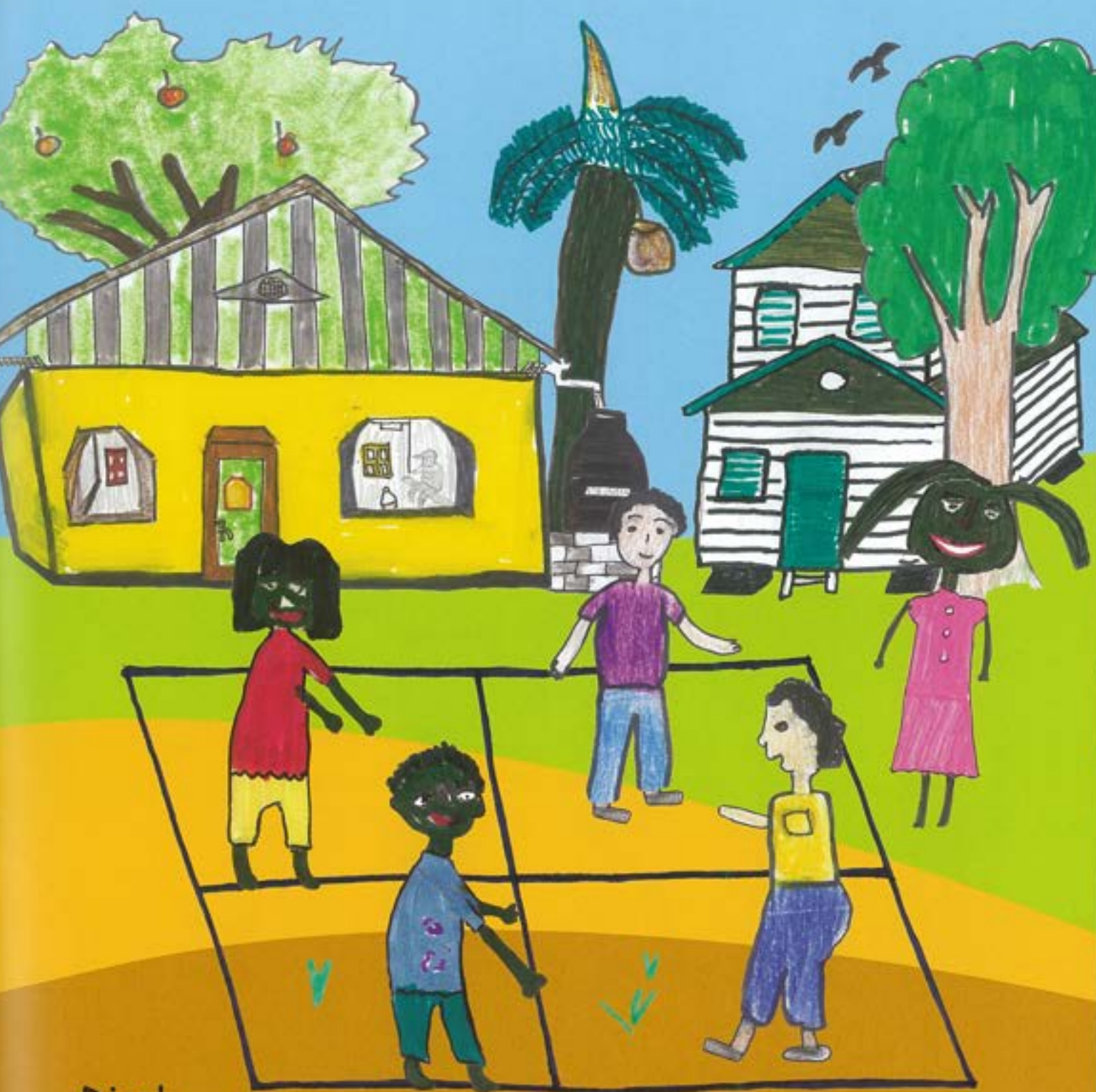
Elk jaar wordt in Paramaribo en in wisselende districten het kinderboekenfestival georganiseerd. Duizenden scholieren komen met hun klas naar het festival. Ze krijgen er bijzondere lessen en activiteiten in het teken van lezen en het boek. Elk jaar is er ook nog een aanvullend thema.

Vrije tijd

Kinderen spelen in Suriname veel buiten

Djoel

Djoel wordt gespeeld met twee teams van twee spelers. In het zand of op het gras wordt een groot vierkant uitgezet. De maat kun je zelf bepalen maar vaak zijn de zijden wel 15 meter lang. Het grote vierkant deel je in vier gelijke vakken.

Eén team stelt zich op aan één kant buiten het vierkant. Deze lopers moeten via de vakken het vierkant oversteken en daarna weer terug komen. Daarbij worden ze gehinderd door het andere team, de bewakers. Als één van de lopers wordt getikt door de bewakers, hebben de bewakers gewonnen.

De bewakers mogen alleen op de lijnen lopen. Eén op de helft van het vierkant waar de lopers starten en één op de andere helft. Als beide lopers de middelste lijn zijn overgestoken, mogen beide bewakers dezelfde helft bewaken. Dat mag ook op de terugweg.

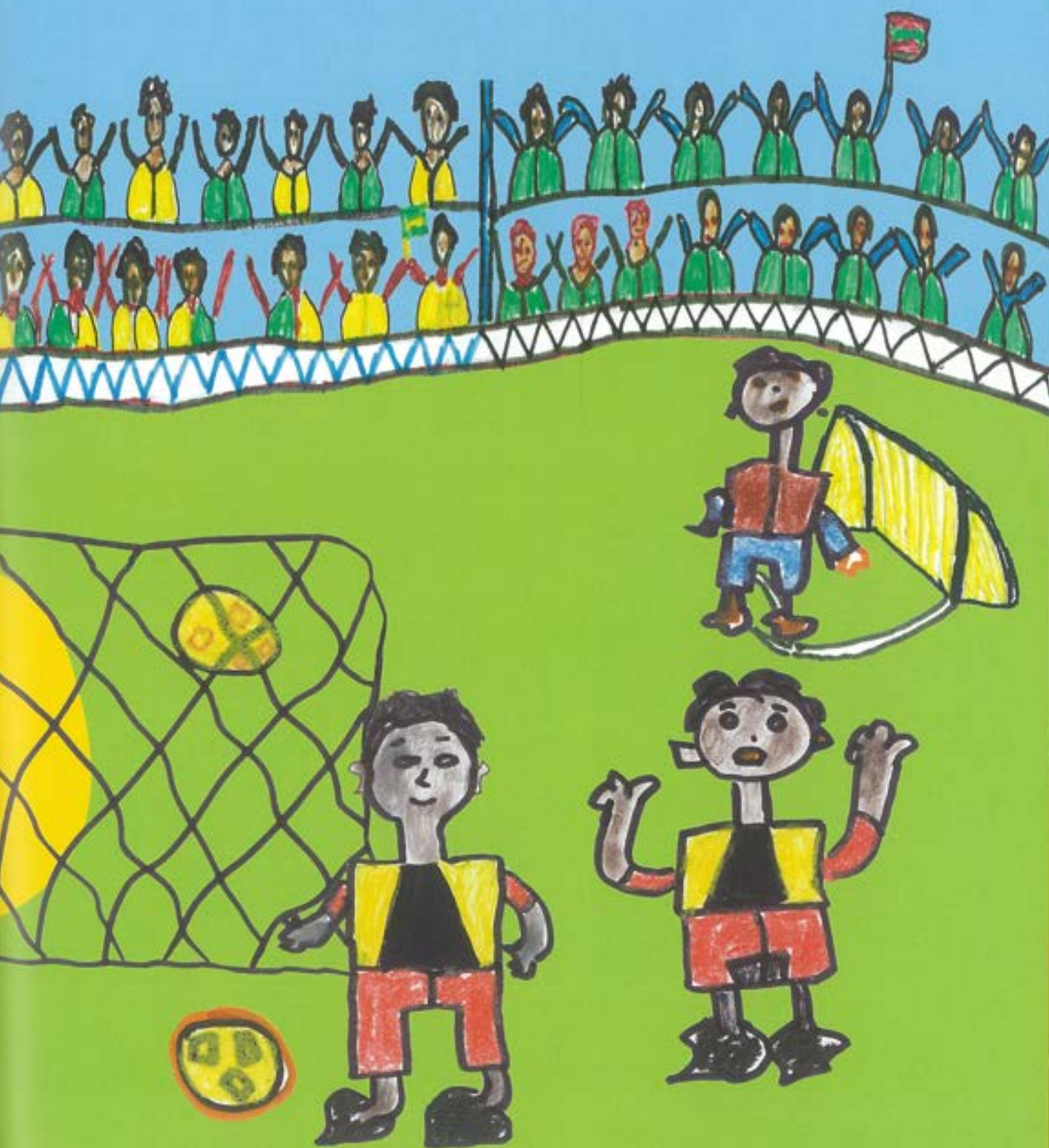

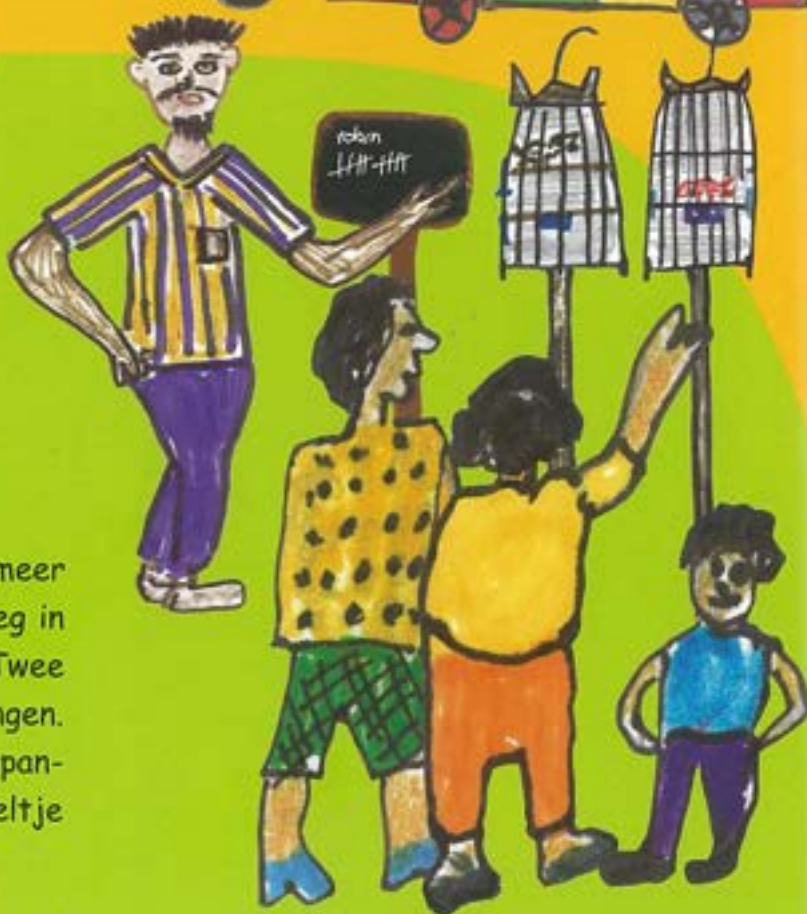
Vliegeren

Het voorjaar is een geschikte tijd om te vliegeren. Het is droog en er staat veel wind. Het spannendste is om mesjes aan de staart van je vlieger te binden en te proberen de draad van de vlieger van je tegenstander door te snijden.

Voetbal

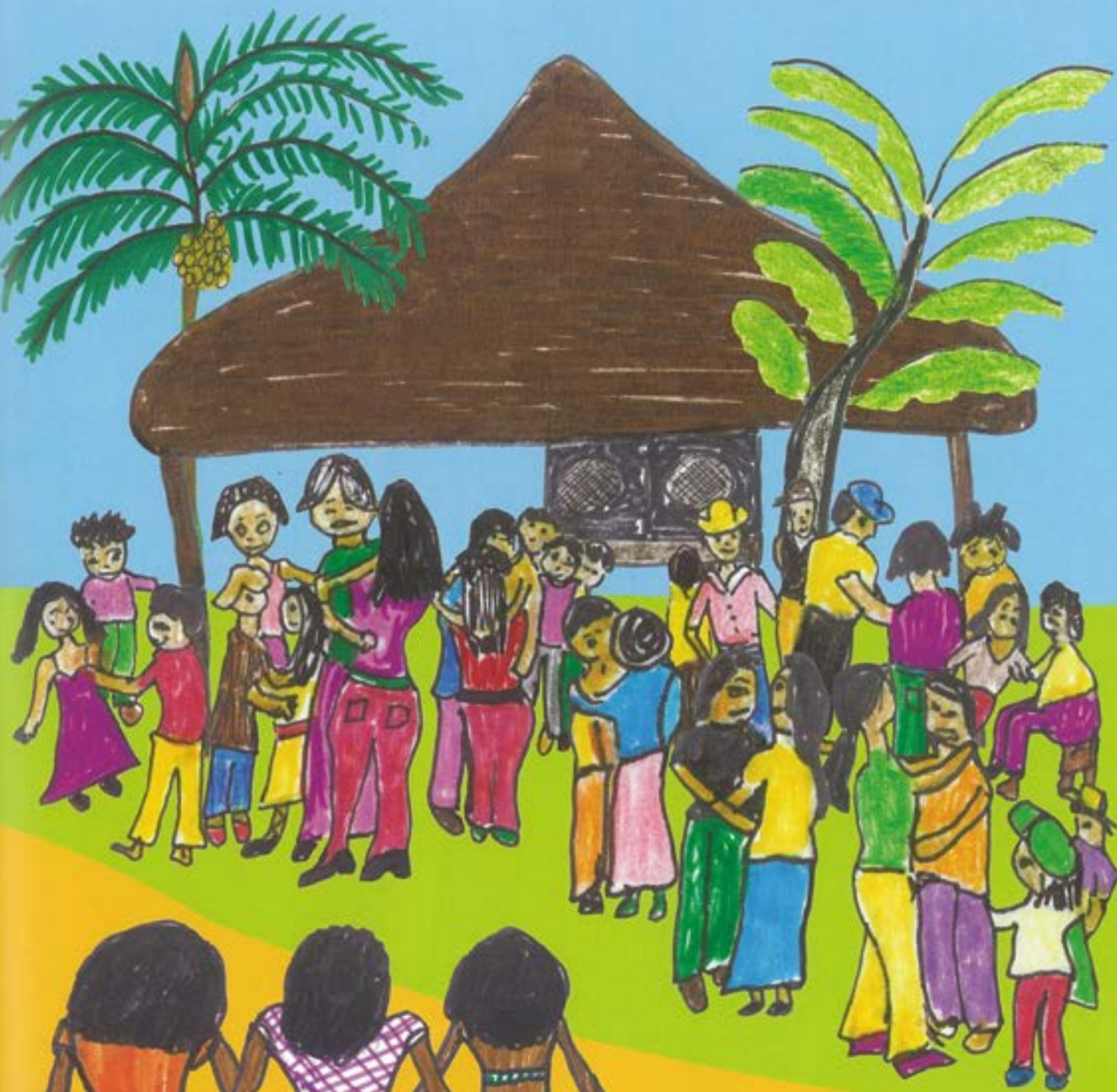
Voetbal is de populairste sport in Suriname. Elke wijk en elk dorp heeft wel een eigen voetbalveld. Veel bekende Surinaamse voetballers spelen bij Europese topclubs.

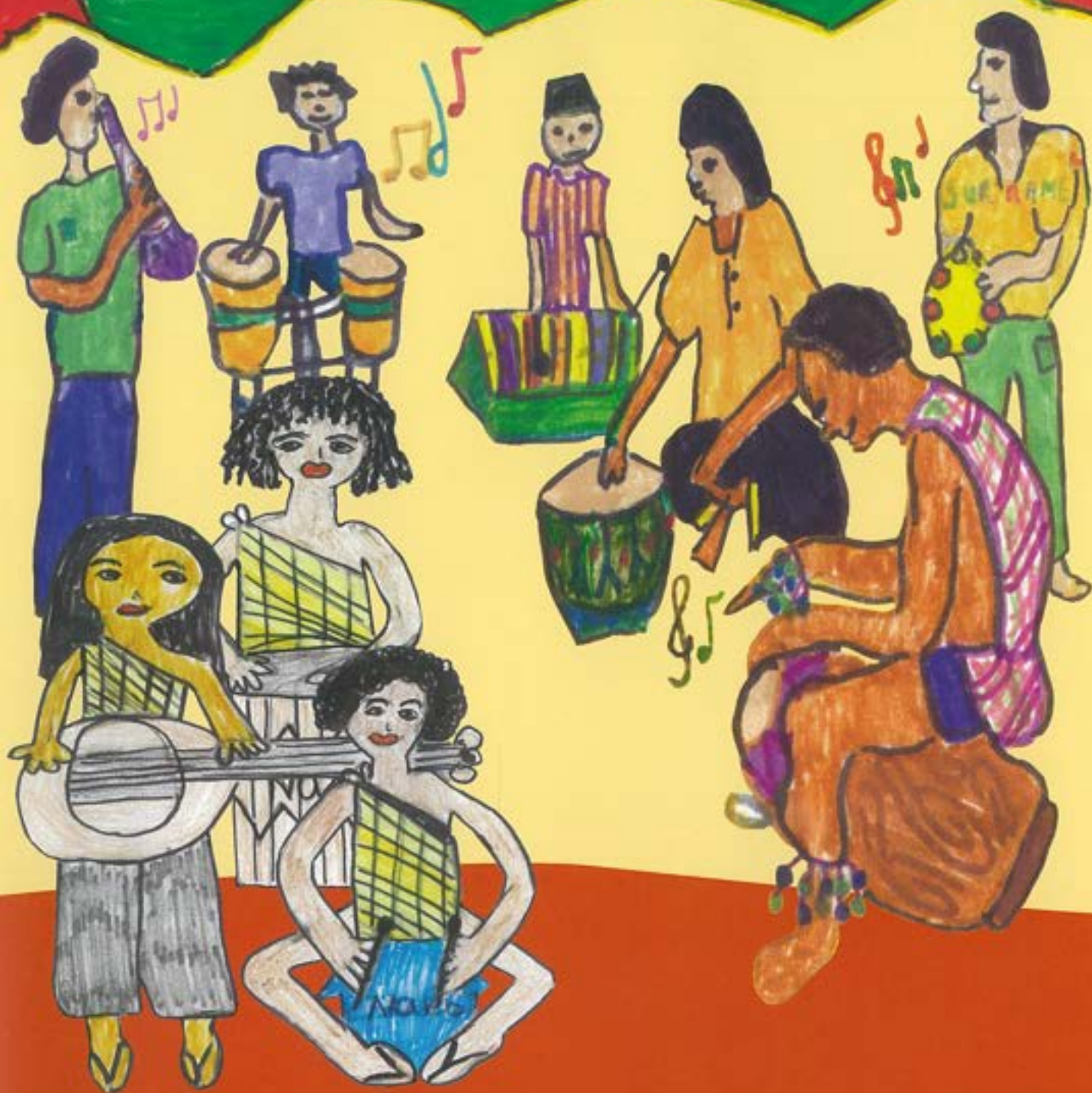
Zangvogels

Veel volwassen mannen hebben één of meer zangvogeltjes. Op zondag gaan ze vroeg in de ochtend naar de zangwedstrijden. Twee kooitjes worden dicht bij elkaar gehangen. Twee scheidsrechters luisteren ingespannen en houden de score bij. Het vogeltje dat het vaakst zingt is de winnaar.

Bigidansi

Een verjaardag, een huwelijk of schoolfeestje. Er is altijd wel een reden te bedenken voor een bigidansi, een groot dansfeest.

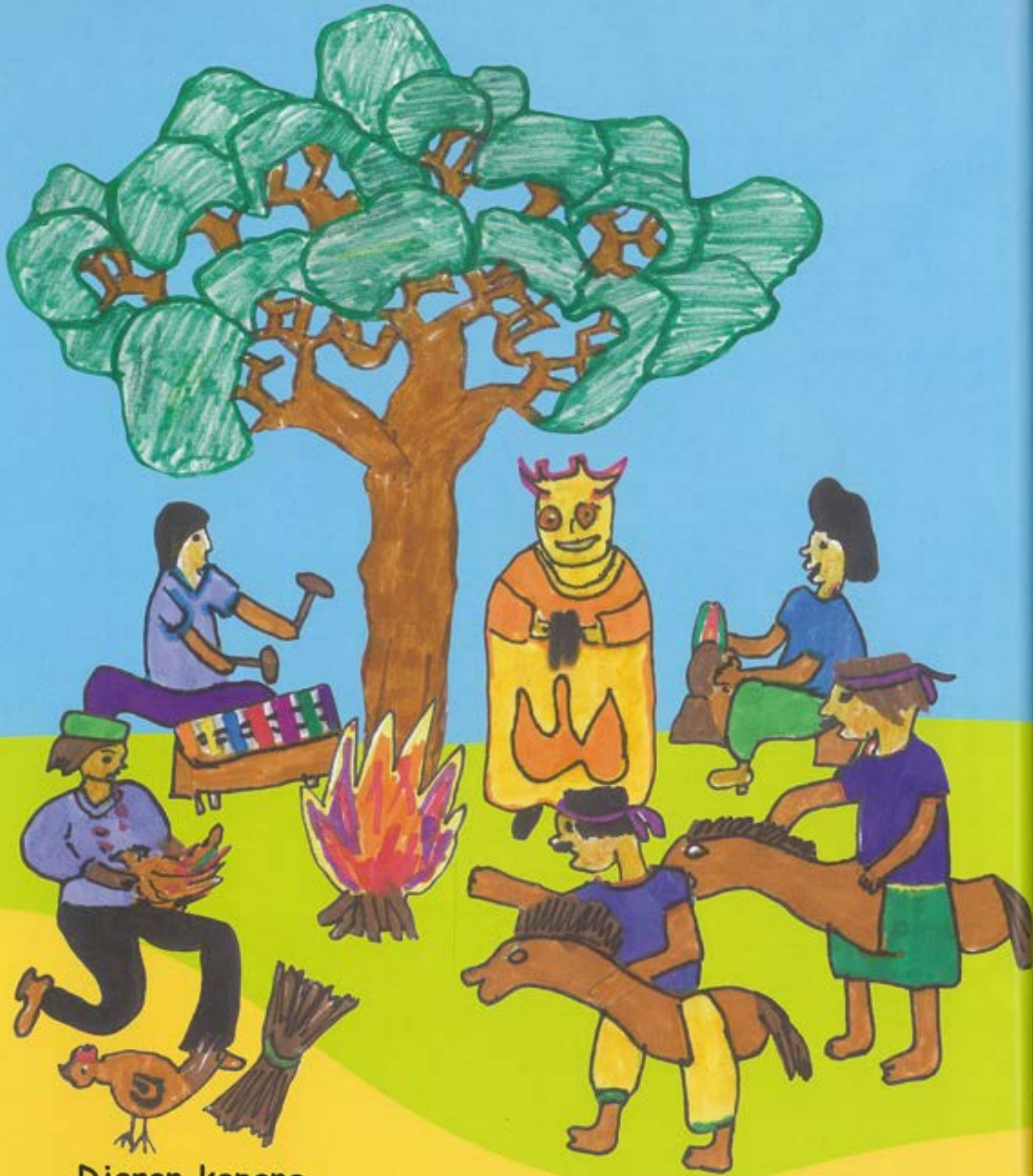
*Muziek zit Surinamers in het
bloed*

Wajang

Wajang is een Javaans poppentheater. Meestal zijn de poppen alleen te zien als schaduwen op een scherm. Vaak worden verhalen uit de Ramayana en de Mahabarat nagespeeld. Dit zijn twee heel oude boeken uit zuidoost Azië, met spannende verhalen over goden, demonen, koningen, prinses en prinsessen.

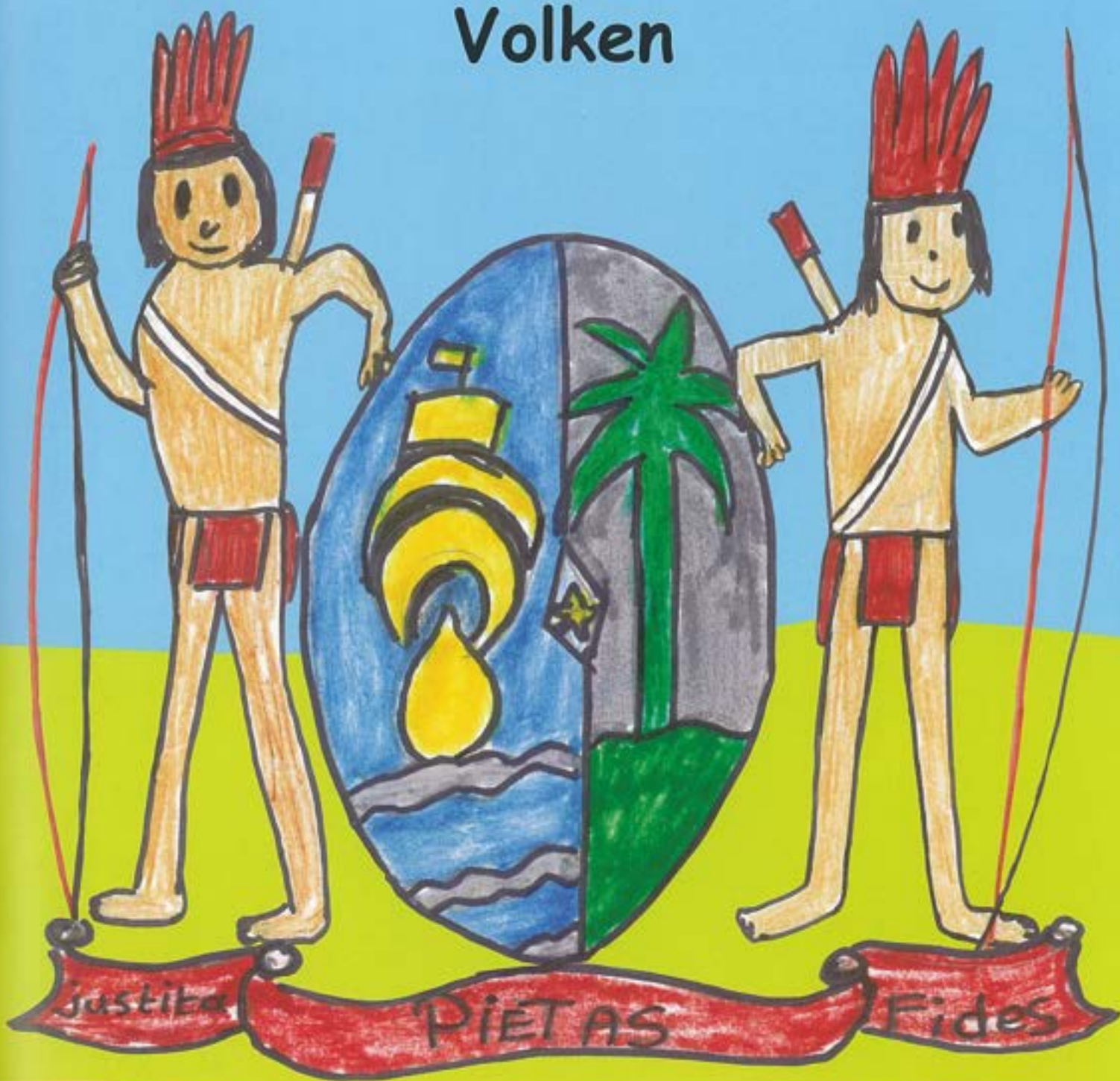
De verhalen uit deze boeken worden ook uitgevoerd in veel Javaanse dansen en in het Ramlila theater van de Hindoestanen.

Djaran kepang

Djaran kepang komt oorspronkelijk uit Java. Na een openingsdans roept de dukun, de leider, de geesten op. De dansers raken in trance. Op een teken van de dukun gaan ze zich elke keer als een ander dier gedragen. Ze hinniken en eten gras als een paard, of grommen en sluipen als een *tijger*. Ze doen ook andere dieren na. Na afloop van de dans maakt de dukun ze weer wakker. De geest in hen verdwijnt dan. De dansers kunnen zich er vaak niets meer van herinneren.

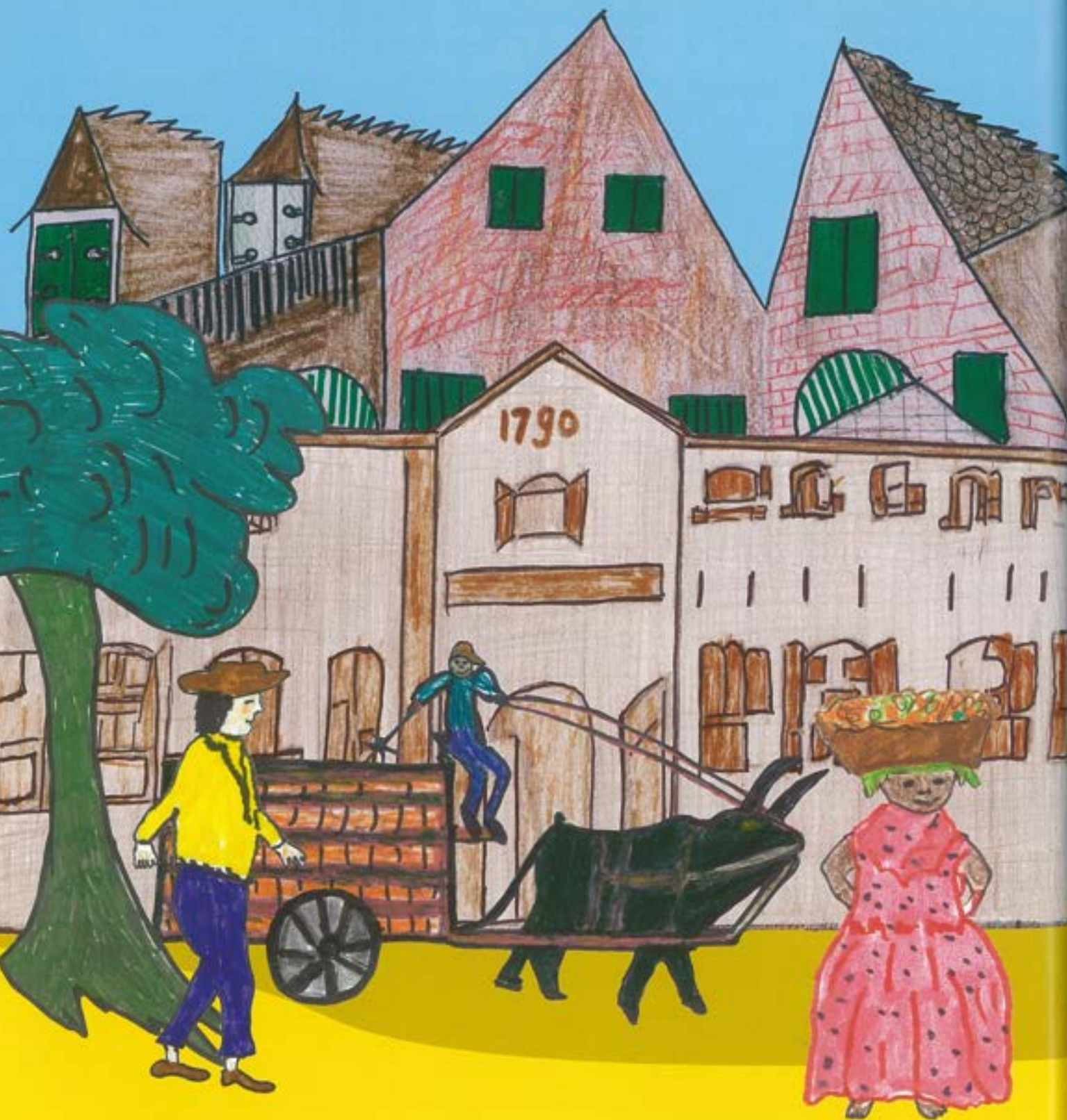
Volken

Inheemsen

De oorspronkelijke bewoners van Suriname zijn de Inheemsen. Die bijzondere positie komt nog steeds tot uitdrukking in het wapenschild van Suriname, dat wordt vastgehouden door twee Inheemse mannen.

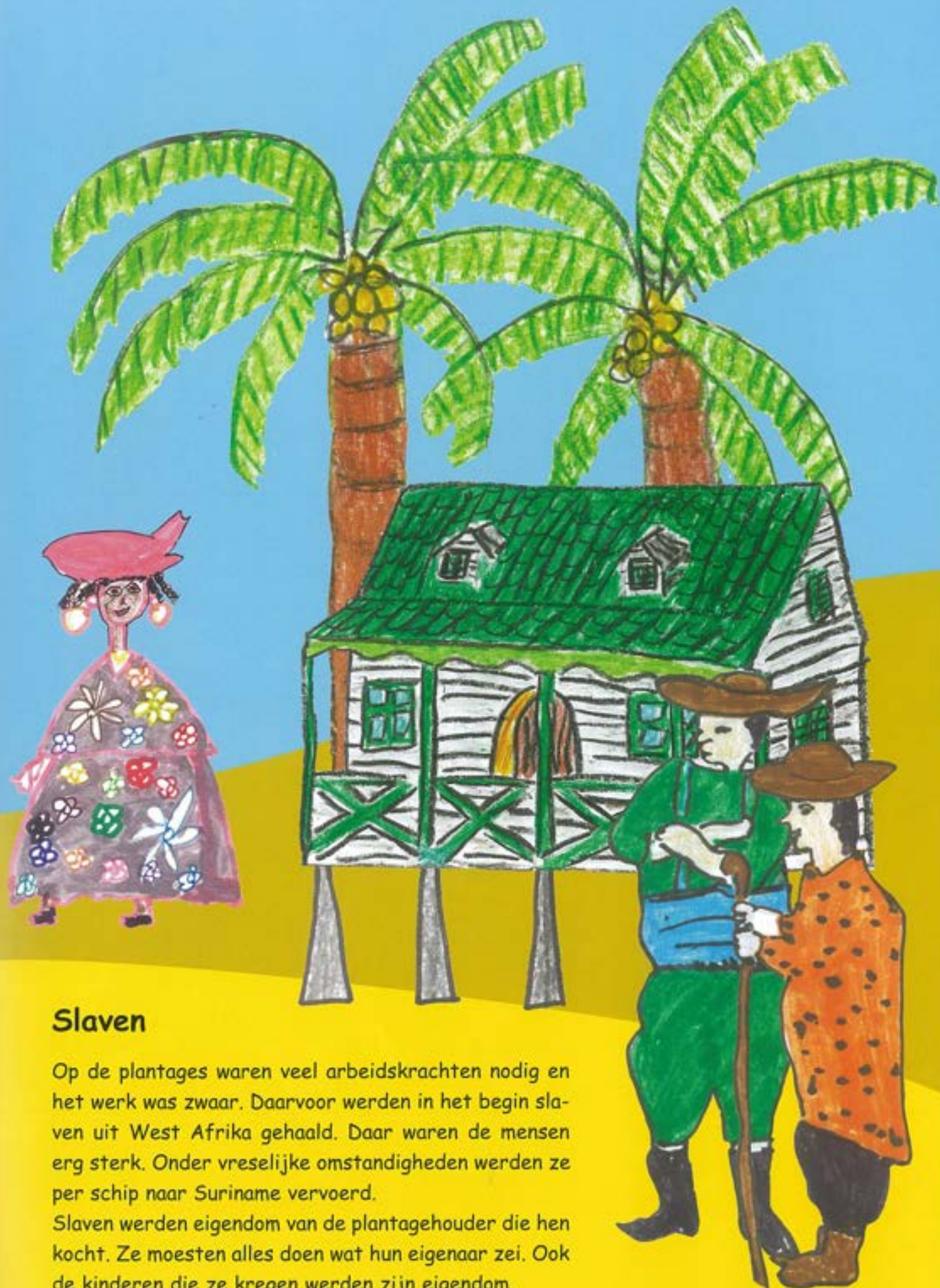
De diverse Inheemse stammen leefden van de jacht, landbouw en visserij. Als de opbrengst van hun land minder werd trokken ze verder en bouwden daar een nieuw dorp.

Europeanen

In de 16e eeuw kwamen de eerste Europeanen naar Suriname. Na een periode onder Engels en Frans gezag, werd Suriname een kolonie van Nederland. Er kwamen veel Europeanen naar Suriname om een plantage te beginnen. Rond 1750 waren er bijna 600 plantages. De meeste lagen aan de grote rivieren in het noorden. Er werd koffie, cacao, katoen en suikerriet verbouwd voor de handel met Europa.

Om de plantages te beschermen tegen invallen door Fransen en Engelsen werden forten gebouwd. Daar omheen ontstonden de eerste steden.

Slaven

Op de plantages waren veel arbeidskrachten nodig en het werk was zwaar. Daarvoor werden in het begin slaven uit West Afrika gehaald. Daar waren de mensen erg sterk. Onder vreselijke omstandigheden werden ze per schip naar Suriname vervoerd.

Slaven werden eigendom van de plantagehouder die hen kocht. Ze moesten alles doen wat hun eigenaar zei. Ook de kinderen die ze kregen werden zijn eigendom.

Marrons

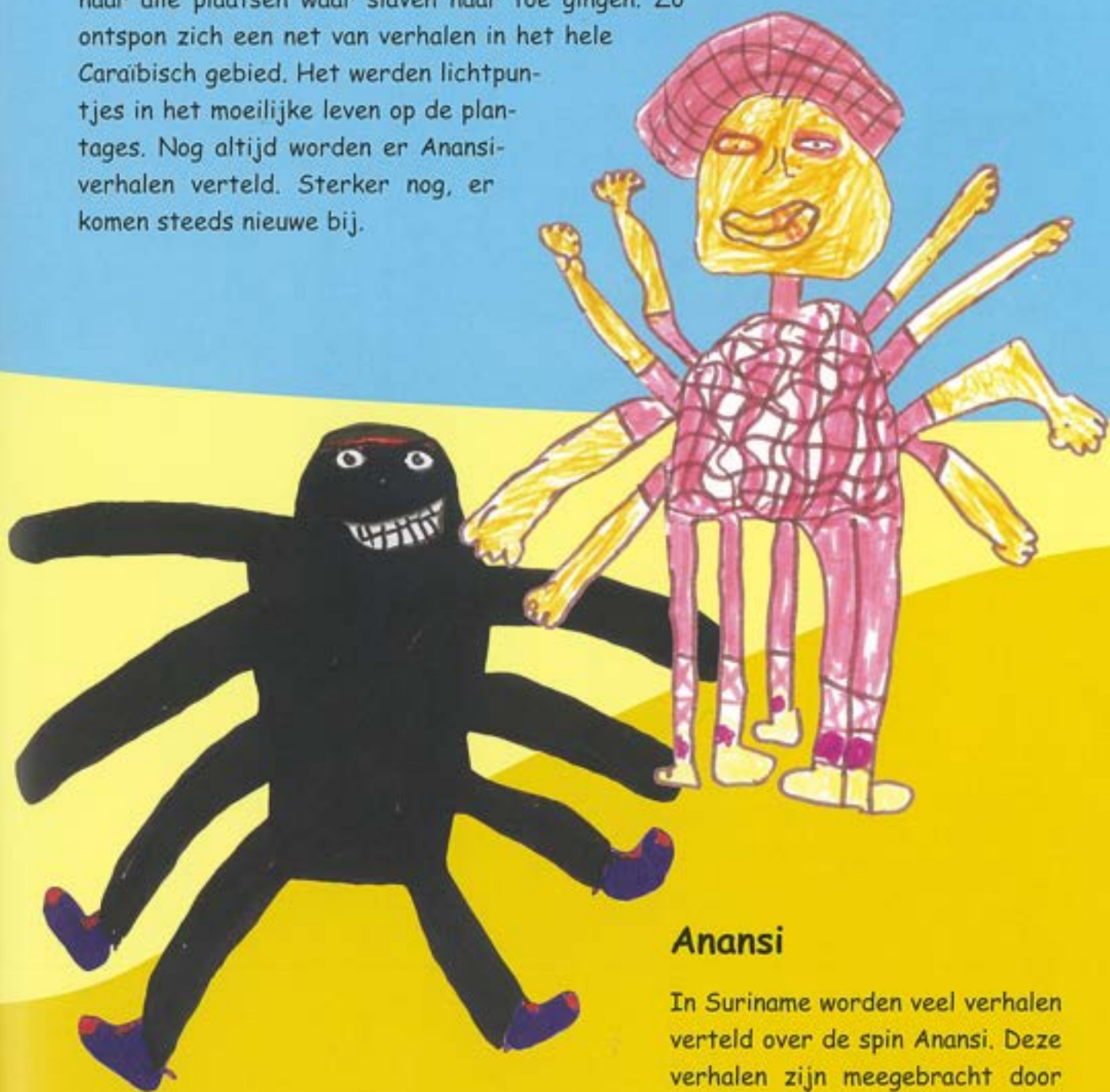
Een deel van de slaven ontsnapte en vluchtte het oerwoud in. Daar bouwden ze dorpen langs de rivieren. Zij leefden net als de Inheemsen van de jacht, de landbouw en visserij. Er ontstonden verschillende stammen.

Af en toe trokken er militairen het oerwoud in om de gevluichte slaven weer te vangen. Veel Marrons werden doodgeschoten of terecht gesteld. Dit diende als afschrikwekkend voorbeeld voor de nog gevangene slaven. Later werd er vrede gesloten met de Marrons.

Per walvis naar Suriname

Een toverwalvis zag schepen volgepakt met mensen. Verbaasd vroeg hij hen wat ze op zee deden. Ze vertelden dat ze in Afrika gevangen waren en ver weg als slaven op plantages moesten werken. De toverwalvis ging naar zijn vriend Anansi en samen bedachten ze een manier om te helpen. Anansi spon een dikke draad. De walvis nam de draad in zijn bek en zwom achter één van de schepen aan. De oudste zoon van Anansi, die alle verhalen kende, volgde de walvis over de draad. Eenmaal aan land spon hij een draad naar alle plaatsen waar slaven naar toe gingen. Zo ontspun zich een net van verhalen in het hele Caraïbisch gebied. Het werden lichtpuntjes in het moeilijke leven op de plantages. Nog altijd worden er Anansi-verhalen verteld. Sterker nog, er komen steeds nieuwe bij.

Anansi

In Suriname worden veel verhalen verteld over de spin Anansi. Deze verhalen zijn meegebracht door de slaven uit West Afrika.

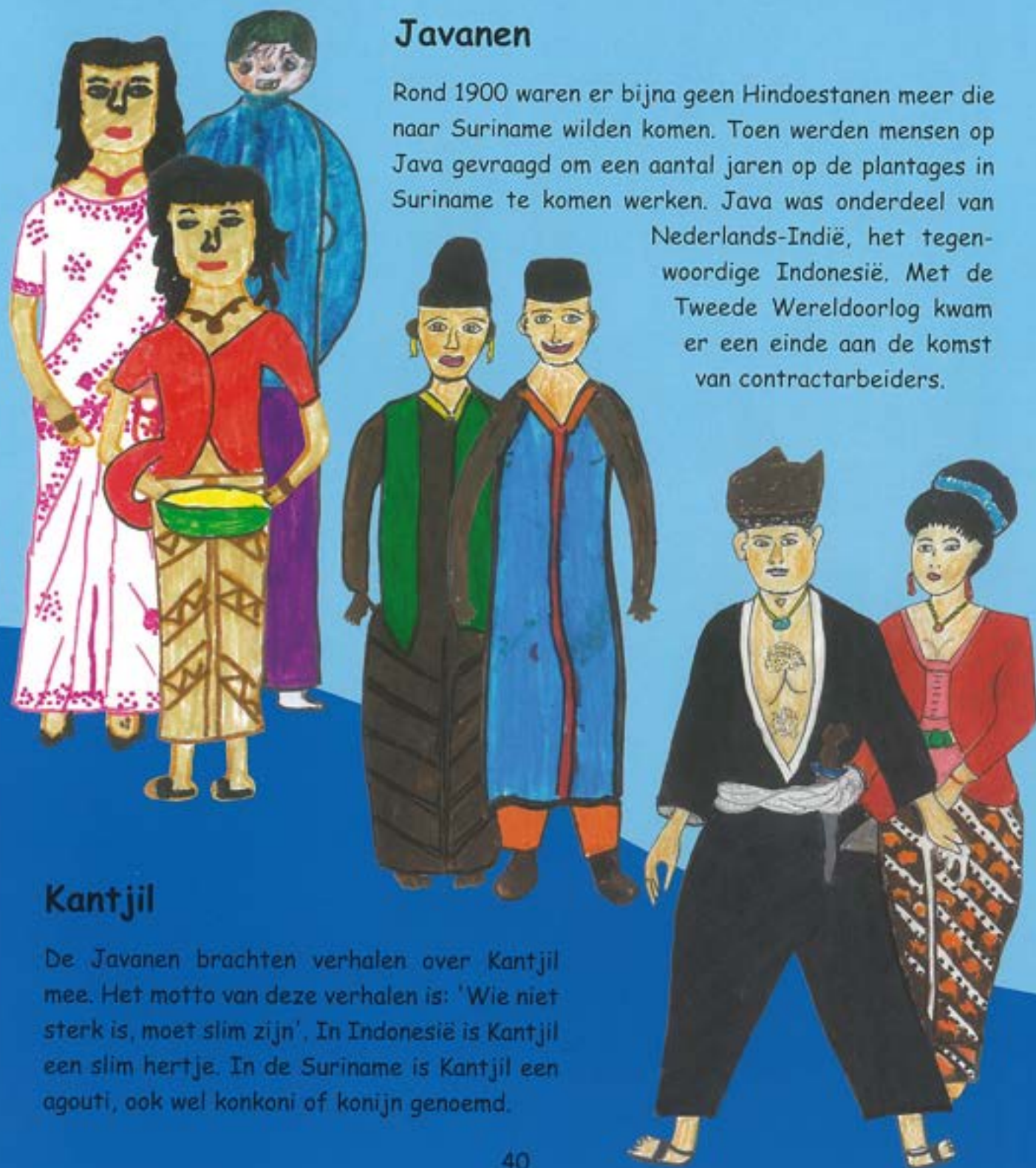
Hindoestanen

Na de afschaffing van de slavernij werden landarbeiders uit andere delen van de wereld gehaald om op de plantages te werken. Er werd ze een gouden toekomst beloofd, als ze een aantal jaren in Suriname kwamen werken. De beloften werden niet nagekomen. Ze moesten heel hard werken en kregen weinig loon.

De eerste contractarbeiders waren vooral Hinduëstanen uit Brits-Indië. Brits-Indië bestaat tegenwoordig uit de landen India, Pakistan en Bangladesh. Na afloop van hun arbeidscontract konden de Hinduëstanen terug naar India, maar velen bleven in Suriname.

Javanen

Rond 1900 waren er bijna geen Hinduëstanen meer die naar Suriname wilden komen. Toen werden mensen op Java gevraagd om een aantal jaren op de plantages in Suriname te komen werken. Java was onderdeel van Nederlands-Indië, het tegenwoordige Indonesië. Met de Tweede Wereldoorlog kwam er een einde aan de komst van contractarbeiders.

Kantjil

De Javanen brachten verhalen over Kantjil mee. Het motto van deze verhalen is: 'Wie niet sterk is, moet slim zijn'. In Indonesië is Kantjil een slim hertje. In de Suriname is Kantjil een agouti, ook wel konkoni of konijn genoemd.

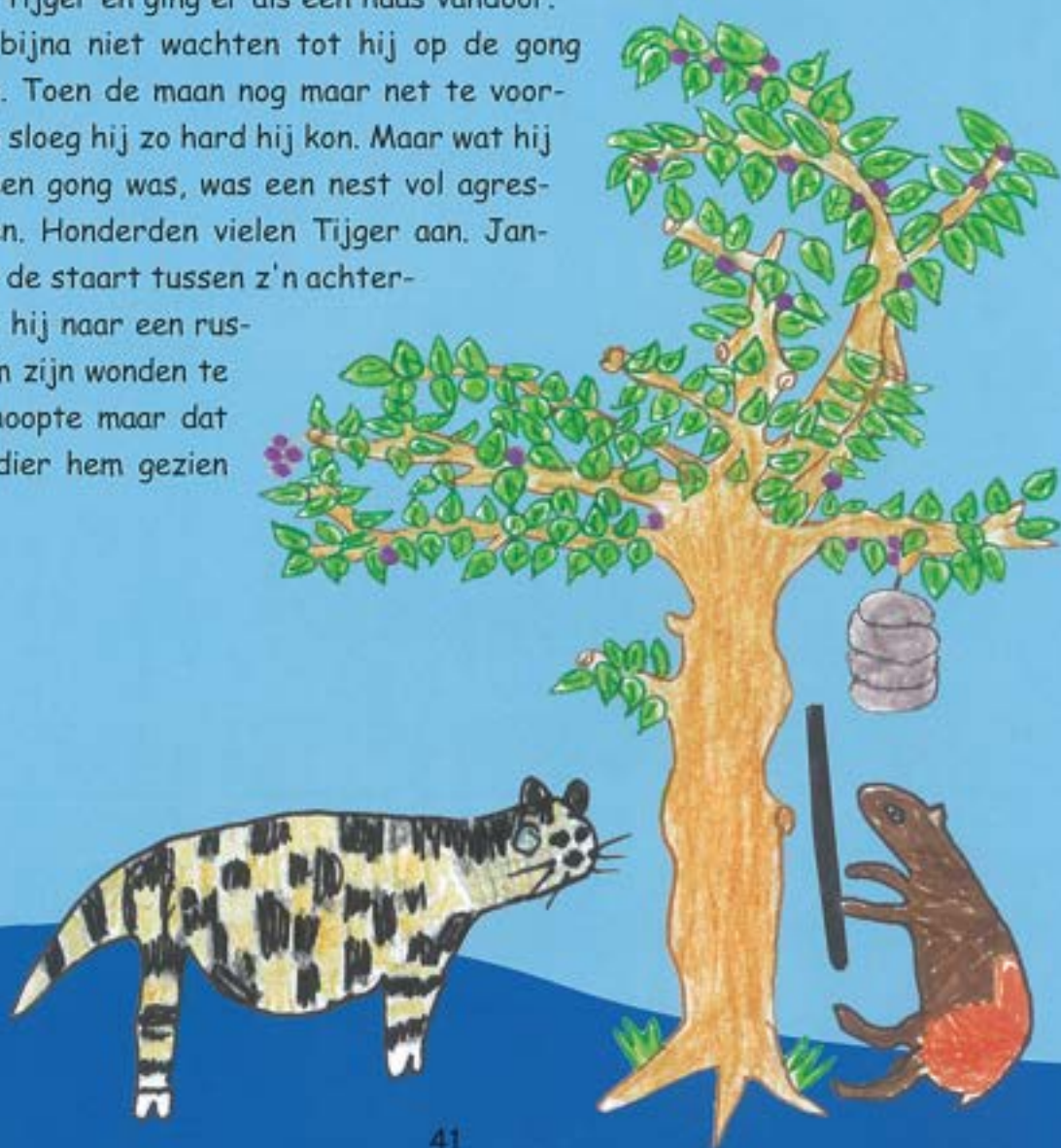
Hoe Kantjil Tijger te slim af was

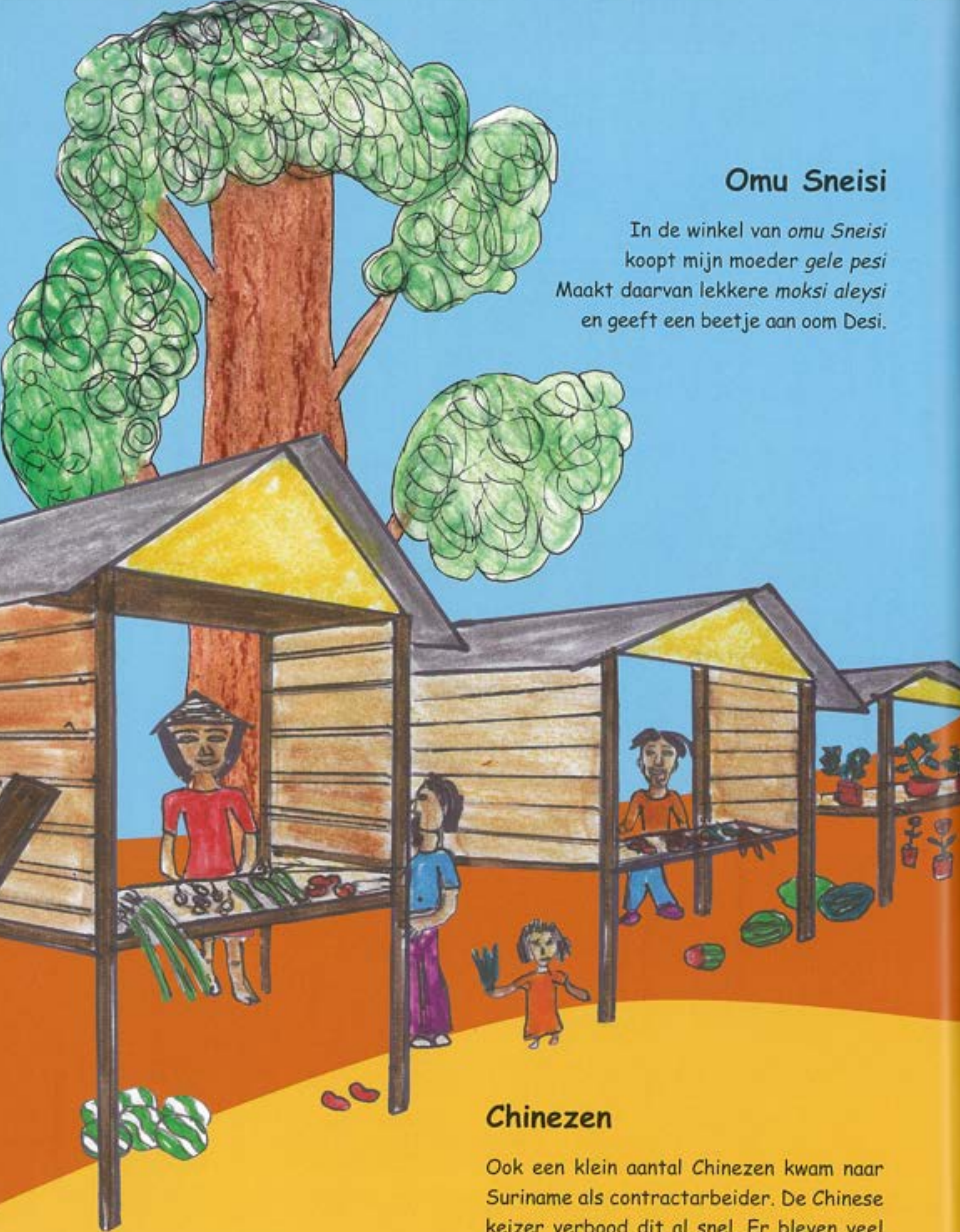
Het liep tegen de avond. *Tijger* was al vroeg op zoek naar een prooi omdat hij wakker geworden was van een knorrende maag. Hij had geluk. Hij zag het *konijntje* Kantjil in de schaduw van een grote boom liggen. Hij sloop naar hem toe. Maar voordat hem kon grijpen zei Kantjil: "Wat fijn, Tijger, dat je net langskomt. Ik houd hier al een hele tijd de wacht en ik heb behoefte aan gezelschap."

Tijger werd nieuwsgierig en vroeg: "Waar moet je de wacht dan bij houden lief, klein *konijntje*?" "Misschien weet je het niet, Tijger, maar het is vandaag de verjaardag van de grote Soeleyman. En hij heeft mij gevraagd de wacht te houden bij de grote gong in de boom. Bij de eerste stralen van de maan moet ik met deze stok op de gong slaan", zei Kantjil enthousiast. "Dat is het begin van het verjaardagsfeest. En omdat ik deze belangrijke taak op me heb genomen ben ik de eregast."

Tijger wilde ook vreselijk graag belangrijk zijn. Hij stelde Kantjil voor om zijn taak over te nemen. "Dat is onmogelijk", zei Kantjil. "Ik ben speciaal gevraagd. Dan kan ik het jou toch niet laten doen? Soeleyman zal ontzettend boos op me worden." Hoe meer Kantjil weigerde, hoe liever Tijger de wacht over wilde nemen. Eindelijk gaf Kantjil toe. Hij gaf de stok aan Tijger en ging er als een haas vandoor.

Tijger kon bijna niet wachten tot hij op de gong mocht slaan. Toen de maan nog maar net te voorschijn kwam sloeg hij zo hard hij kon. Maar wat hij dacht dat een gong was, was een nest vol agressieve wespen. Honderden vielen Tijger aan. Jankend en met de staart tussen z'n achterpoten zocht hij naar een rustig plekje om zijn wonden te likken. Hij hoopte maar dat geen enkel dier hem gezien had.

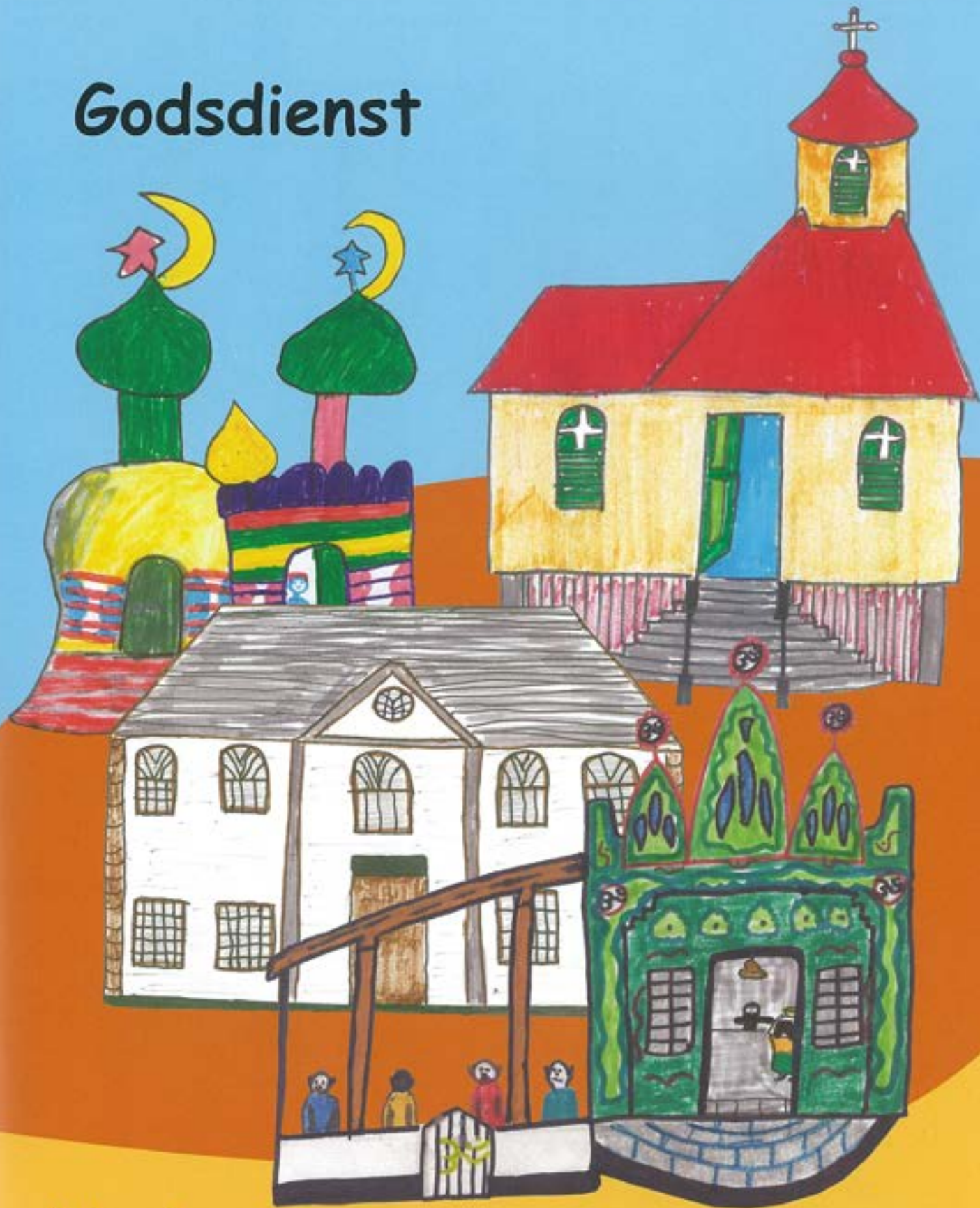
Omu Sneisi

In de winkel van *omu Sneisi*
koopt mijn moeder *gele pesi*
Maakt daarvan lekkere *moksi aleyssi*
en geeft een beetje aan oom Desi.

Chinezen

Ook een klein aantal Chinezen kwam naar Suriname als contractarbeider. De Chinese keizer verbood dit al snel. Er bleven veel Chinezen naar Suriname komen, maar ze begonnen vooral winkeltjes en restaurants.

Godsdienst

Vele geloven

Door de toestroom van zoveel volken zijn er in Suriname veel verschillende godsdiensten. De Inheemsen en Marrons geloven deels in natuurgeesten en voorouders. Veel van hen zijn nu christen, net als de meeste Creoolse en Chinese Surinamers. Hindoestanen zijn meestal hindoe of moslim, Javanen moslim. Er is een kleine groep joodse gelovigen. Vaak staan tempels, kerken, moskeeën en synagogen gebroederlijk naast elkaar.

Geesten en voorouderverering

Veel Inheemsen en Marrons geloven in natuurgeesten. Met offers en rituelen worden ze te vriend gehouden. Dit zorgt voor goede oogsten en goede vangsten bij de jacht en visserij. Ook voorkomt het ziekte en onheil.

Bij traditionele Marrons helpen de voorouders om de kwade geesten af te weren. De voorouders worden gunstig gestemd met offers op de centrale offerplaats van het dorp en op de offerplaats voor de familieclan. Bij de ingangen van traditionele Marrondorpen staan poorten van palmladeren. Als je er onder door loopt toon je respect aan de voorouders die het dorp beschermen. Kwade geesten kunnen niet met je mee het dorp ingaan.

Veel Creolen die christen zijn, geloven ook in winti. Winti is de verzamelnaam voor geesten en voorouders. Het is belangrijk om de winti goed gestemd te houden. Soms moet je daarvoor een winti-prey houden. Dit zijn avonden waarbij wordt gezongen en gedanst voor de voorouders. Sommige dansers raken daarbij 'bezeten' door een vooroudergeest.

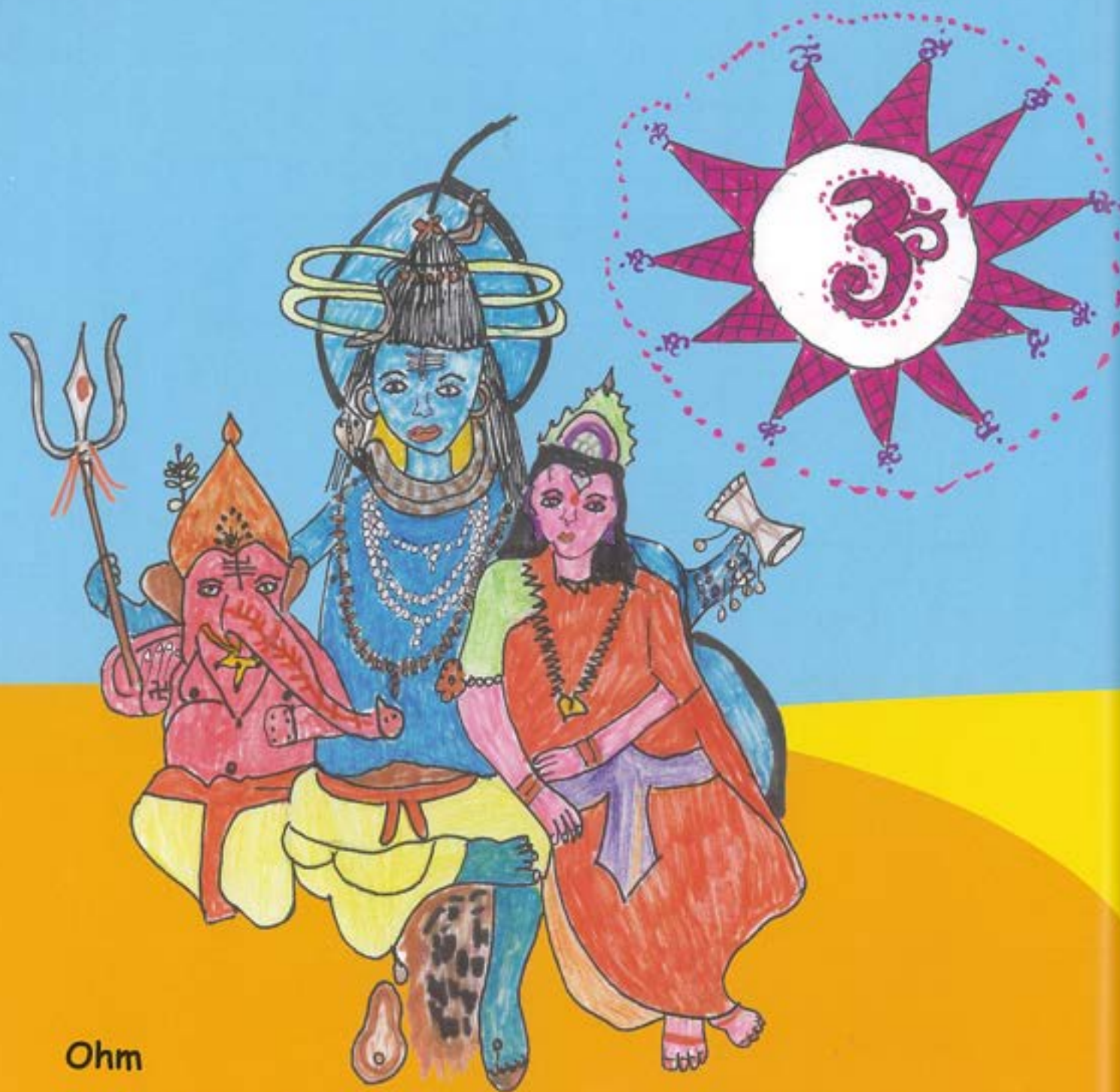

Bidden

Elke moslim moet vijf maal per dag bidden. Het eerste gebed is voor zonsopgang, het laatste is voor het slapen gaan. Voor ieder gebed moet je je ritueel wassen. De woorden en gebaren van het gebed liggen vast. Het wordt in het Arabisch opgezegd. Het vrijdaggebed is extra belangrijk, vooral als je daarvoor de moskee bezoekt.

Ook voor christenen is het gebed een belangrijk deel van hun geloof. Ze bidden meestal in hun eigen taal. De tekst is vrij, al zijn er een aantal standaard gebeden. Veel christenen vinden geregeld kerkbezoek belangrijk. Iedereen moet voor zichzelf uitmaken hoe vaak hij naar de kerk gaat. De meeste kerkdiensten zijn op zondag.

Ohm

Het hindoeïsme kent vele goden. Bijna elke god biedt bescherming aan één of meer bijzondere groepen, zoals kleine kinderen, reizenden of een bepaalde beroepsgroep. Door het brengen van kleine offers kan men proberen hun hulp in te roepen.

Maar alle goden worden ook wel gezien als verschillende vormen van één centrale kracht. Net als jij als mens tegelijk zoon, kleinzoon en leerling kunt zijn. Die centrale kracht wordt in gebeden vaak aangeropen en wordt ohm genoemd. Afhankelijk van de stroming zijn er daarom hindoeïetempels met beelden van veel verschillende goden en andere zonder godenbeelden.

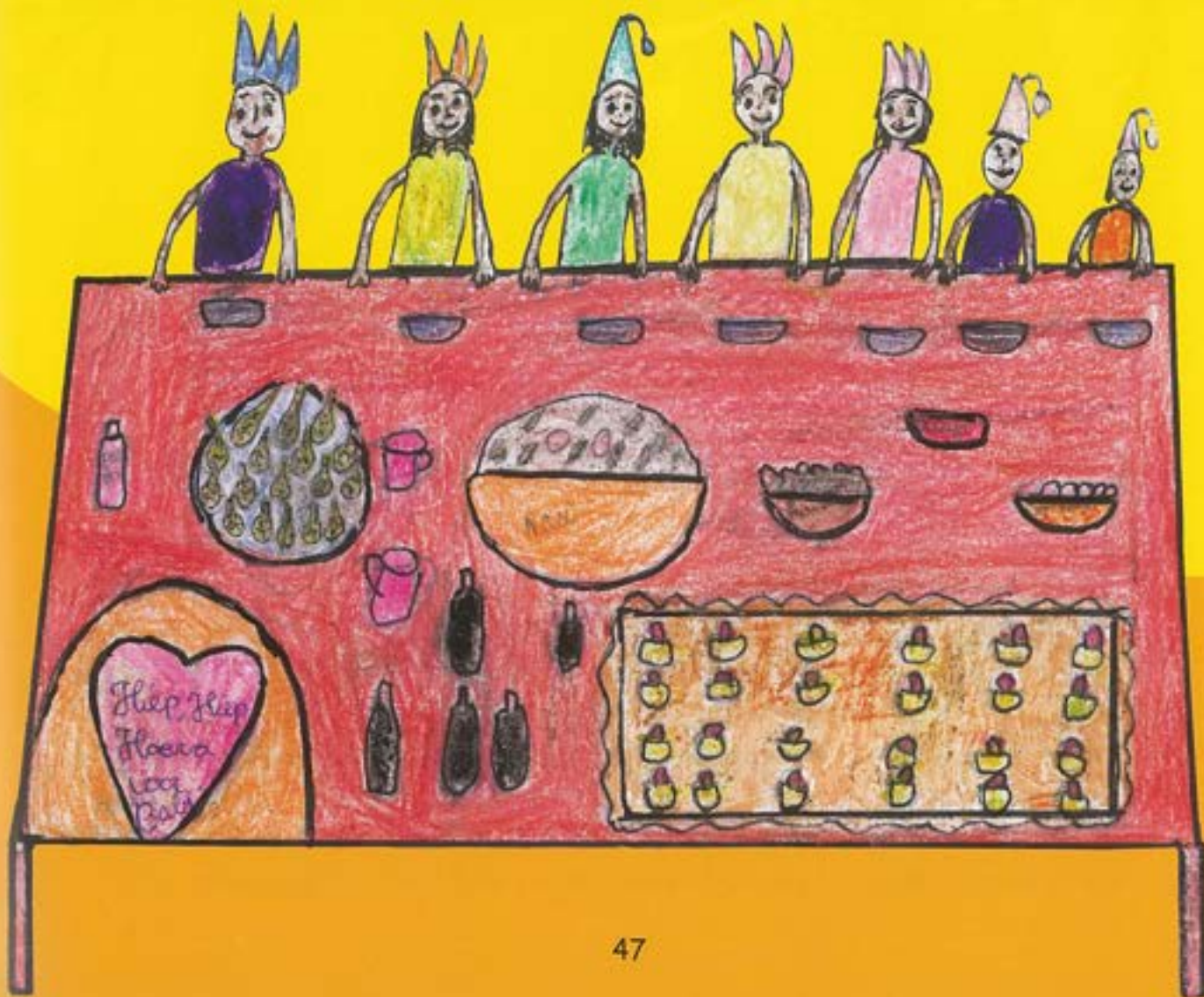
Het hindoeïsme in Suriname kent gezamenlijke tempeldiensten, vooral tijdens religieuze festivals.

Levensfasen

De meeste Hindoestanen en Javanen kennen verschillende vaste rituelen die samen hangen met de levensloop. De eerste beginnen al voor de geboorte. Ook het huwelijk en het overlijden zijn belangrijke overgangsmomenten. Vaak worden maar enkele van deze rituelen uitgevoerd.

Javanen geven bij deze gelegenheden vaak een ceremoniële maaltijd, de slametan. Eerst wordt geofferd en gebeden. Daarna krijgen de gasten eten op een bananenblad. Je kunt wat proeven, maar het meeste neem je mee naar huis en eet je daar op. Bij een geboorte worden speciaal kinderen uitgenodigd.

Op het platteland worden nog vaak slametans gehouden. Bij belangrijke slametans, als bij een besnijdenis of een huwelijk, worden de gasten soms vermaakt met wajang, djaran kepong of Javaanse dans.

Doop

De meeste christenen laten hun kinderen op jonge leeftijd dopen in de kerk. De pastoor of dominee besprenkelt de baby met water. De ouders beloven het kind in het christelijk geloof op te voeden. Als de kinderen op latere leeftijd meer over hun geloof hebben geleerd, kunnen ze nog een keer in de geloofsgemeenschap worden opgenomen. Bij katholieken heet dat eerste communie en heilig vormsel, bij protestanten belijdenis. Ook Hindoestanen en Javanen 'dopen' hun kinderen soms, maar dan zonder water. De baby wordt kaalgeschoren of er wordt symbolisch een plukje haar geknipt.

Besnijdenis

Islamitische en joodse jongens worden besneden. Daarmee wordt de jongen opgenomen in de geloofsgemeenschap. De besnijdenis is een feestelijke gelegenheid. Er is lekker eten voor familie en vrienden en de jongen krijgt cadeautjes.

Nationale feest- en gedenkdagen

Afi wordt vrij

Suriname, 30 juni 1863

Ze is tien jaar en ze heet Afi; ze is de dochter van slavin Amimba. Afi woont met haar moeder en twee oudere zussen in een hutje in het slavendorp van de plantage Tout Lui Faut. Elke dag gaan de zussen Mientje en Silvia met de groep veldslaven en slavinnen naar het suikerrietveld om daar te werken. Ze bundelen de suikerriet en sjouwen het naar de platte boot. Die brengt het naar de suikerfabriek.

Moeder Amimba kan door een ongeluk niet meer goed lopen. Daarom werkt ze in de koekerom. Afi moet haar moeder helpen. Zo doet Afi altijd de afwas. Daarvoor haalt ze water uit de put. Ook moet ze ervoor zorgen dat de vloer van de koekerom altijd schoon is. En het is Afi's taak om te zorgen dat de omgeving er piekfijn en schoon uitziet.

Afi gaat niet naar school. Ze heeft geen vriendinnen, want er zijn verder niet zoveel kinderen op de plantage. De plantage-eigenaar heeft wel een dochter van dertien jaar en vroeger mocht Afi wel eens in het grote huis met haar spelen. Maar dat is allang niet meer gebeurd, want die dochter gaat nu naar school en woont in de stad. Toen ze een paar maanden geleden weer een week thuis kwam, was ze een echte *misi* geworden. Ze wilde nu niets meer met Afi te maken hebben.

Er wordt de laatste tijd zoveel gepraat door de grote mensen. Ze zullen vrij zijn; de slavernij wordt afgeschaft. Afi probeert het zich voor te stellen, maar het lukt haar niet. Ze weet heus wel dat zij en alle zwarte mensen die op de plantage wonen en werken slaven zijn. De slaven moeten allemaal werken voor de *misi* en de *masra*; die zijn de baas. Ze dragen altijd mooie kleren en hoeven zelf nooit te werken. Maar als de slaven vrij zijn, wie moeten er dan voor de *misi* en *masra* werken?

En waar zullen de slaven wonen? Laatst heeft Afi dat aan haar moeder gevraagd en die heeft geantwoord dat iedereen gewoon op de plantage blijft wonen en dat het werk gewoon door-gaat. Afi begrijpt dat niet. Als dat zo is, dan ben je toch niet vrij?

Als zij en de zussen 's avonds op hun matje in de hut liggen, hebben ze het er over. Mientje en Silvia zeggen dat zij meteen naar de stad gaan wanneer ze vrij zijn. Maar moeder zegt dat dat vast niet kan. Ze zullen op de plantage moeten blijven en gewoon moeten werken. Maar de meisjes schateren en roepen dat ze er niets van snapt. Als je vrij bent, kan je staan en gaan waar je wilt. Dan is niemand je baas. Dus *masra* kan ze niet hier houden. Zij willen naar de stad. Daar wonen alle mensen in mooie huizen, daar rijden rijtuigen, daar is iedereen mooi gekleed. Dat willen zij ook. Ze zullen nooit meer werken in een suikerrietveld, waar ze steeds in hun gezicht en op armen en benen geschraamd worden door de lange scherpe bladen van het suikerriet.

Morgen is het zover, dan is het 1 juli. Daarom is het heel druk in de *koekerom*. Wel tien vrouwen zijn er om te helpen. Er wordt veel lekkers klaargemaakt voor deze bijzondere avond. Alle slaven komen bij elkaar op het pleintje midden in het slavendorp. De mannen maken een vuur. De vrouwen zitten op bankjes, de kinderen zitten op de grond. Ze praten allemaal door elkaar, totdat opeens de oudste man van het dorp opstaat en in zijn handen klapt. Het is Ta Jusu; iedereen is stil en kijkt naar hem. Hij begint te praten. Hij zegt dat ze morgen vrij zullen zijn, maar dat dat niet betekent dat ze niet meer zullen werken. Ze zullen moeten werken om voor zich zelf te zorgen. Ze moeten nooit vergeten hoe en waarom hun voorouders hier zijn gekomen. Maar ze mogen nooit boos worden op het land en op de grond waar het bloed en zweet aan tranen van hun voorouders gevloeid hebben. De band die ze met die grond hebben moet voor eeuwig bestaan. De mensen luisteren en knikken.

Dan begint iemand te zingen, anderen vallen in. Afi zingt ook mee. Terwijl ze zingt, kijkt ze omhoog naar de donkere hemel met sterren en denkt bij zichzelf: "Wat is dat mooi; wat is het goed om hier te zijn met alle mensen die blij zijn omdat ze vanaf morgen vrij zullen zijn. Ik zal dit altijd onthouden."

Nog lang zitten de mensen bij elkaar. Het vuur dooft langzaam. Wanneer moeder Amimba haar wakker maakt om naar hun hut te gaan, vraagt Afi met slaapdronken stem: "Ben ik al vrij?"

Cynthia McLeod

Ketikoti

Op 1 juli 1863 werd de slavernij afgeschaft. Die dag, Ketikoti, wordt in Suriname elk jaar groots gevierd. Ketikoti betekent letterlijk: de ketenen verbroken. Er zijn veel culturele activiteiten, vooral van de Creolen. Dat zijn de afstammelingen van de slaven. Veel vrouwen lopen tijdens Ketikoti in koto, een Creoolse klederdracht. Ook zijn er veel 'miss koto' verkiezingen voor jong en oud. Om mee te doen moet je een koto dragen.

Koto en anyisa

De koto bestaat uit een jurk van heel veel stof. Het was de traditionele dracht van de slavenvrouwen, die in de plantagehuizen en in de stad werkten. Sommigen geloven dat de dracht speciaal bedoeld was om de schoonheid van de slavenvrouwen te verbergen. Op het hoofd droegen de vrouwen een anyisa. Door deze hoofddoek op verschillende manieren te vouwen, werden soms heimelijk berichten doorgegeven.

Immigrantendagen

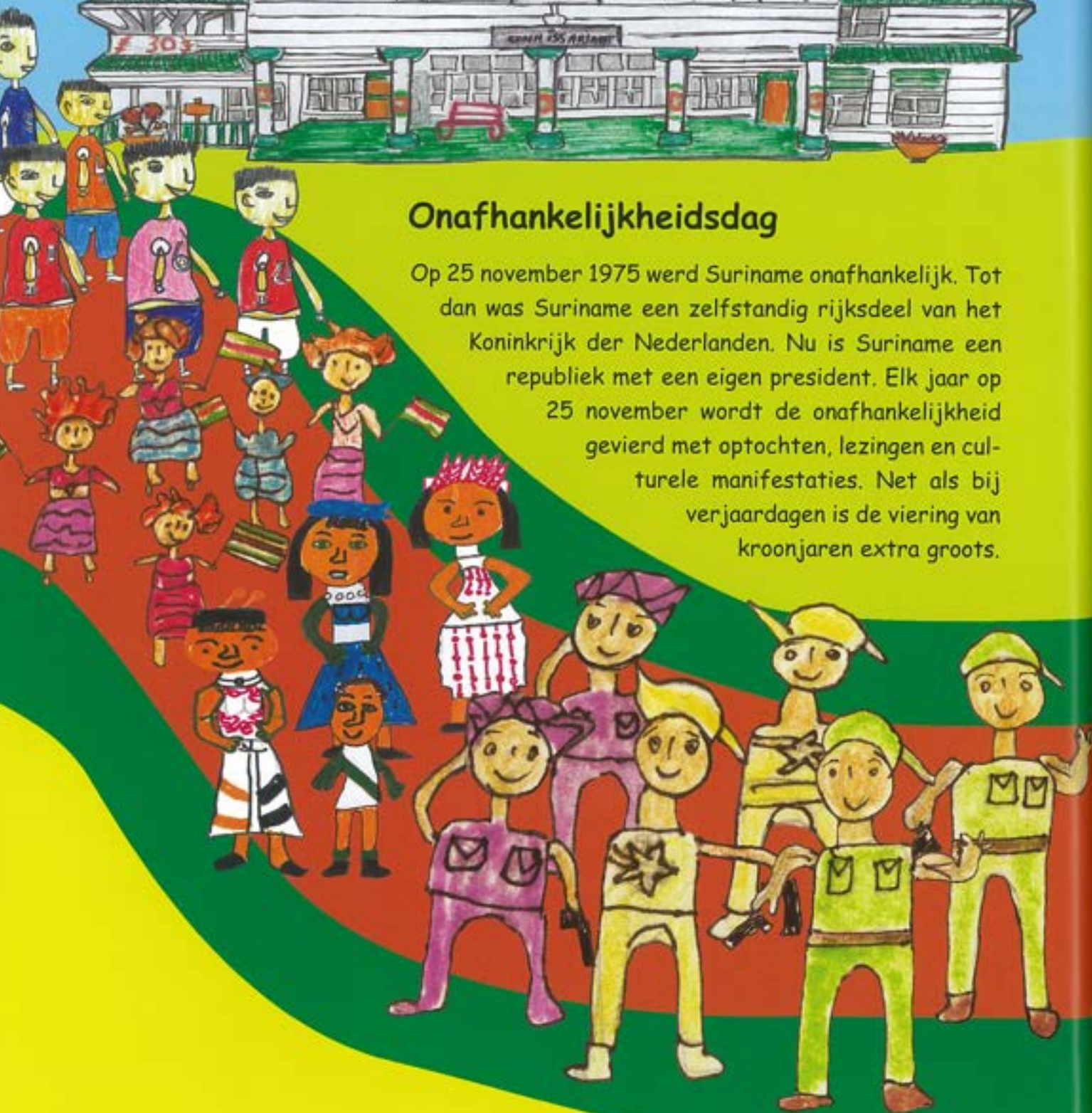
Het eerste schip met arbeiders uit Brits-Indië heette de Lalla Rookh. Dat kwam op 5 juni 1873 in Paramaribo aan. Elk jaar wordt op die dag de komst van de Hindoestaanse contractarbeiders herdacht. Dit heet Prawas Din.

Op 9 augustus 1890 kwam het eerste schip met Javaanse contractarbeiders in Suriname aan. Daarom is 9 augustus gekozen als dag voor de jaarlijkse herdenking van de Javaanse immigranten.

Onafhankelijkheidsdag

Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk. Tot dan was Suriname een zelfstandig rijksdeel van het Koninkrijk der Nederlanden. Nu is Suriname een republiek met een eigen president. Elk jaar op 25 november wordt de onafhankelijkheid gevierd met optochten, lezingen en culturele manifestaties. Net als bij verjaardagen is de viering van kroonjaren extra groots.

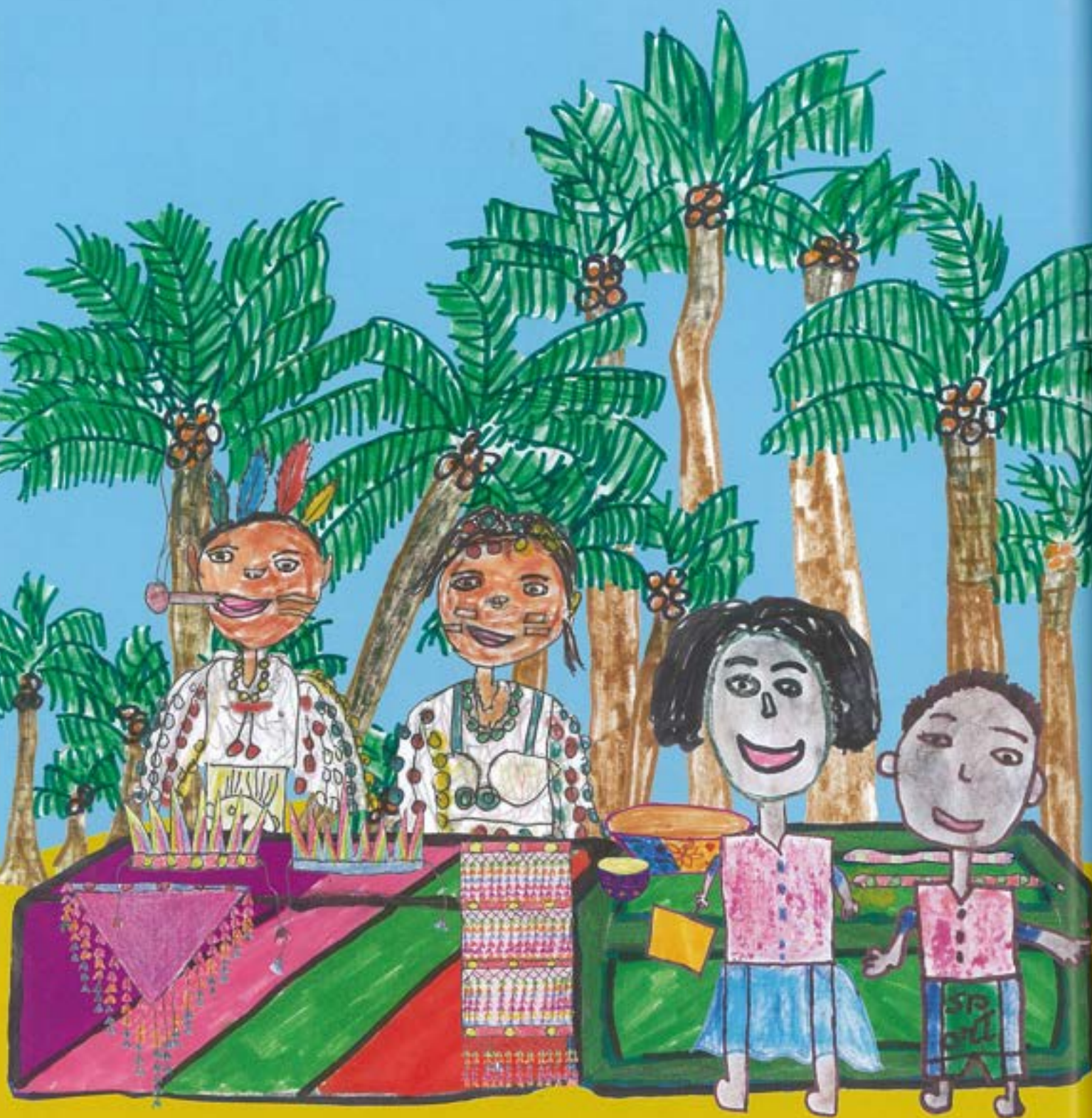

Het Surinaamse Volkslied

God zij met ons Suriname,
Hij verheff' ons heerlijk land!
Hoe wij hier ook samen kwamen,
aan zijn grond zijn wij verpand.
Werkend houden w' in gedachten:
Recht en waarheid maken wij.
Al wat goed is te betrachten,
Dat geeft aan ons land waardij.

Opo! Kondreman, un opo!
Sranan gron e kari un.
Wans ope tata komopo,
wi mu seti kondre bun.
Strey de f' strey wi no sa frede,
Gado de wi fésiman.
Heri libi te na dédé,
Wi sa feti gi Sranan.

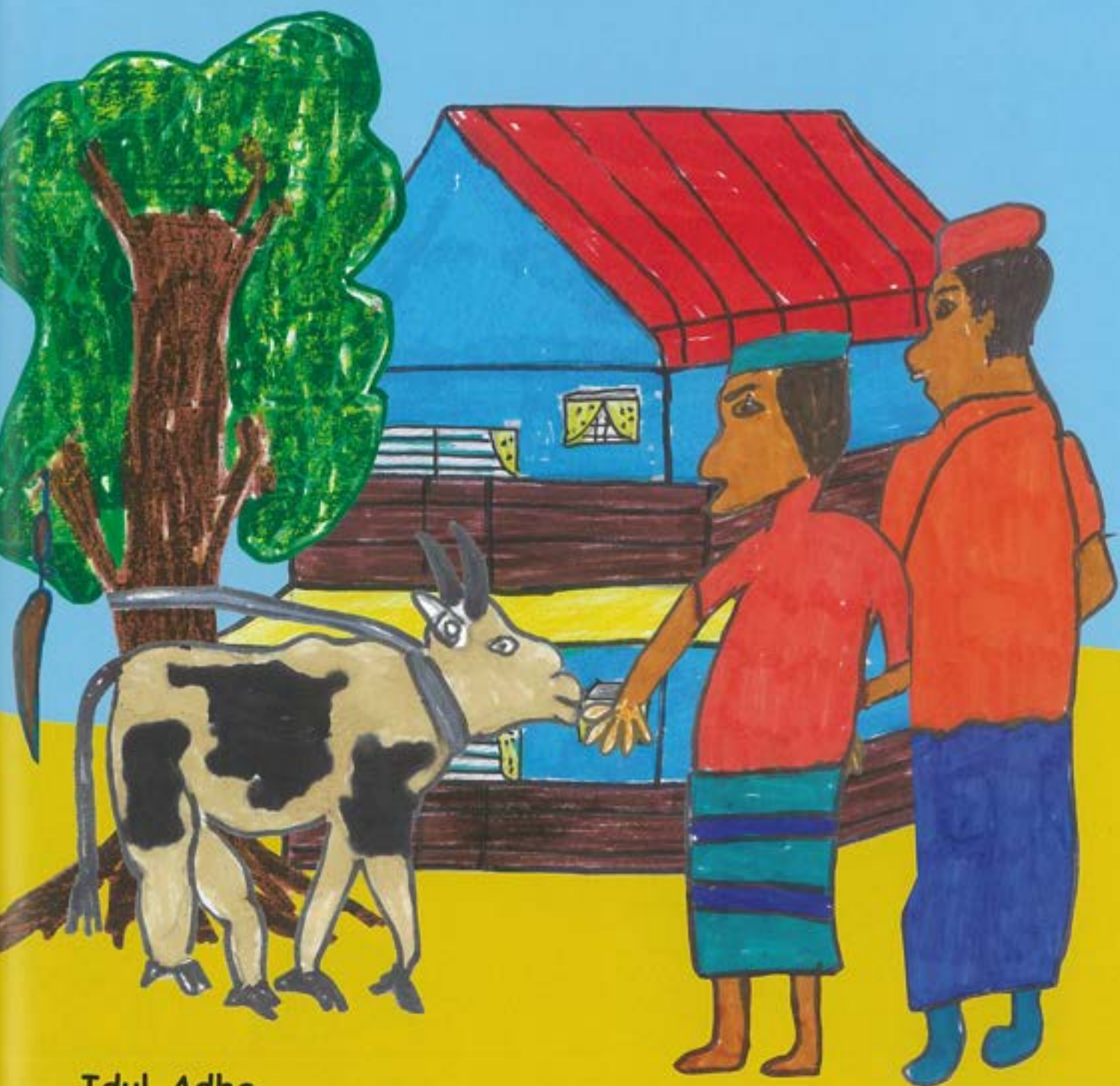

Dag van de Marrons en Inheemsendag

Op 10 oktober 1760 werd de eerste blijvende vrede gesloten tussen het koloniaal bewind en een Marronstam. Daarom is deze datum uitgeroepen tot dag van de Marrons. In 2007 werd 9 augustus uitgeroepen tot officiële dag van de Inheemsen. Dat is dezelfde dag waarop de Javanen hun komst naar Suriname herdenken. De dag van de Inheemsen en de dag van de Marrons worden jaarlijks gevierd met culturele activiteiten. Op de dag van de Inheemsen is er een Inheemsenmarkt in de palmentuin.

Algemene en godsdienstige feesten

Idul Adha

Met Idul Adha, het offer- of slachtfeest, herdenken moslims dat Abraham in plaats van zijn zoon een ram mocht offeren. Iedere familie die het kan betalen, offert een dier. In Suriname is dat meestal een koe. Eén deel van het geslachte dier is voor de armen, één deel is voor vrienden en één deel is voor het eigen gezin.

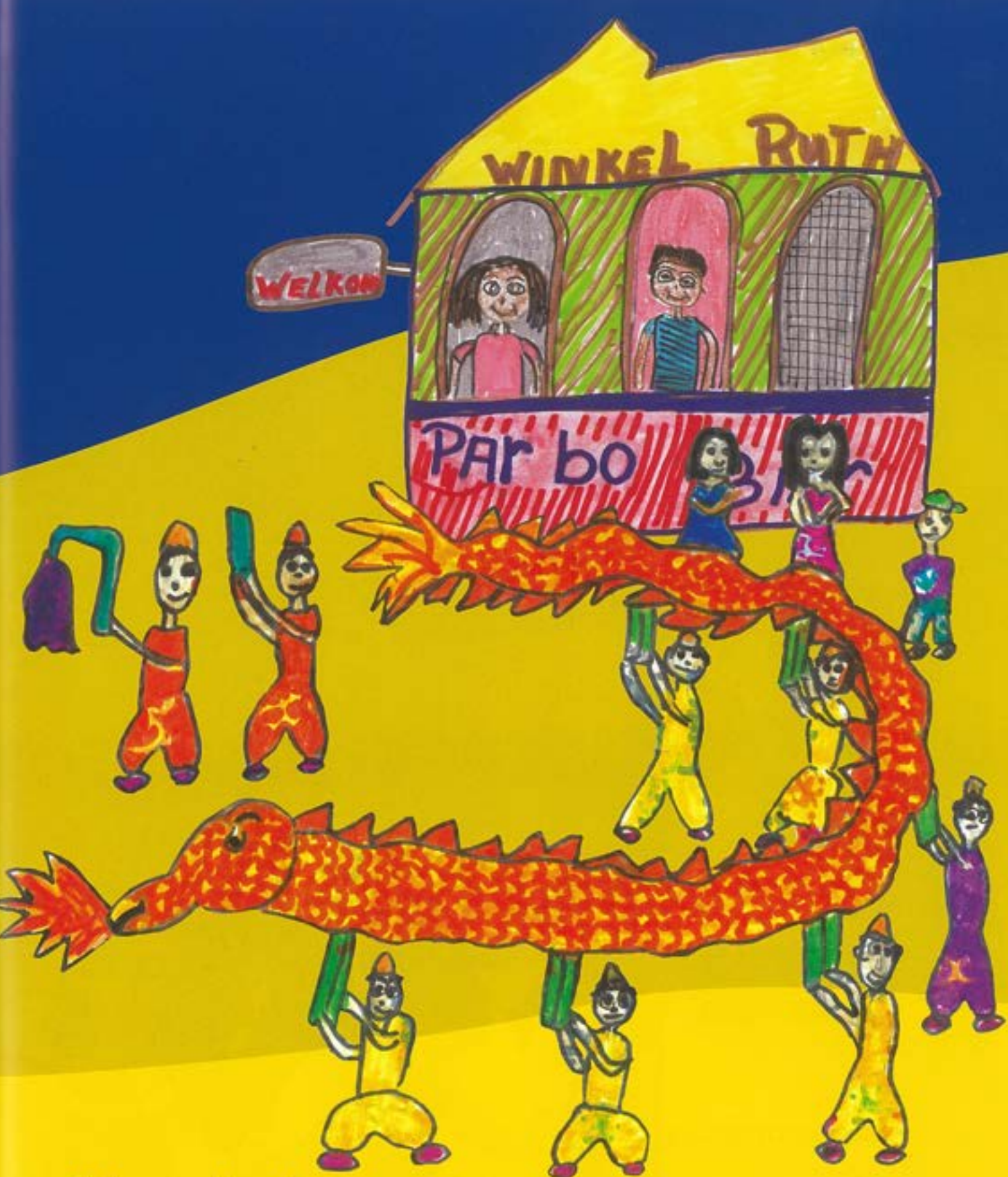

Oudjaar

Tijdens oudjaar op 31 december wordt veel vuurwerk afgestoken. Er zijn vuurpijlen en siervuurwerk, maar vooral de pagara's zijn populair. Dat zijn hele grote miljoenenklappers van soms tientallen meters lang. Hoe meer lawaai hoe beter.

Bij de Marrons wordt oud en nieuw een week lang gevierd. Door de jonge mannen wordt op de eerste en de laatste dag veel vuurwerk afgestoken voor het hele dorp.

Chinees nieuwjaar

Als in januari of februari het Chinese nieuwjaar aanbreekt, steken Chinezen over de hele wereld vuurwerk af. Kinderen krijgen rode zakjes met wat geld. Dat brengt geluk. Op straat wordt vaak een draken- of leeuwendans uitgevoerd. Ook dat brengt geluk. De eigenaren van winkels en bedrijven geven de leeuwen- of drakendansers een rode envelop met geld.

Holikaverbranding

Buurtbewoners bouwen in de 40 dagen voor Holi een brandstapel op een open terrein. Op de avond voor Holi, oudjaar volgens de hindoekalender, wordt die aangestoken. Daarmee wordt symbolisch al het slechte van het afgelopen jaar verbrand.

Pandits brengen offers voor het begin van het bouwen van de brandstapel en voordat het vuur aangestoken wordt. Er wordt gezongen en muziek gemaakt tot alles is verbrand. De volgende dag halen de mannen de as op. Ieder smeert elkaar een klein beetje as op het voorhoofd als teken van geluk.

Holi

Holi, het Hindoestaanse nieuwjaar, is een uitbundig feest. Iedereen wenst elkaar geluk en er wordt lekker gegeten. Zingend en dansend trekken speciale muziekgroepen langs de huizen. Men besprenkelt elkaar met gekleurd poeder, water en parfum: symbolen voor de bloeiende natuur. Holi is in Suriname een nationale feestdag en wordt ook door niet-hindoes gevierd.

Pasen

Pasen is voor christenen het feest waarop herdacht wordt dat Jezus uit de dood is opgestaan. De week ervoor worden zijn lijdensweg en kruisiging herdacht. Er zijn die week veel kerkdiensten.

Op de Eerste Paasdag organiseren de kerken van de Evangelische Broedergemeenschap een paasloop. Na afloop krijgen de deelnemers een paasontbijt aangeboden.

Met Pasen worden ook veel verhalen verteld over de paashaas en beschilderde eieren. Van oudsher symbolen voor de lente en het nieuwe leven.

Het feestje van de Paashaas

De Paashaas had er lang over nagedacht. Hij wilde nu eens geen feest voor de kinderen. Hij wilde ook geen honderden eieren beschilderen. Het leek hem leuk om nu eens, voor één keer, een feestje voor zichzelf te organiseren. Geen gewoon feest. Het moest een heel bijzonder feest worden, met heel bijzondere gasten. Je kunt nooit raden wie hij uit wilde nodigen. Per e-mail, ja je hoort het goed de Paashaas had een computer, stuurde hij een uitnodiging naar de Kerstman en naar Sinterklaas. Hij vertelde dat het hem zo geweldig leuk leek, als zij eens bij hem in Suriname kwamen logeren. Nog diezelfde week mailden Sinterklaas en de Kerstman dat ze de uitnodiging graag aannamen. Voordat ze vertrokken kochten Sinterklaas en de Kerstman eerst nog gewone kleren zodat de andere passagiers hen niet zouden herkennen. En omdat het in Suriname zo warm is werden dat echte zomerkleren. Maar op verzoek van de Paashaas deden ze ook

hun mooie rode kleren in de koffer. Vlak voor Pasen kwam Sinterklaas met het vliegtuig uit Spanje en de Kerstman kwam van de Noordpool. De Kerstman had het er nog even moeilijk mee dat hij zijn rendieren deze keer achter moest laten. Maar hij wist dat de dieren goed verzorgd zouden worden, al zouden ze zijn knuffels zeker missen. De Paashaas haalde zijn gasten met een auto met airco van vliegveld Zanderij. Hij herkende Sinterklaas en de Kerstman eerst niet; hij had ze nooit zonder hun prachtige rode kleding gezien. De begroeting was heel hartelijk, ze omhelsden elkaar zelfs. In de auto raakten ze niet uitgepraat en voordat ze erop verdacht waren arriveerden ze op het geheime adres van de Paashaas.

De Paashaas wilde ze graag zoveel mogelijk van Suriname laten zien, maar eerst bleven ze nog een dag thuis omdat ze vermoeid waren van de reis. Toen gingen ze net als echte toeristen met een klein vliegtuigje naar het binnenland, waar ze in kleine toeristenhuisjes logeerden. 's Morgens werden ze wakker van het gebrul van de brulapen. Ze zagen zelfs een tapir en met een verrekijker zagen ze prachtig gekleurde vogels. Natuurlijk gingen ze in een korjaal langs de dorpen in het binnenland. En je zult het geloven of niet, ze zwommen zelfs in de rivier. En tijdens de hele reis heeft niemand ze herkend.

Op hun laatste avond in Suriname vroeg de Paashaas Sinterklaas en de Kerstman hun rode feestkleding aan te doen. De Paashaas gaf zijn gasten prachtig geverfde eieren en de Kerstman en de Sint gaven de Paashaas mooi ingepakte cadeautjes. De volgende morgen bracht de Paashaas Sint en de Kerstman weer naar het vliegveld. Ze spraken af dat ze het over tien jaar nog eens over zouden doen.

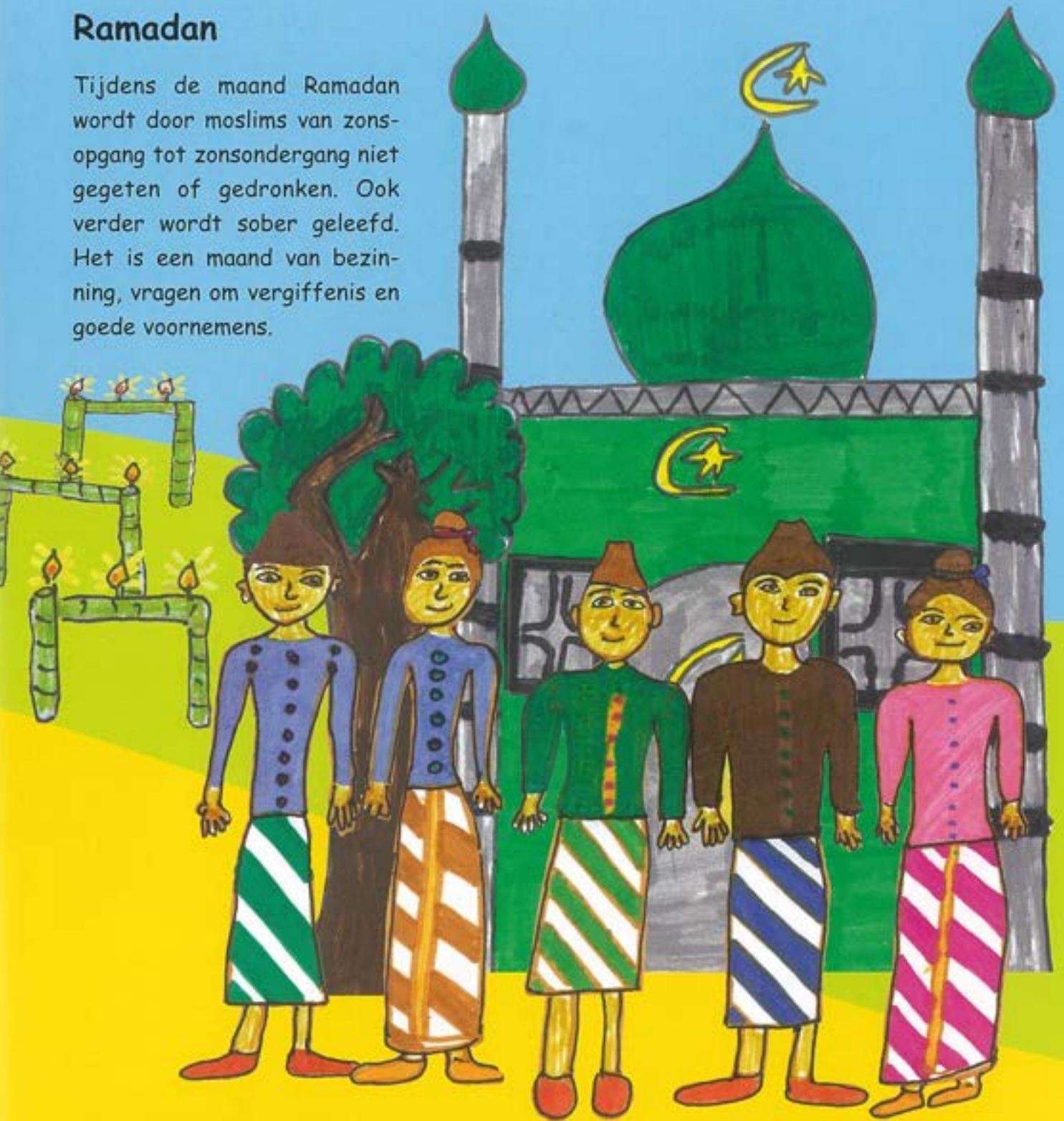
Diwali

Diwali is voor hindoes het feest van het licht. In de week ervoor wordt het huis helemaal schoon gemaakt en eet men alleen vegetarisch. Op de dag zelf wast iedereen zich en trekt zijn mooiste kleren aan. Ook moet je proberen kwade gedachten, als jaloezie en hebzucht, los te laten. Tijdens Diwali wordt geofferd aan Lakshmi. Zij is de godin van het geluk en de welvaart en de vrouw van de god Vishnoe. Als echtgenote en moeder wordt zij deze dag speciaal geëerd. Het is daarom ook een beetje moederdag.

In de tuin, op het dak en vaak ook in elke kamer van het huis worden diwali-lampjes of kaarsjes neergezet. Rond zes uur 's avonds worden ze aangestoken. Steeds meer mensen gebruiken ook elektrische feestverlichting.

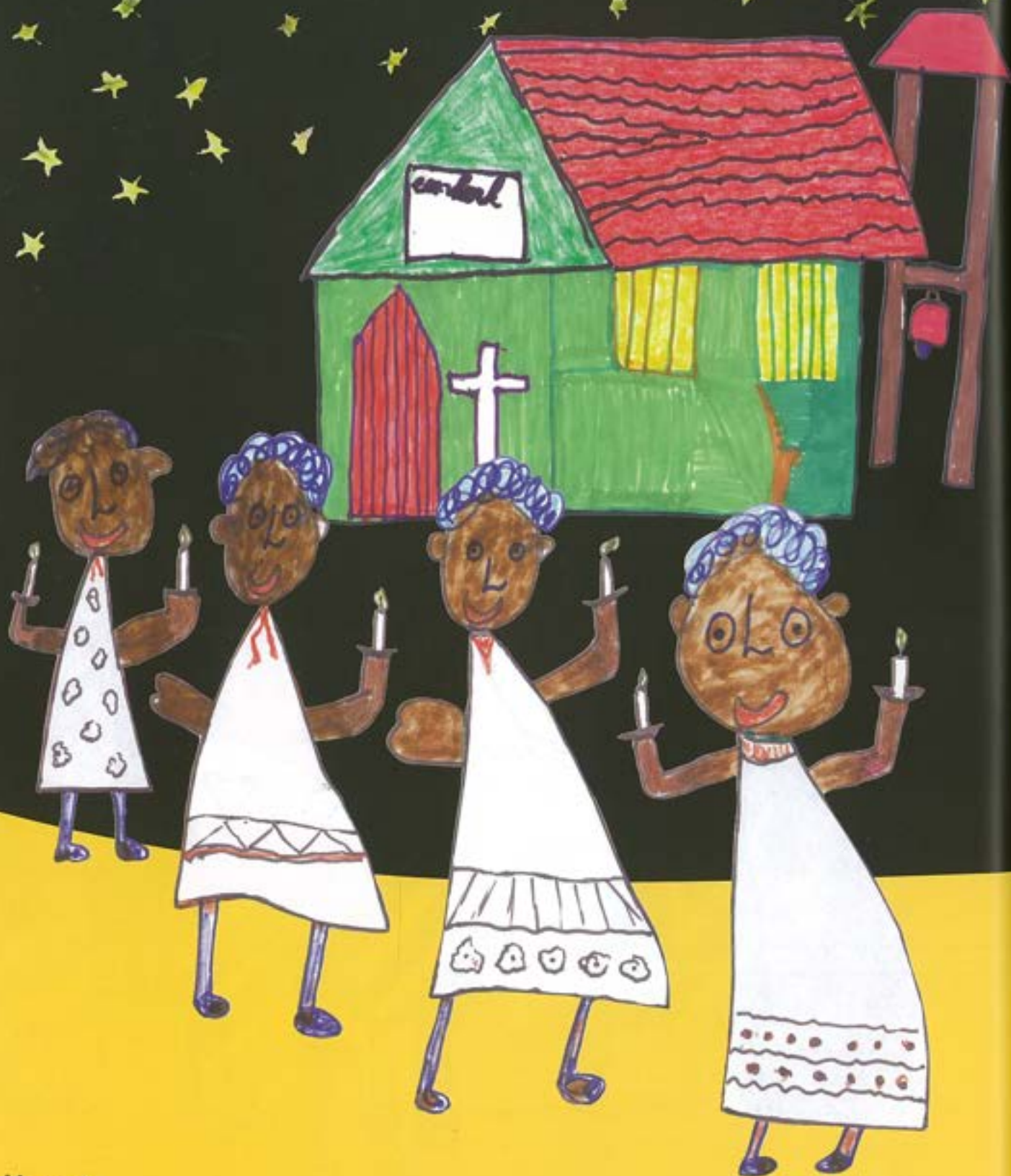
Ramadan

Tijdens de maand Ramadan wordt door moslims van zonsopgang tot zonsondergang niet gegeten of gedronken. Ook verder wordt sober geleefd. Het is een maand van bezinning, vragen om vergiffenis en goede voornemens.

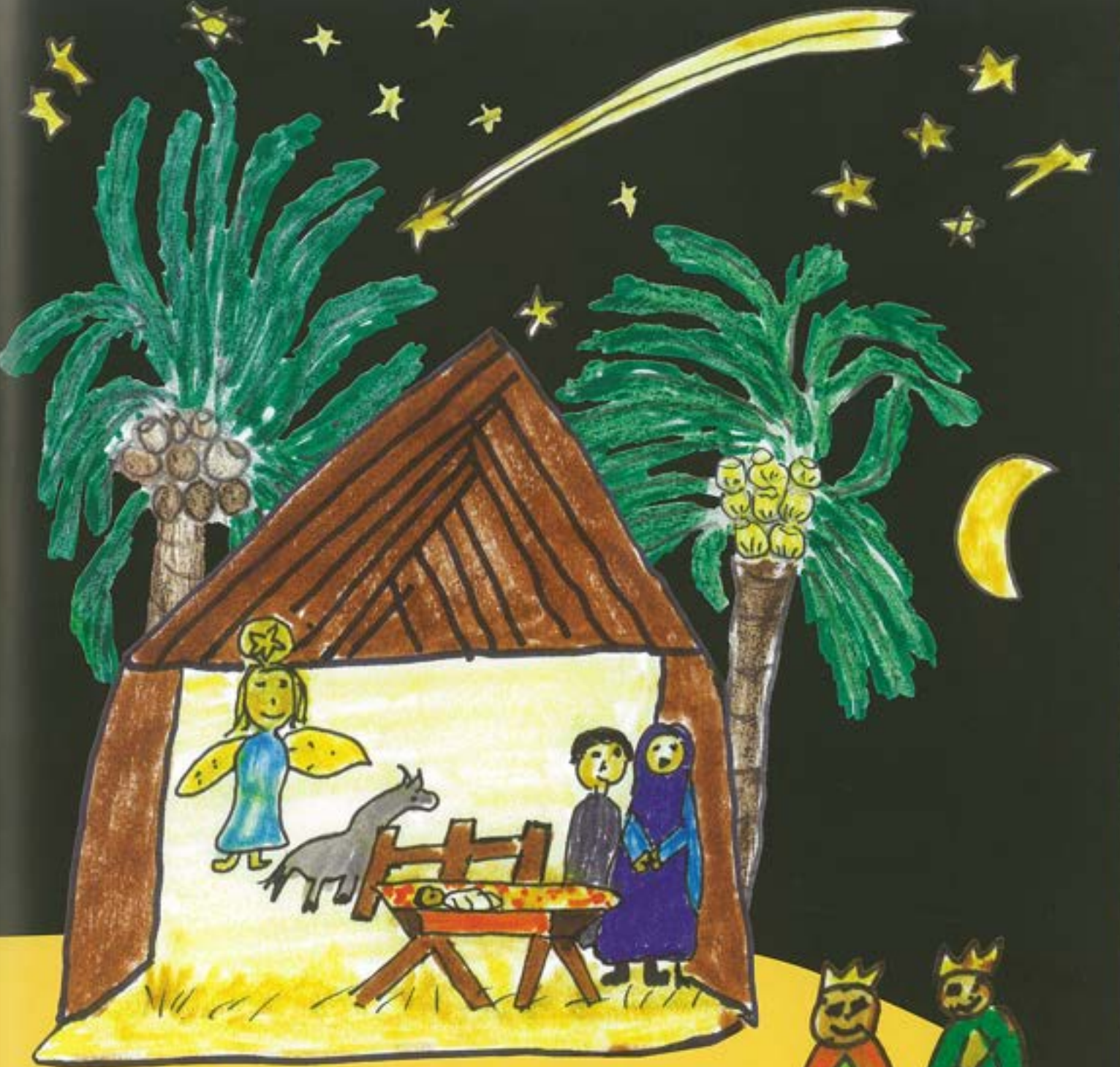
Bodo of Idul Fitr

De dag na het vasten wordt Bodo, Idul Fitr of suikerfeest gevierd. 's Morgens trekken de moslims nieuwe kleren aan. Er is een feestelijke gebedsbijeenkomst, waaraan ook vrouwen en kinderen deelnemen. De rest van de dag gaat men bij elkaar op bezoek. Kinderen gaan langs de deuren en krijgen kleingeld. Het is de gewoonte om op deze dag ook de graven van overleden familieleden te bezoeken. Soms worden 's avonds in de tuin en langs de weg olielampjes en lichtjes geplaatst als feestverlichting.

Kerst

Op 25 en 26 december is het Kerst. Christenen herdenken dan de geboorte van Jezus, de Zoon van God. Op de avond ervoor wordt een Kerstnachtdienst gehouden. De gelovigen van de Evangelische Broedergemeente dragen daarvoor het liefst witte kleren. Voor veel christenen en niet-christenen is Kerst ook het feest van het licht, de kerstman en gezelligheid. Iedereen gaat bij familie en vrienden op bezoek en er wordt lekker gegeten.

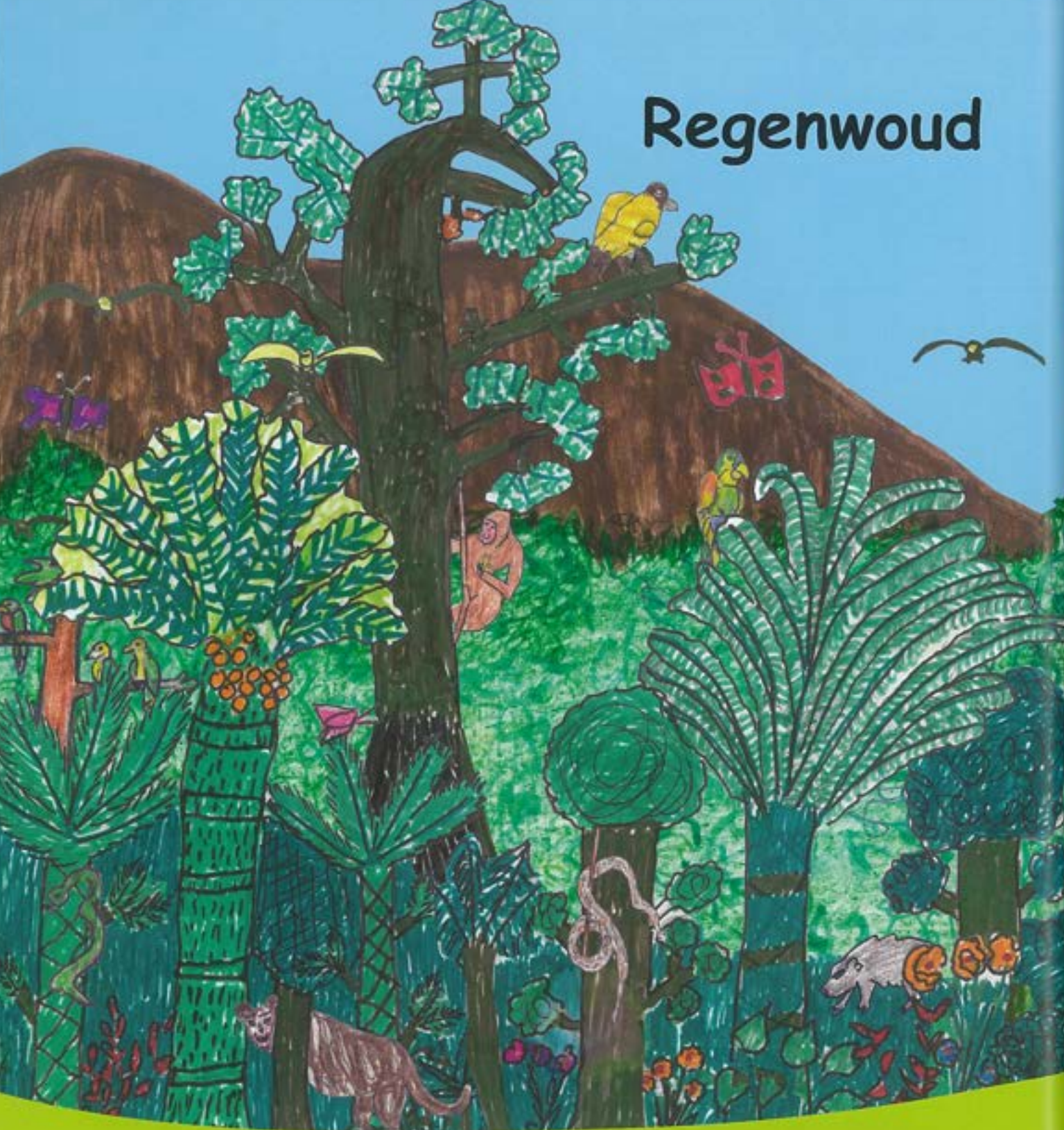

Kerstgedichtje

Het staldeurtje kraakte, de os loeide zacht.
Toen Jozef ontwaakte, was 't kindje gebracht.
We noemen hem Jezus, heeft Jozef gezegd.
Zacht heeft hem Maria in 't kribje gelegd.
Drie wijzen uit het oosten, die zagen de ster.
Ze zochten het kindje, en kwamen van ver.
Wie loopt op het paadje en wie klopt daar aan?
't Zijn herders die zwijgend de stal binnen gaan.
Ze knielen eerbiedig en buigen het hoofd.
Dan klinken hun stemmen: "de Heer zij geloofd".

Regenwoud

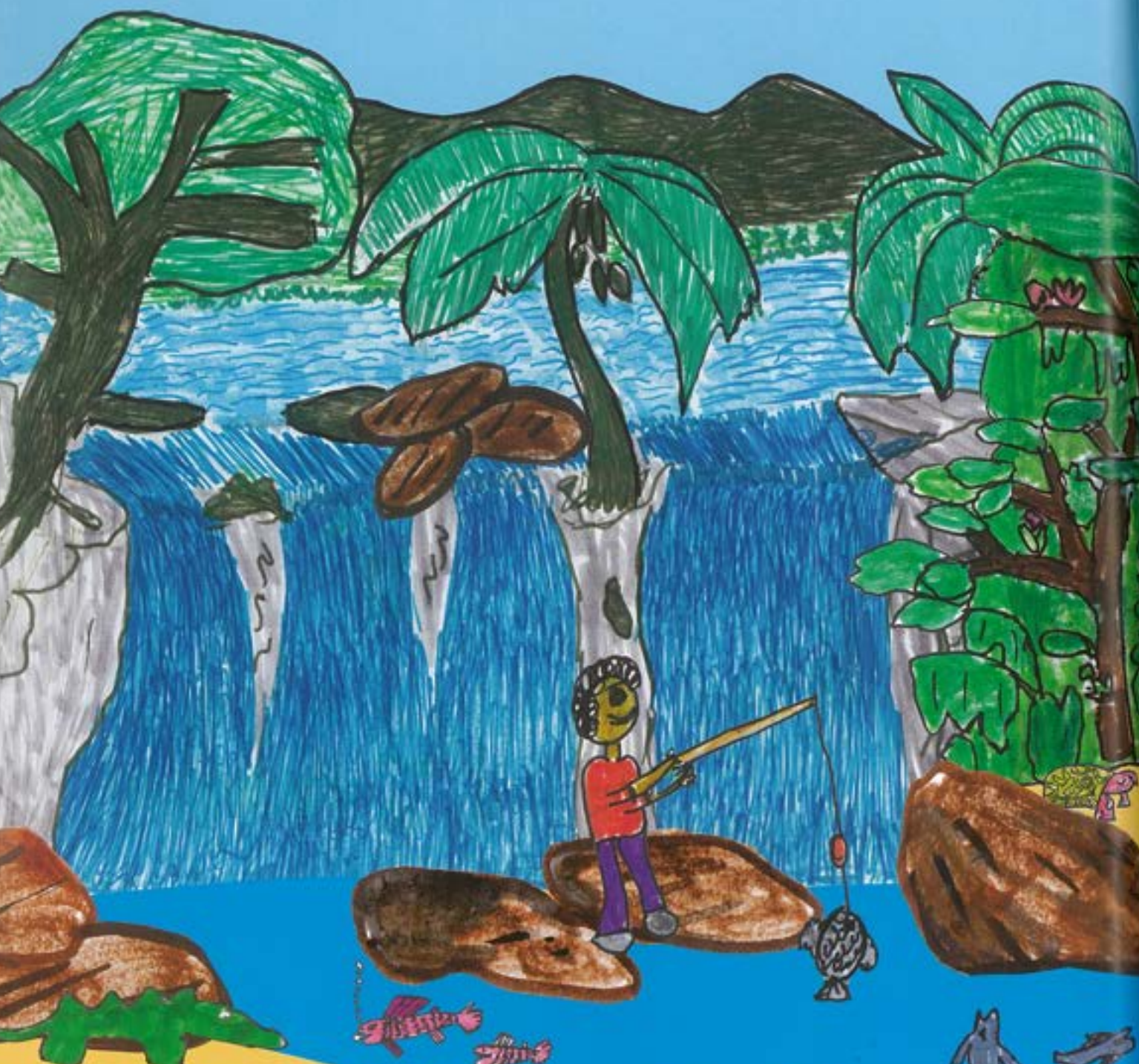
Bos

Het grootste deel van Suriname is begroeid met tropisch regenwoud. Samen met de oerwouden in de rest van Zuid Amerika is het heel belangrijk voor een goed klimaat op de hele wereld.

In het bos leven heel veel verschillende planten en dieren. De stoffen in sommige planten en dieren zijn te gebruiken als medicijnen. Nog lang niet alles is bekend of onderzocht. Elk jaar worden er nieuwe soorten en gebruiksmogelijkheden gevonden.

De fel oranje rotshanen komen ook in Suriname voor

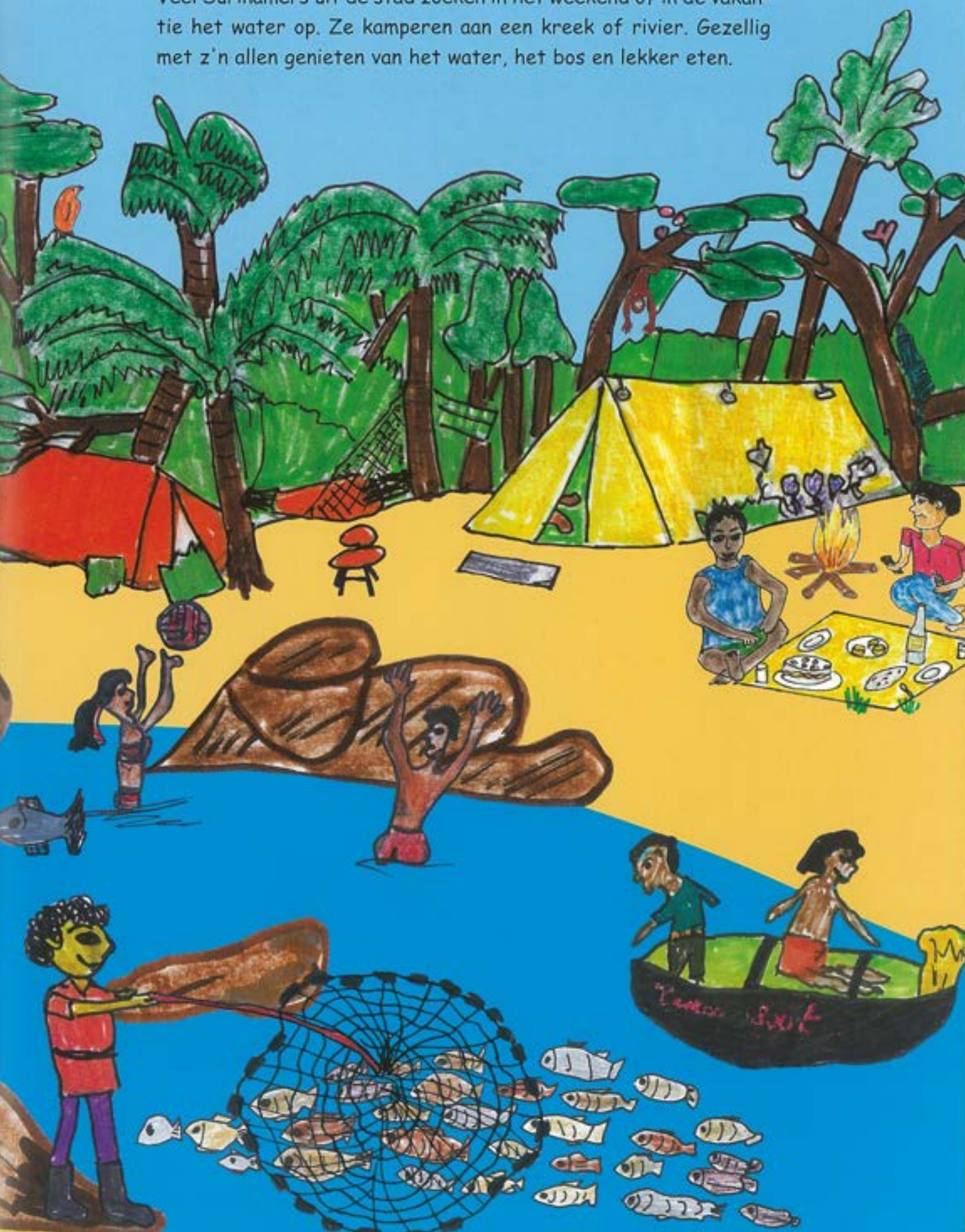

Rivieren

Door het regenwoud lopen grote rivieren. Toch kunnen bijna overal alleen kleine bootjes varen. Stroomversnellingen en watervallen versperren de doorgang voor grote schepen.

Kamperen aan de kreek

Veel Surinamers uit de stad zoeken in het weekend of in de vakantie het water op. Ze kamperen aan een kreek of rivier. Gezellig met z'n allen genieten van het water, het bos en lekker eten.

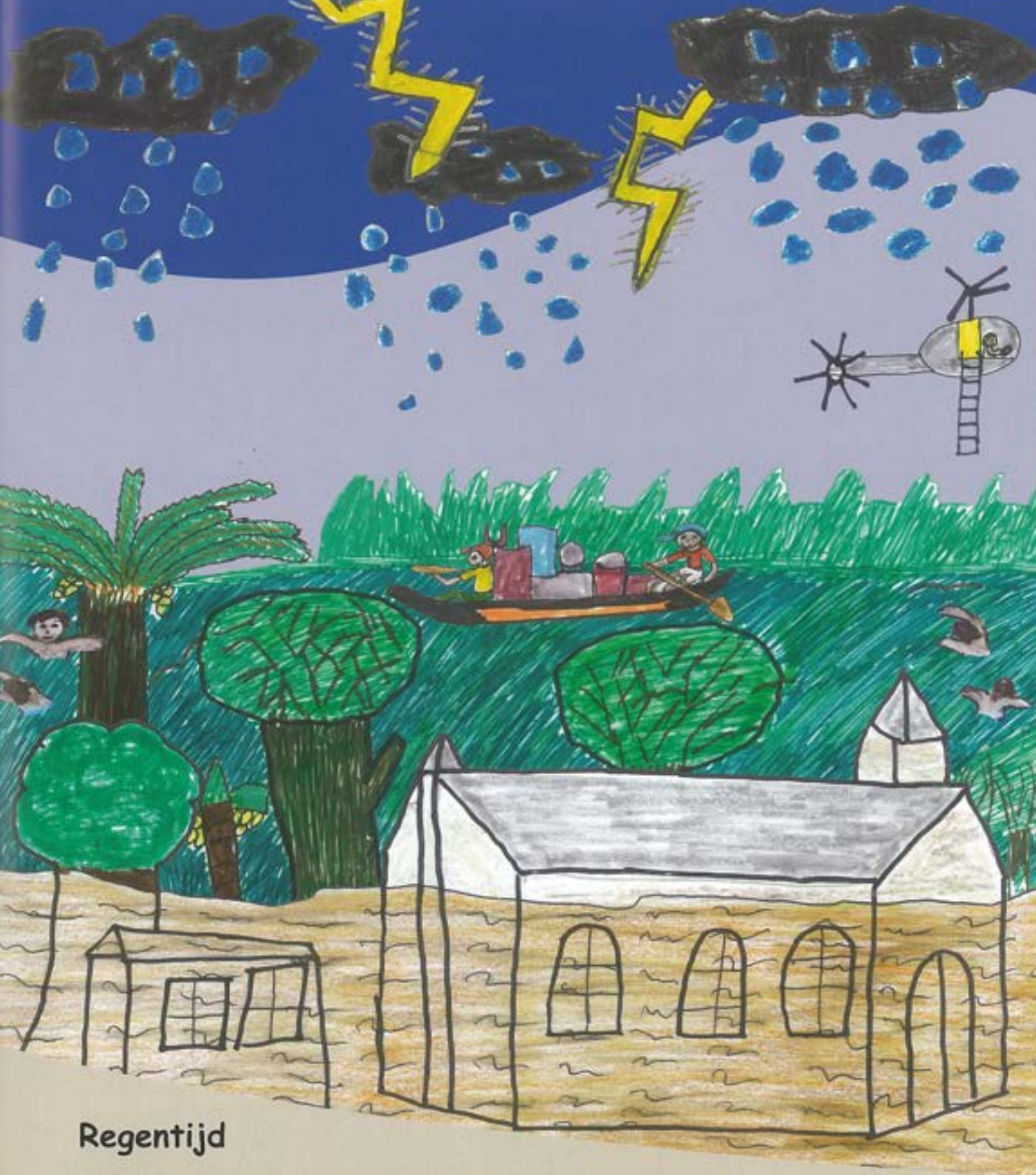

Sibi Busi*

In de verte horen we hem komen
Sibi Busi, Sibi Busi
Als een razend monster
Steeds dichterbij
Sibi Busi, Sibi Busi
Wij haasten ons naar binnen
En wachten vol spanning
Sibi Busi, Sibi Busi
Hij is al bij de buren
Wij zijn zo aan de beurt
Sibi Busi, Sibi Busi
Dan stort hij zich neer over ons huis
Een oorverdovend lawaai
Miljoenen druppels op een zinken dak
Tel tot honderd
De dakgoten zijn vol
Sibi Busi, Sibi Busi
We kleden ons om
Rennen naar buiten
En dansen in de regen
Sibi Busi Welkom.

Jörgen Raymann

* Sibi Busi betekent letterlijk bosbezem.
Het is een zware tropische bui die als
het ware het bos schoonveegt.

Regentijd

In Suriname is het altijd warm. In plaats van winter en zomer is er de droge tijd en de regentijd. Tijdens de regentijd regent het vrijwel elke dag. Het zijn hele zware buien. Heel soms valt er zoveel regen dat de rivieren een groot deel van het regenwoud onder water zetten. De dorpen van de Marrons en de Inheemsen, die bijna allemaal aan de rivier liggen, overstroomden dan. Er ontstaat veel schade aan huizen en scholen. Ook de kostgrondjes overstroomden. De oogst gaat verloren en er zijn voedseltekorten tot de nieuwe oogst klaar is.

Bosbouw

Met zoveel oerwoud is hout een belangrijke bron van inkomsten voor Suriname. De regering geeft alleen toestemming om een deel van de grote bomen te kappen. Daarna moet het bos eerst herstellen, voor er opnieuw gekapt mag worden.

Landbouw en visserij

Kostgrondjes

In de dorpen in het binnenland verbouwen de Inheemsen en de Marrons het meeste voedsel zelf op hun kostgrondjes. Dat zijn kleine stukjes bos waar de mannen de meeste bomen hebben gekapt. De vrouwen planten er allerlei gewassen door elkaar, zoals cassave, tayer, bananen, kousenband en ananas. Als de grond uitgeput is wordt een nieuw stukje bos gekapt. Het oude kostgrondje groeit weer dicht.

Kalebas*

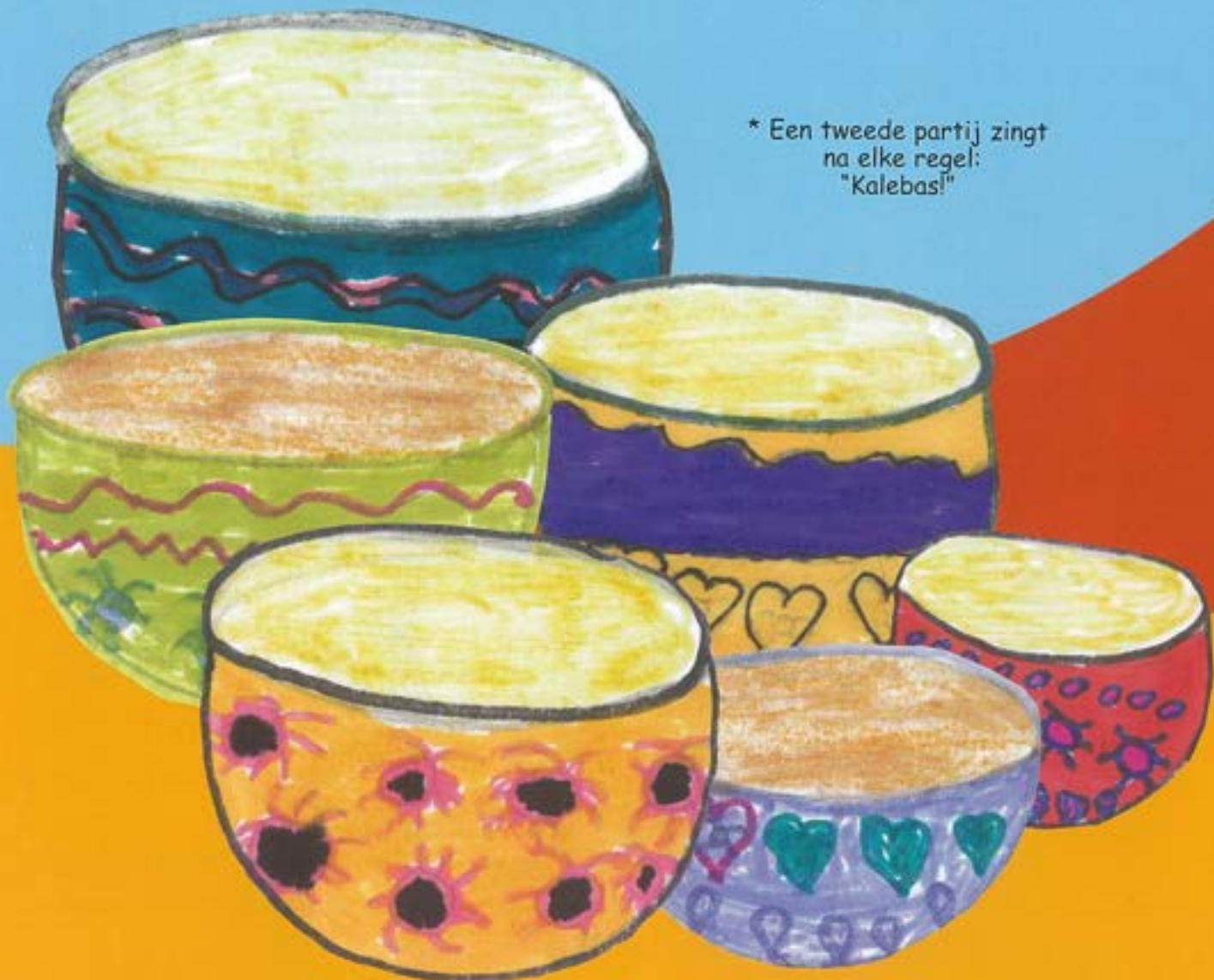
(van A. de Groot uit 'Hoezee voor Suriname')

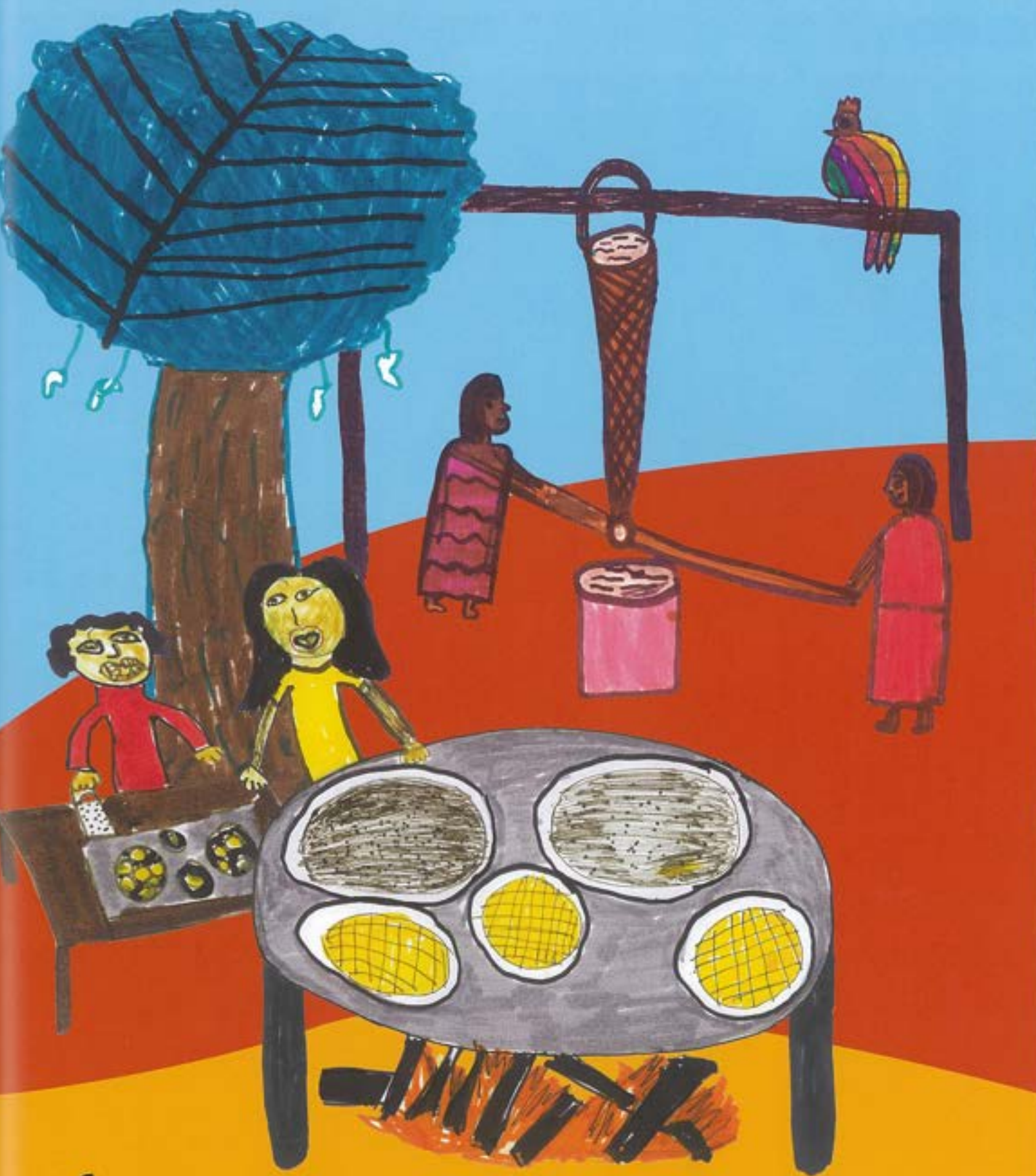
't Is een struik die in ons land,
door veel mensen wordt geplant
Wit van bloesem, groot van blad.
Groeit in bos, in kamp en stad.

Kijk zijn vruchten die zijn puik,
dienen vaak als waterkruik.
Ook als eet- en drinkgerei.
Nu, hoe heet hij? Zeg het mij!

Wat er al mee wordt gedaan?
Vraag het aan een indiaan.
Overal komt hij van pas,
kogelronde kalebas.

* Een tweede partij zingt
na elke regel:
"Kalebas!"

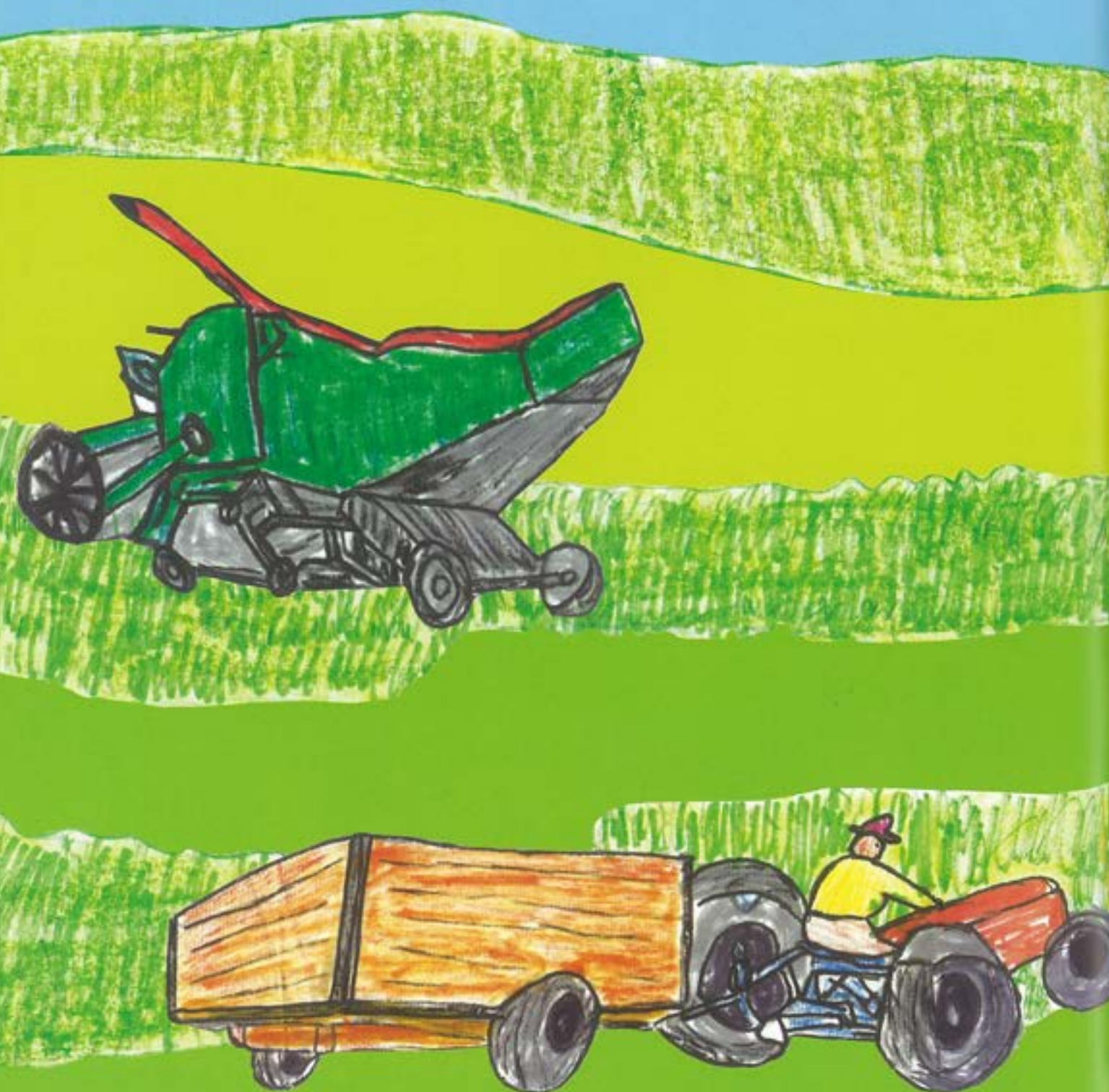
Cassave

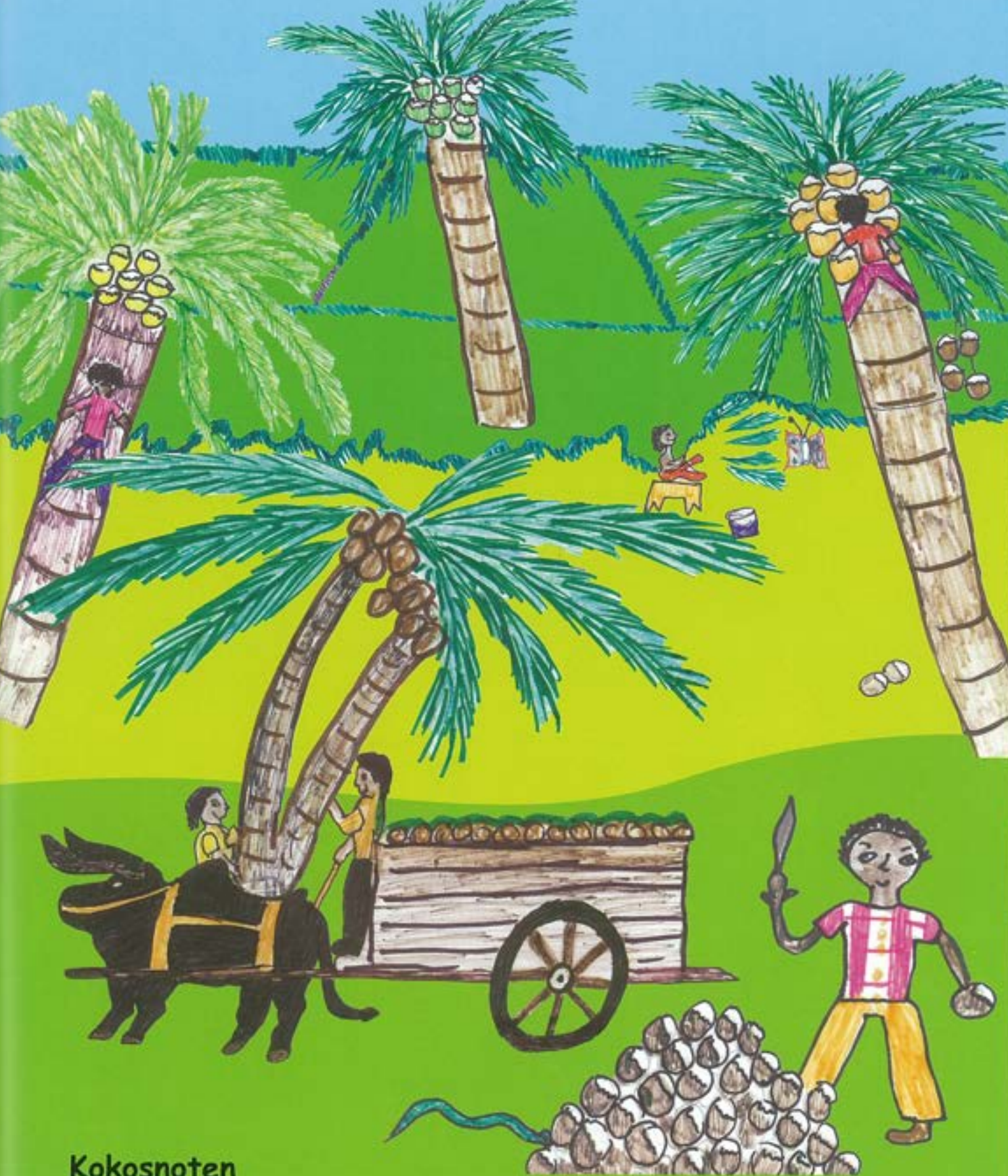
Op de kostgrondjes wordt veel cassave verbouwd. Dat is een knolgewas met een zeer giftige stof in de schil. De cassave wordt geraspt om die stof er uit te kunnen wassen. Daarna wordt het uitgeperst, gedroogd en tot meel gestampt. De vrouwen bakken er cassavekoeken van.

Ook kun je van cassave kasiri maken. Kasiri lijkt een beetje op bier en is net zo populair.

Rijst

In Nickerie, de 'rijstschuur' van Suriname, wordt veel rijst verbouwd. De boeren gebruiken grote landbouwmachines. Soms wordt de rijst zelfs gezaaid met een vliegtuigje. Veel rijst wordt uitgevoerd.

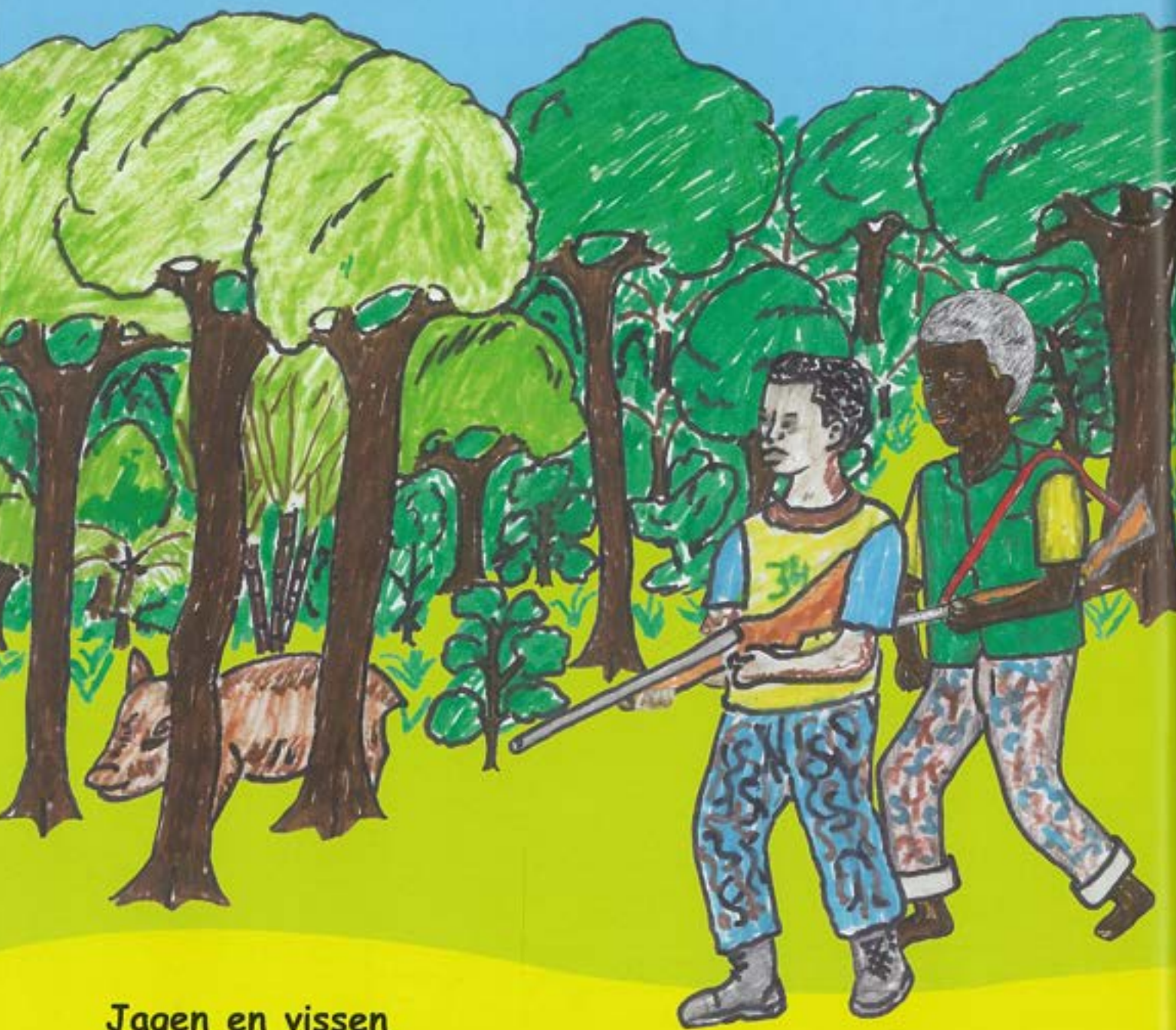

Kokosnoten

In Coronie zijn veel kokospalplantages. De meeste kokosnoten worden gebruikt om olie uit te persen. Vier kokosnoten geven al een liter kokosolie. Het vruchtvlees kan geraspt worden tot kokosmeel en van de palmladeren worden bezems gemaakt.

Jonge noten worden verkocht in Paramaribo. Daar is men dol op gekoeld kokoswater. Het kapje wordt eraf geslagen. De noot is drinkkom. Je drinkt het sap met een rietje.

Jagen en vissen

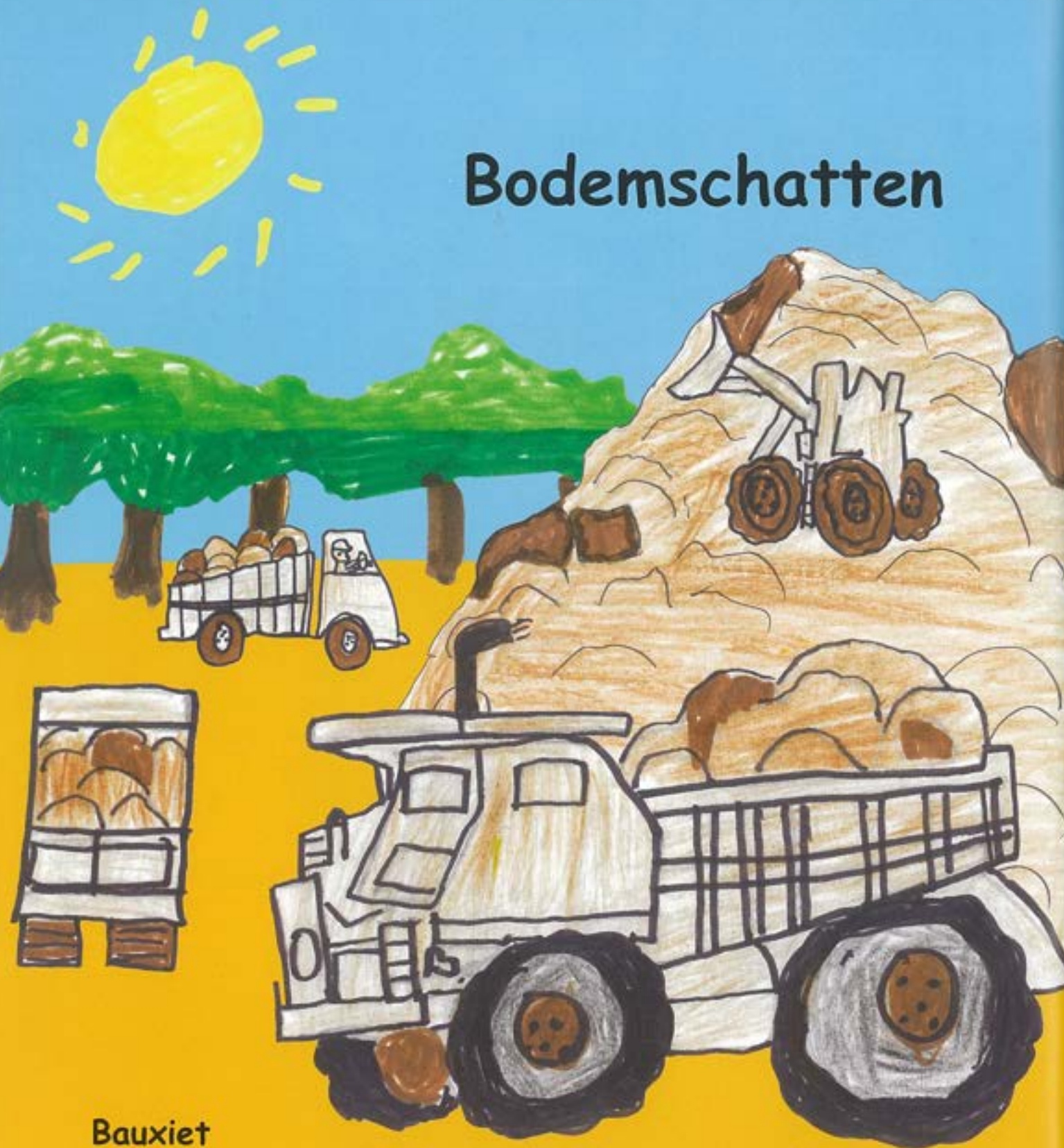
Veel mannen van de Marrons en de Inheemsen zijn goede jagers. In het binnenland krijgen jongens vaak rond hun veertiende een geweer. Tot die tijd gaan ze wel mee op jacht, maar moeten ze het geweer van iemand anders lenen. Jacht met een pijl en boog komt nauwelijks meer voor. Er wordt vooral op *pingo's*, *pakira's*, herten en *buffels* gejaagd. Hun vlees vormt een belangrijke aanvulling op het menu. Ook wordt er veel vis gevangen in de rivieren en krekens.

Visserij

Langs de kust wordt gevist met grote en kleine vissersboten. De meeste vis wordt verkocht in Paramaribo. Soms wordt de vis eerst gerookt of gedroogd.

Bodemschatten

Bauxiet

Op diverse plaatsen in Suriname wordt bauxiet gewonnen. De grond met de bauxiet wordt afgegraven en naar de fabriek bij Paranam gebracht. Daar wordt er aluinaarde uit gemaakt, de grondstof voor aluminium. Het aluminium zelf wordt niet meer in Suriname geproduceerd.

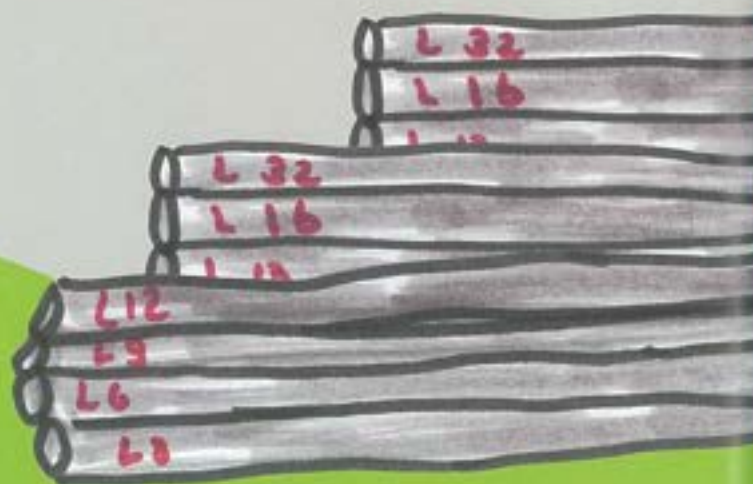
Voor dit proces is veel elektriciteit nodig. Daarom is in de Suriname Rivier de Afobakadam gebouwd. Bijna alle elektriciteit die in Suriname wordt gebruikt, wordt opgewekt met turbines in deze dam. Door de dam is een groot stuwmeer ontstaan. De Marrons uit het ondergelopen gebied, moesten verhuizen naar transmigratiedorpen.

Goud

In het oerwoud is veel goud te vinden. Dit wordt deels gewonnen door illegale goudmijners. Ze maken vaak gebruik van giftige stoffen, die erg schadelijk zijn voor het milieu en de mensen.

Een Canadees bedrijf graaft grote hoeveelheden gesteente en grond af. Hierin zit een heel klein deel goud. Door de hoeveelheid grond, is de opbrengst toch groot. Alles wordt in een fabriek tot gruis gestampt. Het goud wordt eruit gehaald.

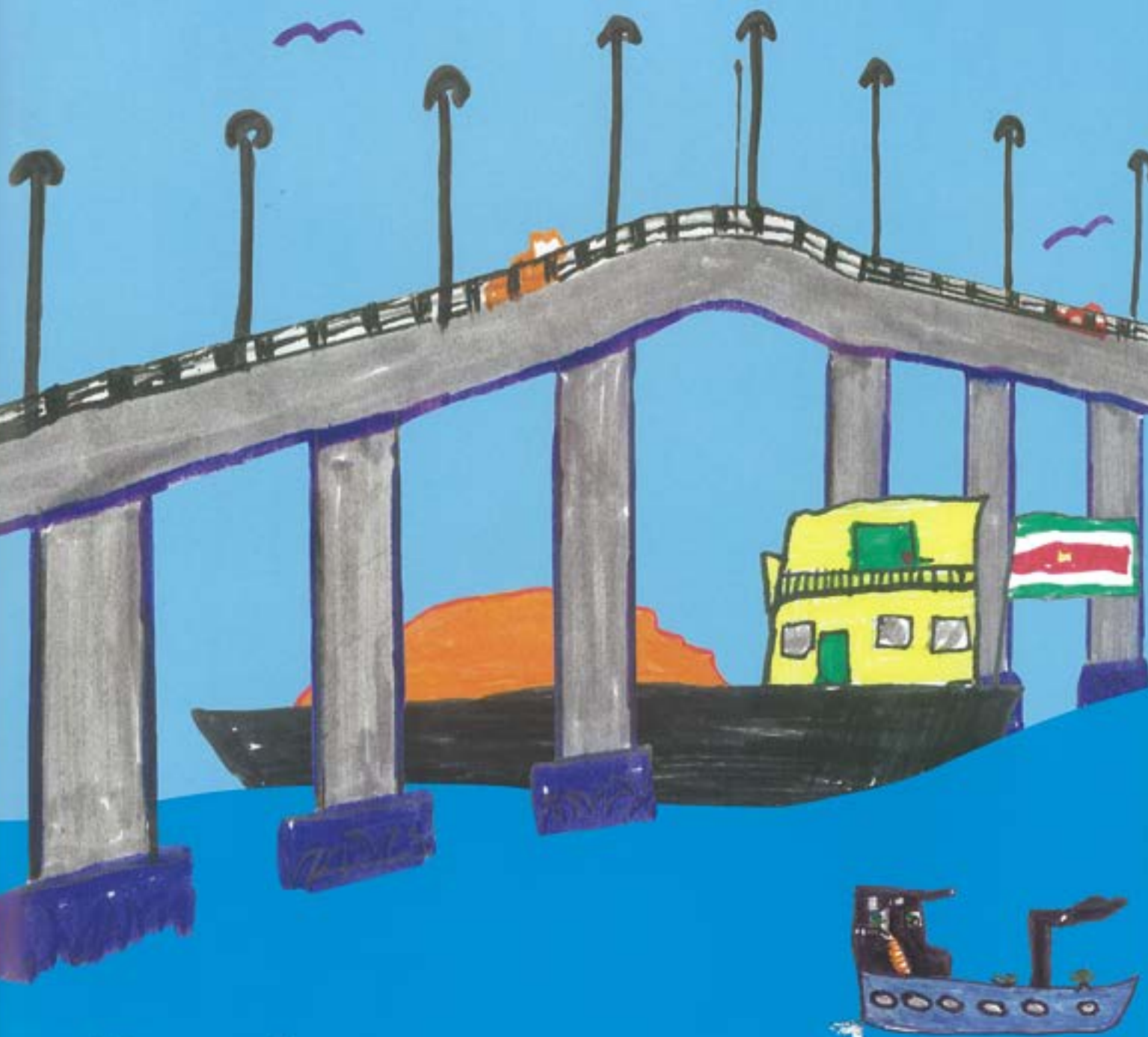

Olie

Vanaf 1982 wordt in Saramacca aardolie gewonnen door het Surinaamse bedrijf Staatsolie. Inmiddels wordt ook voor de kust gezocht naar olie.

Binnenlands vervoer

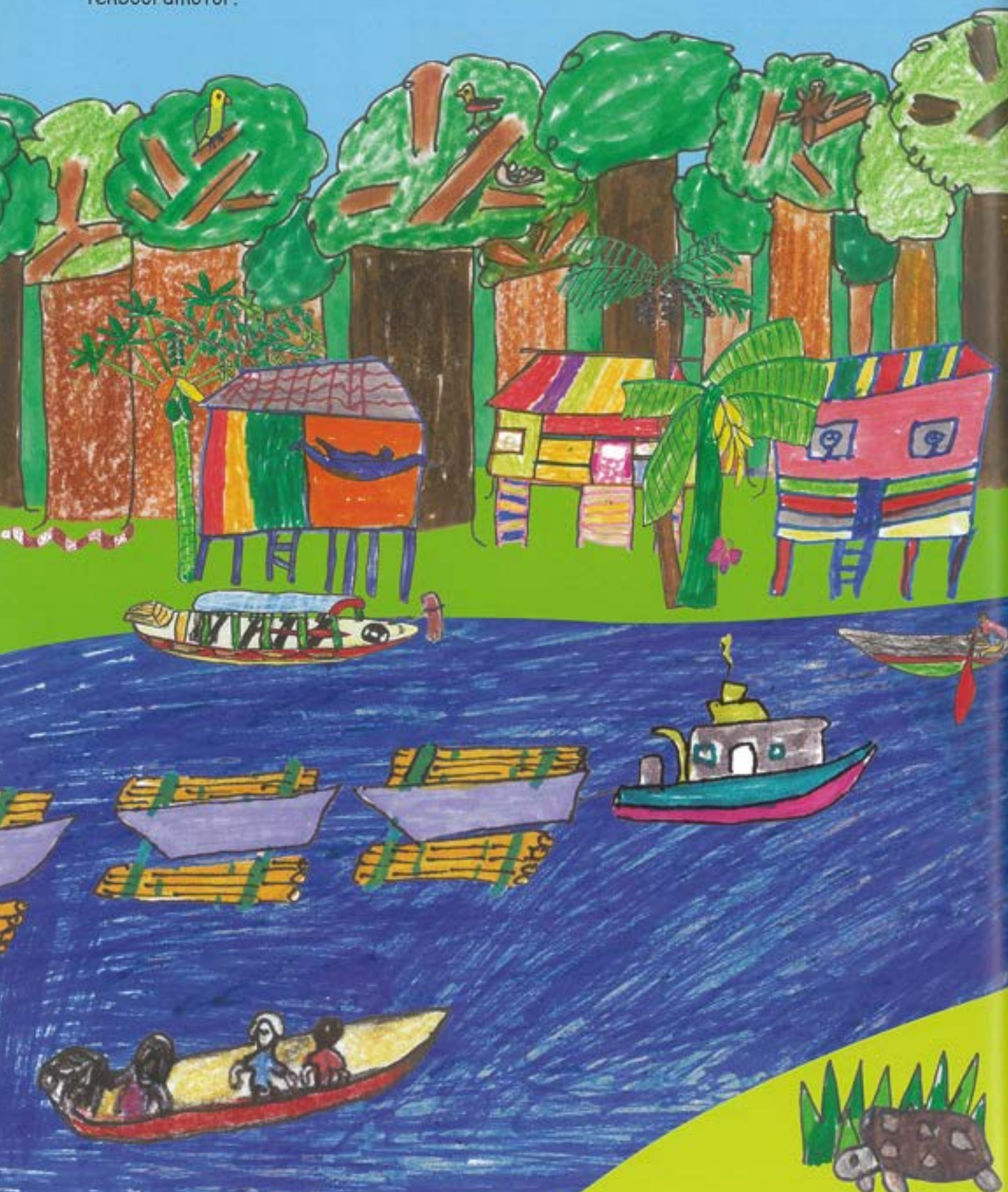

Wegen en bruggen

Suriname heeft grote bruggen over de Suriname Rivier en de Coppename gebouwd. Door de betere verbindingen met Paramaribo wordt de ontwikkeling van de hele kuststrook gestimuleerd. De brug over de Suriname Rivier is het indrukwekkendste. Grote oceaanschepen kunnen er onderdoor varen.

Waterwegen

In een groot deel van het binnenland zijn de rivieren en kreek de wegen. Iedereen gaat met de korjaal, de Surinaamse kano, naar de kostgrondjes, naburige dorpen en de school. Om te peddelen wordt een pagaai gebruikt. Grote korjalen hebben vaak een buitenboordmotor.

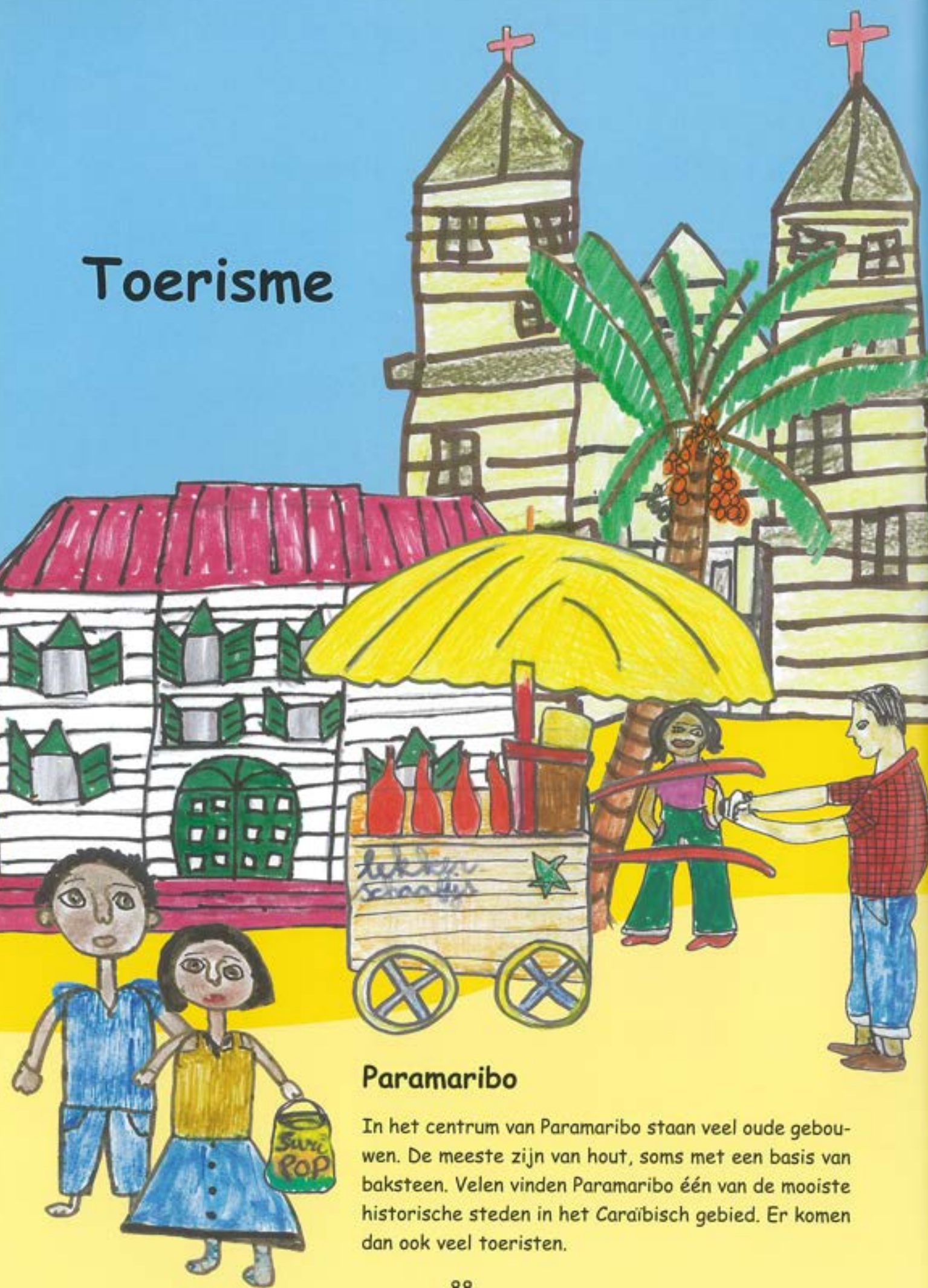

Vliegtuigen

Veel dorpen in het binnenland hebben een vliegveldje. De vliegtuigen zijn klein en de landingsbaan is van gras. Bij aankomst van een vliegtuigje staan er altijd wel mensen te wachten. Mannen die werken in Paramaribo nemen bij een bezoek vaak veel geschenken mee voor hun familie.

Toerisme

Paramaribo

In het centrum van Paramaribo staan veel oude gebouwen. De meeste zijn van hout, soms met een basis van baksteen. Velen vinden Paramaribo één van de mooiste historische steden in het Caraïbisch gebied. Er komen dan ook veel toeristen.

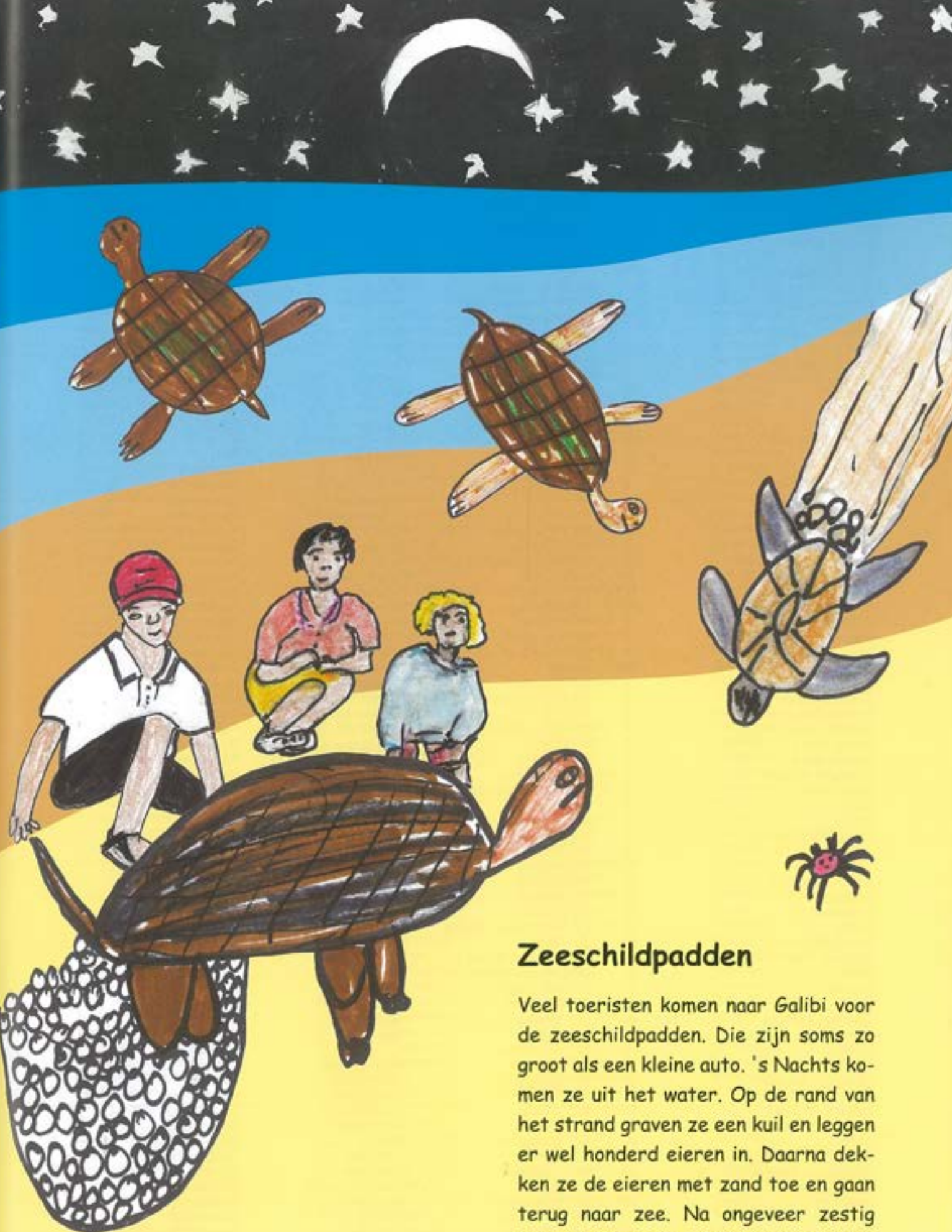

*Op veel plekken zijn restaurants en cafés
 maar ook de warung met zijn lekkere Javaanse hapjes en
 drankjes blijft populair*

Galibi festival

Jaarlijks wordt in het dorp Galibi, in het district Marowijne, het Galibi Beach Festival gehouden. Er is live muziek en er wordt gedanst en gesport. Ook zijn er culturele optredens van Inheemse bands en dansgroepen.

Zeeschildpadden

Veel toeristen komen naar Galibi voor de zeeschildpadden. Die zijn soms zo groot als een kleine auto. 's Nachts komen ze uit het water. Op de rand van het strand graven ze een kuil en leggen er wel honderd eieren in. Daarna dekken ze de eieren met zand toe en gaan terug naar zee. Na ongeveer zestig dagen kruipen de kleine schildpadjes uit het zand. Ze gaan direct naar zee.

De tekeningen zijn gemaakt door:

Shirin Joemmantian	5	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Mando Chivrano	5	EBGS Botopasi	Botopasi	Sipaliwini
Selindia	6	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Raghoedat Panday Shrikant	6	OS van Pettenpolder	Van Pettenpolder	Nickerie
Crissie	6	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Jhenly	7	Christelijke School	Paramaribo	Paramaribo
Karan Ganga	7	Nassy Brouwer	Paramaribo	Paramaribo
Luigynki Maal	7		Paramaribo	Paramaribo
Cloccio	7	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Yasha Chapman	7		Amsterdam	Nederland
Arvina	7	EBGS Botopasi	Botopasi	Sipaliwini
Ilaise Langguth	7	St. Thomas van Aquino	Paramaribo	Paramaribo
Gianni Fong	8	St. Thomas van Aquino	Paramaribo	Paramaribo
Ghifarie	8	OS Mahoproject	Mahoproject	Saramacca
Isjah	8	EBGS Botopasi	Botopasi	Sipaliwini
Kelsey Samiran	8	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Gergino Draibas	8	OS Zanderij	Zanderij	Para
Narindre	8	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Owen	8	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Cheresa	8	OS Bigi Poika	Bigi Poika	Para
Raysha Naarden	8	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Claucico	8	OS Bigi Poika	Bigi Poika	Para
Delvano	8	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Marciano Smith	8	J. Sohansingh	Paramaribo	Paramaribo
Shantvesa Kalpoe	9		Paramaribo	Paramaribo
Robert Kauffeld	9		Paramaribo	Paramaribo
Raphael Kalenberg	9	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Anasai Glenn	9	Fred Murray	Moengo	Sipaliwini
Arantxia Wyngaarde	9	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Sherrell Crouford	9	R.E.C. Dath	Paramaribo	Paramaribo
Shigehisa Ti-A-Young	9	Maria Hartmann	Paramaribo	Paramaribo
Ryana	9	OS Laigsingh	Nieuw Nickerie	Nickerie
S. Gardt	9	St. Lidwina	Paramaribo	Paramaribo
Sharona Francis	9	La Providentia	Abadoekondre	Marowijne
Raissa Changoer	9	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Robert	9	Salem	Salem	Coronie
Amiamba Madcy	9	St. Lidwina	Paramaribo	Paramaribo
Shivendre Goerdayal	9	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Sanouschka Achaibersing	9		Paramaribo	Paramaribo
Simson Huang	9	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Daniel Yorks	9		Paramaribo	Paramaribo
Simeon Beck	9	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Gabriella Adiso	9	St. Vincentius		Wanica
Deng Yanci	9	St. Thomas van Aquino	Paramaribo	Paramaribo
Helga	9	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Endy	9	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Ivanildo Rozenblad	9	OS Marowijneproject	Paramaribo	Paramaribo
Jean-Claude Pinas	9	Fred Murray	Moengo	Marowijne
Wensly Besi	10	St. Lidwina	Paramaribo	Paramaribo
Vitelli Balsemhe	10	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Consuela Walkes	10	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Depa Currie	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Denny	10	St. Thomas van Aquino	Paramaribo	Paramaribo
Daniel Persaud	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Carelina Troenoredjo	10	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
With	10	OSI Marowijneproject	Paramaribo	Paramaribo
Joerina	10	OS Van Freyburg	Van Freyburg	Saramacca
Farida Starke	10	J.Th. Wenzel	Paramaribo	Paramaribo
Charissa Barbaro	10	R.F. Sloote	Paramaribo	Paramaribo
Fernando	10	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Eireen	10	St. Vincentius		Wanica
Talud Roché	10	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Elisabeth Benjamin	10	St. Clemens	Paramaribo	Paramaribo
Xavierra Darto	10	St. Helena	Paramaribo	Paramaribo
Aziza El Wann	10	R.F. Sloote	Paramaribo	Paramaribo
Otniel Mac-Nack	10	St. Clemens	Paramaribo	Paramaribo
Anne	10	OS Wonoredjo	Moengo	Marowijne
Zalaiga Somowidjojo	10	H.C. Powel	Groningen	Saramacca
Chandence Swestiekadoera	10	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Melissa Tjon Siew	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Sareh Hew	10	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Tifany	10	OS Wonoredjo	Moengo	Marowijne
Savicio	10	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Jordey Doelgans	10	St. Clemens	Paramaribo	Paramaribo
Shivana Ramadhin	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Mitchel Pinas	10	Fred Murray	Moengo	Marowijne

Priyanka Baldew	10	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Sondrejoe Nelson	10	Fred Murray	Moengo	Marowijne
Leandro Lingoard	10	St. Vincentius	Galibi	Marowijne
Roy	10	OS Kananoe	Apetina	Sipaliwini
Kasi Arvind	10	Shri Govind	Paramaribo	Paramaribo
Pina Mitchel	10	Fred Murray	Moengo	Marowijne
Morea Wolloe	10	Fred Murray	Moengo	Marowijne
Jani	10	OS Wonoredjo	Moengo	Marowijne
Narain Menisia	10	St. Vincentius		Wanica
Jean Pierre	10	St. Vincentius		Wanica
Roepes	10	OSI Nickerie	Nieuw Nickerie	Nickerie
T.J.	10	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Jenilee Brewster	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Jerrel Tamin	10	H.C. Pawel	Groningen	Saramacca
Jessica Bear	10	St. Clemens	Paramaribo	Paramaribo
Raynel Wirakarta	10	J.Th. Wenzel	Paramaribo	Paramaribo
Raviho Sisal	10	OSI Tamanredjo	Tamanredjo	Commewijne
Stephen Pinas	10	Fred Murray	Moengo	Marowijne
Mitchel	10	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Kristi Tjon-A-Fat	10		Paramaribo	Paramaribo
Otniel	10	OS Wonoredjo	Moengo	Marowijne
Manisha Vlugman	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Nishita Bharos	10	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Baressi Tool	10	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Javier Girmar	11	St. Stephanus	Paramaribo	Paramaribo
Melisija Jehet	11	OS Kananoe	Apetina	Sipaliwini
Kanta Chandeni	11	OS Oude Charlesburg	Paramaribo	Paramaribo
Jill Liouw Kiefa	11	Graaf von Zinsendorf	Paramaribo	Paramaribo
Karen	11	OSI Wageningen	Wageningen	Nickerie
Jiwan Kamlagan	11	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Fierza Brouwn	11	St. Aloysius	Paramaribo	Paramaribo
Inayed	11	OS Jarikaba	Jarikaba	Saramacca
Kevin Atmowirono	11	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Kimberly Sveroredjo	11	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Suminewilte Arantryra	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Jamaila	11	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Arlena Pawirodirijo	11	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Tanisha	11	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Gany Pawirodinomo	11	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Soulema	11	St. Lidwina	Paramaribo	Paramaribo
Gelany Bosfielt	11	St. Vincentius		Wanica
Johannis Rawano	11	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Maddamin	11	H.C. Pawel	Groningen	Saramacca
Madhoeban Ritesh	11	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Malidsia Brunayh	11	Fred Murray	Moengo	Marowijne
S. Kallae	11	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Mallory	11	Nassy Brouwer	Paramaribo	Paramaribo
Abyla	11	St. Vincentius		Wanica
Tiffany Gemin	11	St. Petrus	Paramaribo	Paramaribo
Jürgen Schat	11	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Vanessa	11	OS Kananoe	Apetina	Sipaliwini
Marielpha Kojuffa	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Giorgio Holband	11	St. Aloysius	Paramaribo	Paramaribo
Virgel Sodikiomo	11	OS Koewarasan	Koewarasan	Wanica
Abigail Jahaoemo	11	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Roi van Brussel	11	St. Aloysius	Paramaribo	Paramaribo
Aksay	11	St. Vincentius		Wanica
Mitchell Trisno	11	W. Riffeld	Paramaribo	Paramaribo
Randien Ranwier	11	OS Jarikaba	Jarikaba	Saramacca
Madhwie Sahta	11	OS Jarikaba	Jarikaba	Saramacca
Simran	11	Nassy Brouwer	Paramaribo	Paramaribo
Xioni	11	OS Koewarasan	Koewarasan	Wanica
Bill Gilliano	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Dianthy	11	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Nathalie Soenda	11	St. Thaddeus	Paramaribo	Paramaribo
Samendy Afonsoewa	11	R.M. Schmidt	Brownsweg	Brokopondo
Waidoe Demi	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Shane Djodarmo	11	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Rienette	11	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Osei Prijor	11	OS Pontbuiten	Paramaribo	Paramaribo
Aalvidier Hasrankhar	11	OS Gijsbertus	Paramaribo	Paramaribo
Rewis Poeran	11	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Shrutti	11	OS Alberga	Paramaribo	Paramaribo
Anouschka Nirk	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Rebecca	11	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Raphael Creebsburg	11	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Priscilla Baldew	11	J. Sehansingh	Paramaribo	Paramaribo
Alyssia-Jane Ferrier	11	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Björn	11	St. Vincentius		Wanica

Shenise Ho-Asjoe	11	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Cherise Playfair	11	De Vrije School	Paramaribo	Paramaribo
Suzanne Ghafoerkhan	11			Nickerie
Melvin	11		Paramaribo	Paramaribo
Abigail Samuels	12	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Jonathan Francis	12	OS III Nickerie	Nieuw Nickerie	Nickerie
Fania Giovannetti	12	R.F. Sloote	Paramaribo	Paramaribo
Mangalvo Chatterpal	12	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Chantrycia Summerville	12	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Ravael Sampi	12	Johannes Arabie	Nieuw Aurora	Sipaliwini
Etnel Glenn	12	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Omar Dap	12	La Providentia	Abadaekondre	Marowijne
Adjasie	12	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Julian Woyosentono	12	OS Kampong Baroe	Kampong Baroe	Saramacca
Akash Ayodhia	12	J.E. Dennert	Paramaribo	Paramaribo
F. Ruimwijk	12	St. Lidwina	Paramaribo	Paramaribo
Karsona Ceranza	12	OSI Tamanredjo	Tamanredjo	Commewijne
Naomi	12	OS Oude Charlesburg	Paramaribo	Paramaribo
Rafael Geurts	12	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Cyiza Stoffel	12	OS Marowijneproject	Paramaribo	Paramaribo
Ceranza Karsona	12	OSI Tamanredjo	Tamanredjo	Commewijne
Enrico Felter	12	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Roselly Aveloo	12	St. Petrus	Paramaribo	Paramaribo
Ivanka Galon	12	OSI Latour	Paramaribo	Paramaribo
Mitchell Asonodhromo	12	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Ryan	12	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Laritzza Solong	12	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Gubiono	12	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Gishita Bharos	12	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Conchita Bourne	12	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Sulaisa Wiebers	12	OS Zanderij	Zanderij	Para
Shanice	12	St. Thomas More	Washabo	Sipaliwini
Toon	12	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Tolud Varley	12	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Shivara	12	OS Alberga	Paramaribo	Paramaribo
Jhajdet Huur	12	R.M. Schmidt	Brownsweg	Brokopondo
Liesfe	12	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Farisa Casandra Bronne	12	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Adipi Mairead	12	Johannes Arabie	Nieuw Aurora	Sipaliwini
Rogier Hoefdraad	12	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Sanjana Bholazingh	13	OS Laigsingh	Nieuw Nickerie	Nickerie
Sandra Davids	13	St. Antonius	Mary's Hope	Coronie
Laritz Sdong	13	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Rodney Brewster	13	St. Vincentius		Wanica
Racia Janita Amank	13	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Aloema Silvera	13	St. Antonius	Galibi	Marowijne
Randy	13	OS Apoera	Apoera	Sipaliwini
Patricia Djaki	13	OS Flora I	Paramaribo	Paramaribo
Calvin Chin	13	St. Aloysius	Paramaribo	Paramaribo
Navarone Kanjoeware	13	St. Antonius	Galibi	Marowijne
Morlon Tang	13	OS Mulo Onverdacht	Paramaribo	Paramaribo
Lenissa Druiventak	13	OS Zanderij	Zanderij	Para
Gini Toebar	13	St. Clemens	Paramaribo	Paramaribo
Daryanani Paras	13	J.E. Dennert	Paramaribo	Paramaribo
Yasha Chriseline Seucharvan	13	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Clyde Kaiyoham	13	St. Clara	Nieuw Nickerie	Nickerie
Saraisa Salarsbaks	13	St. Helena	Paramaribo	Paramaribo
Stessy Bidiou	13		Paramaribo	Paramaribo
Pane Rethum	14	St. Antonius	Galibi	Marowijne
Huwe Price	14	R.M. Schmidt	Brownsweg	Brokopondo
Klifton Fotte	14	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Ivette Jubitana	14	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Glenda Mamia	14	OS Zanderij	Zanderij	Para
Ravin Sardha	14	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Sergio Sehoe	14	St. Antonius	Galibi	Marowijne
Donavan Bhugwansing	14	St. Thaddeus	Groningen	Saramacca
Roy Tiopo	14	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Bradley Jabini	14	Johannes Arabie	Nieuw Aurora	Sipaliwini
Vidya	14	Renckowitz	Paramaribo	Paramaribo
Vikash Raghoebier	14	J.E. Dennert	Paramaribo	Paramaribo
Edward Pané	14	St. Antonius	Galibi	Marowijne
Roy Janomo	14	OS Von Freyburg	Von Freyburg	Saramacca
Foto Chawien	15	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Ramoin Rewelino	15	OSI Latour	Paramaribo	Paramaribo
Romario Ghaslie	15	OSI Latour	Paramaribo	Paramaribo
Kayamare Segesio	15	St. Vincentius	Galibi	Marowijne
Elvis Doekoe	16	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Bantiije Tiopo	16	Goejaba	Goejaba	Sipaliwini
Peter Sakie	18	Johannes Arabie	Nieuw Aurora	Sipaliwini

Verklarende woordenlijst

buffel	- zo wordt in Suriname een tapir genoemd
gele pesi	- gele spliterwten
kapitein	- hoofd van het dorp
kasiri	- licht alcoholische drank gemaakt van cassave
koekerom	- keukentje buiten het woonhuis
konijntje	- agouti, in Suriname ook wel een konkoni genoemd
kousenband	- een Surinaamse boonsoort met hele lange peulen
masra	- zo werd een blanke man of jongen aangesproken door de slaven
misi	- zo werd een blanke vrouw of meisje aangesproken door de slaven
moksi aleyisi	- Surinaams eenpansgerecht met rijst
omu Sneisi	- bijnaam voor Chinese immigrant of Chinese buurtwinkel
pagaai	- peddel voor een kano met aan één kant een handvat
pakira	- soort pekari of bosvarken, wat kleiner dan een pingo
pandit	- hindoe priester
piaiman	- sjamaan of Inheemse traditionele priester
pingo	- soort pekari of bosvarken, wat groter dan een pakira
roti	- soort brood in de vorm van een hartige pannekoek
Sranantongo	- een Surinaamse taal samengesteld uit verschillende andere talen
tayer	- een knolgewas, waarvan ook de jonge bladeren en stelen gegeten worden
tijger	- zo wordt in Suriname een jaguar genoemd
vijfde klas	- vergelijkbaar met groep 7 in Nederland
warung	- stalletje met warm eten, meestal gerund door Javanen

Mijn hartelijke dank aan:

- alle kinderen die mee getekend hebben, ook aan de vele kinderen waarvan de tekeningen niet geplaatst konden worden
- de meewerkende onderwijzers en scholen
- de partnerorganisaties in het projectplan: Stas Caribe en Stichting Projecten PCOS
- de bij de inzameling van de tekeningen betrokken organisaties
 - Stichting Projecten PCOS
 - Rooms Katholiek Bijzonder Onderwijs (RKBO)
 - Nola Hatterman Stichting/Stichting Potlood en Penseel
 - Biblionef Suriname
 - Stichting Bukutori
 - Indian Cultural Centre
 - Finabank
 - WWF Guyanas
- de meewerkende schrijvers: Cynthia McLeod, Jörgen Raymann en Jacob Duijm
- de sponsors
- alle andere personen en organisaties die zich hebben ingezet voor het tot stand komen van dit boek
 - Mevrouw Venetiaan
 - Karin Refos
 - Agnes Ritfeld en Yvonne Caprino
 - Jaap Veerman
 - Marnix van Overklift
 - Rika en Roswita Morpurgo
 - George Ramjiawansingh en Anand Dwarka
 - Henna Blanker
 - Hans Slood, Stanley Lieuw Ki Song en Jean d'Hamecourt
 - Pertab Kalloe en Aruna Gonesh en de Werkgroep Ashna in Arnhem
 - Roël Lugard van de Samenwerkende Marron Organisaties Nederland (SaMON)
 - Dora Amesi, Paulus Dameni en Stanley Main
 - Ina Woltjer, Irene Horstmeier en Renate Weissmüller
 - en alle anderen die in verband met ruimtegebrek ongenoemd blijven

Projectleiding

STAS Caribe (Stichting Arbeidsmarkt- en Scholingsvraagstukken in het Caraïbisch gebied)
Initiator en projectleider

Sponsors

Ambassade van het

Koninkrijk der Nederlanden

Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden, Suriname
Sponsor productie en sponsor boeken voor de scholen in Suriname

Unicef, Suriname.
Sponsor boeken voor de scholen in Suriname

RBTT Bank, Suriname.
Sponsor boeken voor de scholen in Suriname

BHP Billiton, Suriname.
Sponsor boeken voor de scholen in Suriname

Seatrade Groningen BV, Nederland.
Sponsor transport

en een bijdrage van:

- Finabank, Suriname

Andere uitgaven Marie Wijk:

- Turkije... gezien door kinderen
- Nederland... gezien door kinderen
- Marokko gezien door kinderen
- Nederlandse Antillen... gezien door kinderen
- Frankrijk... gezien door kinderen (in voorbereiding)
- Nederlanders... allemaal anders
- Vluchtelingen vertellen...
- Asielzoekers vertellen...
- The Netherlands... A Child's-eye View
- Les Pays-Bas... vus par les enfants
- Turkiye... Çocukların gözüyle
- Turkey... A Child's-eye View
- The Netherlands Antilles... A Child's-eye View
- Antia Hulandes... mirá pa wowo di mucha
- La France... vue par les enfants (in voorbereiding)
- Refugees tell their story...
- Flüchtlinge erzählen...
- Des réfugiés racontent...

Voor meer informatie over Marie Wijk en haar boeken en om te bestellen: www.wijkenwijk.nl

Marie Wijk werkte lange tijd in het onderwijs. Daar werd ze gegrepen door de kracht en expressie van kindertekeningen. Ze ontdekte dat tekenen een wereldtaal is en dat kindertekeningen bij jong en oud vele harten openen. Dit bracht haar op het idee om kinderen aan de hand van tekeningen te laten vertellen over hun eigen achtergrond.

Zo ontstond ook het boek *Suriname... gezien door kinderoogen*. De tekeningen vertellen het verhaal, slechts ondersteund door korte informatieve teksten. Daarnaast omvat het boek een aantal verhalen en liedjes. *Suriname... gezien door kinderoogen* werd gemaakt door kinderen, voor kinderen. Maar ook veel volwassenen zullen van dit boek genieten.

Suriname... gezien door kinderoogen geeft in een notendop een verrassend compleet beeld van het leven in Suriname. Voor Surinamers is dit een feest van herkenning. Tegelijk geeft het informatie over de andere bevolkingsgroepen en over het leven in andere districten in Suriname. Daarmee biedt het op speelse wijze een opening voor gesprek en uitwisseling, wat de saamhorigheid in Suriname verder kan versterken.

Voor kinderen uit andere landen en culturen, geeft *Suriname... gezien door kinderoogen* inzicht in Suriname en de Surinaamse maatschappij. Samen met de andere boeken in deze serie kan *Suriname... gezien door kinderoogen* ook in Nederland helpen bij het vergroten van het onderlinge begrip en een harmonieuzere samenleving.

